

Filozofie, ekonomie, politologie, sociologie, psychologie, historiografie

MARATHON

5/2022

číslo 177

**Teoretický časopis věnovaný otázkám postavení
člověka ve světě, ve společnosti, v současném dění**

Obsah

1. Úvodní poznámka.....	2
2. Hlavní materiály (z pěstování vize).....	3
Stručná verze vize.....	4
O ekonomickém růstu nového typu.....	5
Středně stručná verze vize.....	6
Akademická verze vize.....	10
K podnikatelské vizi.....	13
Ruská verze vize.....	16
K Orbánově vizi.....	25
Vize šitá na míru ČR.....	33
Co čeká naši vivilizaci?.....	36
Ke struční verzi vize.....	42
Retro-reflexe vize (Jan Zeman).....	45
Podnět od Petra Hampla.....	46

MARATHON
Internet: <http://www.valencik.cz/marathon>

Vydává:
Radim Valenčík

jménem Otevřené společnosti příznivců
časopisu MARATHON
Vychází od listopadu 1996
Registrační značka: MK ČR 7785
ISSN 1211-8591

Redigují:**Vladimír Prorok**e-mail: prorok@vse.cz**Pavel Sirůček**e-mail: sirucek@vse.cz**Radim Valenčík**e-mail: valencik@seznam.cz**Redakce a administrace:****Radim Valenčík, Ostrovní 16****110 00 Praha 1**

MARATHON is a bi-monthly Internet magazine founded in Prague at the end of 1996. Its aim is to help to clarify, from central and east European perspective, the reasons of present entanglement of the world developments, and participate in the search for prospective solutions.

About 30 authors contribute to the magazine on a regular basis and more write for it occasionally. So far MARATHON has been published in Czech with occasional documentation annexes in English or German. English summaries of articles are envisaged based on specific interests of readers.

Themes most often treated in the magazine include human capital, investments in education and other forms of human capital, nature and consequences of globalization, new approaches in economic theory (an attempt for synthesis of seemingly disparate concepts of K. Marx, J. Schumpeter, M. Friedman, G. Becker and R. Reich with regard to role played by innovations and the search for new space for economic growth), etc. Several specific projects of human capital investments have been developed on the basis of concepts analyzed in MARATHON.

The magazine can be accessed at www.valencik.cz

E-mail contact: valencik@seznam.cz

Do rukou se vám dostává 5. číslo časopisu Marathonu za rok 2022. Jako obvykle, nejdřív některá základní sdělení:

- Časopis je dostupný prostřednictvím sítě INTERNET na www.valencik.cz
- Časopis vychází jednou za dva měsíce, vždy 15. dne prvního z dvojice měsíců, které jsou po sobě. Nejbližší řádné číslo (06/2022) bude vydáno a objeví se na Internetu 15. listopadu 2022.
- Rozsah časopisu je zpravidla 40 stran tohoto formátu, což odpovídá přibližně 120 stranám standardního formátu. Toto číslo vzhledem k tomu, že připomíná významné výročí, je monotematické a mírně přesahuje obvyklých 40 stran.
- Příspěvky, případně připomínky a náměty, vzkazy redakci apod. lze rovněž zasílat na e-mailovou adresu: valencik@seznam.cz.
- V srpnu 1997 byl Marathon registrován ministerstvem kultury ČR

1. Úvodní poznámka

Uplynulé dva měsíce byly mimořádně plodně z hlediska pěstování perspektivní, realistické a přitažlivé vize. A také se ukázalo, jak je v současné době aktuální z hlediska sjednocování sil schopných vyvést společnost (nejen naši) z krize.

Bylo vykonáno tolik práce, že si někteří stěžují: *Nedokážeme se v tom orientovat*. Proto do tohoto čísla vybíráme to nejdůležitější a řadíme to tak, aby byla jasná logika pěstování vize.

Jak se ukazuje, je důležité respektovat, že existují nejen **odlišné vize, ale i odlišné typy odlišnosti vizí**, konkrétně se vize liší:

1. Samozřejmě, že se vize liší podle pojetí, které je vázáno na zpracovatele vize.
 2. Ale i obsahově stejná vize má různé prezentace, které se liší například:
 - Rozsahem (velmi stručná, stručná, rozšířená, všezahrnující).
 - Adresátem (pro laickou veřejnost, pro akademickou obec, pro podnikatele, pro pěstitele vize, pro akční jednání apod.).
 - Oblastí aplikace (podniková, národní v globálním kontextu, globální).
- Proto je toto číslo věnováno výběru různých typů vize.

Bohužel došlo i ke smutné události. Nečekaně zemřel jeden z nejobětavějších pěstitelů vize, vždy optimistický **Karel Hais**. Zde mu věnujeme krátkou vzpomínku:

Zemřel přítel a kolega JUDr. Karel Hais

Dostal jsem smutnou zprávu. Zemřel můj dlouholetý kamarád Karel Hais. Znali jsme se třicet let. Byl jeden z prvních, kdo se zapojil do pěstování perspektivní, realistické a přitažlivé vize. Ještě v neděli se s námi zúčastnil 5. online setkání. V úterý se mu udělalo špatně a odešel mimo náš svět. Nečekaně. Patrně srdíčko.

Napsal řadu cenných příspěvků, které v rámci uctění jeho památky připomenu:

O ekonomice založené na lidské sounáležitosti 30.12.1921:

<https://radimvalencik.pise.cz/10013-vize-jakou-potrebujeme-14.html>

Z tohoto příspěvku uvedu malou ukázkou, která Karla charakterizuje nejlépe:

Zásadním rozhodnutím je opustit individualismus a začít prosazovat kolektivní zájmy. Budovat funkční, tvůrčí skupiny (komuny), které by teoretické předpoklady změn převáděly do reálného, praktického života. Tato iniciativa zdola je v dnešní době jedinou alternativou pro společenské změny. Uvedené kolektivy však nemohou stát osamocně a musí získávat pro tyto myšlenky členy z řad establishmentu. Čím větší počet členů stávající moci a jejich přísluhovačů se podaří přesvědčit o následující teorii, tím rychleji a snáze změny proběhnou.

Praktické podmínky pro vyjednávání s členy stávající moci (systému) tu jsou. Oni si dobře uvědomují, že nad vývojem situace již nemají kontrolu a společenská krize se neustále zhoršuje a nástroje, kterými do současné doby zmírňovali, oddalovali nebo odstraňovali krizové situace, již nestačí a nefungují. Proto, docela logicky uvažují o tom, jak se zachránit a co nejvíce zmírnit dopady (tresty, ztráty společenských pozic atd.) na své osoby.

K takovému prosazování svých názorů na budoucnost a možnost vyjednat je nutné mít dobrou teorii. Tu spatřuji v komunitarismu, který by se měl stát výchozí a základní myšlenkou ve všech prostředích lidstva.

Základní předpoklad vytvořit takovou teorii je nutnost sjednotit pojmy a základní stanoviska, jak na historické, současné a budoucí jevy.

O horizontu poznání a tvůrčích skupinách 14.1.2022:

<https://radimvalencik.pise.cz/10039-vize-jakou-potrebujeme-29.html>

O ekonomice pro lidi 19.1.2022:

<https://radimvalencik.pise.cz/10048-vize-jakou-potrebujeme-34.html>

Filipika proti konzervativnímu myšlení 18.2.2022:

<https://radimvalencik.pise.cz/10087-vize-jakou-potrebujeme-64.html>

V jaké situaci se nacházíme a proč potřebujeme vizi 25.3.2022:

<https://radimvalencik.pise.cz/10160-vize-jakou-potrebujeme-99.html>

K reflexi pěstování vize 4.5.2022:

<https://radimvalencik.pise.cz/10231-vize-jakou-potrebujeme-139.html>

Poslední krátkou poznámku mě Karel poslal 29.5.2022 reakcí na otázku, kam až vláda hodlá zajít (zveřejňuji poprvé):

"Nastartování tvorby vize? Mezi kým? Společnost je jako v hypnóze. Musí se vytvořit akceschopná skupina, která svou "politikou" provede změnu a nabídku - cestu. V téhle chvíli nějaké přesvědčování, intelektuální přemítání a vytváření modelů moc nepomůže. Došlo to daleko. Už není cesty zpět. Jsme ve válce a ve fašismu. Nad čím chceš přemýšlet? Jasně, nikomu se do toho nechce. Já taky nejsem hrrrr. Ale, co jiného. V 30-tých letech taky mudrovali až domudrovali. Hlavně neříkej, že rychlá řešení jsou špatná. Když se připleteš do rvačky, tak zkus jim vykládat něco o Nashově teorii. To ji chytíš, že tě bude brnět hlava ještě týden. V tom lepším případě."

V online diskusích jsme si pak ještě leccos vysvětlili...

Karel bude moc chybět, ale doufám, že jeho aktivitu nahradí další. Tím nejlépe uctíme a uchováme jeho památku. Zaslouží si to.

Radim Valencík

2. Hlavní materiály (z pěstování vize)

Vybírám nejdůležitější materiály uveřejněné v seriálu a pěstování vize za uplynulé dva měsíce. Důraz jsem kladl na různé typy vizí a různé typy jejich prezentací, jak jsem zmínil v úvodu. Uveřejněny jsou jak materiály, které jsou výsledkem týmové práce (tam autora neuvádím) a autorské vstupy (tam autora uvádím). K těm druhým dodávám své komentáře, které odlišují od původního textu autora. Doufám, že se čtenář zorientuje.

Příspěvky uvádím s autentickým uvedením v rámci seriálu, čímž dochází i k některým duplicitám, ale tím je zvýrazněno to nejdůležitější. U každého článku uveřejňuji pořadí první příspěvku ze série (pokud měl více dílů). Dobový kontext je důležitý.

Zdůrazňuji, že pokud má být vize funkční, musí být **pěstována**, a to i vyžaduje **moderování**, čímž se omlouvám za příliš mnoho aktivních vstupů, ale jinak to nejde.

Poslední příspěvky (Hofer, Zeman, Hampl) ukazují příklady reakcí na to, co bylo udělání. To je při postupu vpřed mimořádně významné.

Doufám, že toto číslo Marathonu přispěje k větší informovanosti o práci na vizi, lepší orientaci ve vykonané práci a – to bych byl moc rád – k zapojení dalších osob do mimořádně významné práce.

V dalším pokračování se budeme mj. zabývat sjednocující rolí vize a převodem pěstování vize od poměru funkčního univerzitního vzdělání.

Stručná verze vize

Vize, jakou potřebujeme/202 – A4 verze

Z více stran byl vznesen požadavek, zpracovat vizi na A4 (tj. jednu stránku). Zde je výsledek:

Vize – stručná, jasná, motivující

Tato vize je určena těm, kteří za **přirozené naplnění svého života považují rozvíjení a uplatňování svých schopností** (nabývání vědomostí, získávání zkušeností, plnější chápání toho o co jde, a využití tohoto ve svém profesním, rodinném i společenském životě). Bez ohledu na to, ke které generaci patří, neuzavírají se vůči alternativním názorům a ve vzájemném sdílení nového vidí i cestu ke vzájemné sounáležitosti.

Základem této vize je uvědomění si skutečnosti, že **žijeme na prahu změny srovnatelné s průmyslovou revolucí**, změny ještě výraznější, při které se **dominantním ekonomickým sektorem stávají odvětví přispívající k nabývání, uchování a uplatnění schopností**. Jakkoli je tato změna bolestivá a přináší značná civilizační rizika, bude jejím výsledkem pozvednutí společnosti na úroveň, kdy lidstvo pochopí své místo ve vývoji přírody a každý člověk své místo ve vývoji společnosti.

Jako vždy v dějinách, každé nové vzniká **překonáváním bariér, které mají svůj původ v privilegiích výchozí stavu a které bezprostředně souvisejí se snahou využít majetkovou výhodu k diskriminaci těch, kteří chtějí svůj život založit na rozvoji a uplatňování svých schopností**. Situace je o to dramatičtější že přerostla v globální fenomén zrychlujícího se bohatnutí bohatých a chudnutí chudých, přičemž dochází **k propojování moci pocházející ze zneužívání majetku s mocí pocházející ze spolčování těch, kteří porušují obecně přijaté zásady** (zákony i morální pravidla).

Globální moc má téměř vše: Může si neomezeně tisknout, resp. elektronicky vyrábět dolar a za takto vyrobené nic si kupovat všechno. Může globálně špiclovat, vydírat a vydíratelné dosazovat do jakýchkoli pozic v politickém systému, v soudnictví, v médiích, ve zpravodajských službách. **Jediné, co nemá, je vize řešení současných problémů.** A tak se svoji vyprázdňenost a bezradnost snaží překrýt vyvoláváním konfliktů, které nabývají stále nebezpečnější podobu.

V důsledku toho **v ekonomickém systému převládá diktát přerozdělování** (pochybné dotace a předražené zakázky) nad inovační aktivitou, pozicičně silnější se snaží o co největší omezení nezávislosti slabších, jeho vývoj směřuje **od ekonomiky přebytku k ekonomice všeobecného nedostatku**.

Perspektivní (vidící za horizont řešení problémů), **realistická** (schopna opřít se o dostačující společenské síly), **přitažlivá** (bezprostředně spojená s orientací na reálné naplnění života) **vize** obsahující projekt komplexních reforem je nezbytná **k získání spojenců z řad těch, kteří pociťují fatální důsledky**

snahy udržet moc založenou na privilegiích i za cenu rozkladu společnosti, ohrožení její existence a degeneraci globální moci samotné.

Vize, kterou nabízíme, **slibuje velmi málo**: Orientaci v současné turbulentní době, odolnost vůči manipulaci, možnost najít společnou řeč a sjednotit se na akčním postupu.

Tato vize však **požaduje velmi mnoho**:

1. Poctivé a důsledné promyšlení každého z jejích základních prvků obsažených ve výše uvedeném.
2. Individuální **kritickou reflexi vize** (s čím souhlasím, s čím, ne, čemu dostatečně nerozumím) a na základě toho dosažení dostatečné míry jejího sdílení (včetně případného dopracování základních prvků vize).
3. Využití možností **doplňování vzdělání** jak pokud jde o pochopení vývoje společnosti a společenského kontextu oblasti profesní angažovanosti, tak i o oblast mezilidských vztahů, včetně mezigeneračních.
4. Průběžné **seznamování se s tím, jak probíhá rozpracování širší verze vize** – komplexních reforem, resortních průmětů, teoretické nadstavby apod.
5. Aktivní účast na **rozšiřování této vize do povědomí co největšího množství lidí** (příspěť k tomu, aby se vize stala fungujícím a vlivným memplexem).
6. **Zapojení do konkrétních aktivit zaměřených na nápravu stavu**, soustředění se na odhalení toho, na co a proč pozitivní aktivity narážejí a co je potřeba k tomu, aby byly úspěšné, propojit vyhodnocení zkušeností s plnějším chápáním vize.

O ekonomickém růstu nového typu

Vize, jakou potřebujeme/247 O novém typu růstu

Vize, kterou pěstujeme, se od dosavadních pokusů odlišuje mj. jiným pojetím růstu, ke kterému bychom měli směřovat. Je to důležité, protože setrvačný způsob uvažování neumožňuje spatřit cestu ze současné krize:

Jedním ze směrů pěstování perspektivní, realistické a přitažlivé vize je zpracování monografie *"Metodologická role vize při orientování a aplikaci výsledků společenskovedního výzkumu"*. Následující text vznikl jako podklad třetí části této monografie.¹

Ještě před tím, než tento materiál zveřejním jako důležitou součást konkretizace představy toho, **co vše musí dostatečně komplexní a konzistentní vize obsahovat**, zformulujeme několik úvodních poznámek týkajících se toho, co lze nazvat **"dynamicky se odlehčující růst nového typu"**.

Tento pojem vyplynul jak při zpracování třetí části monografie, tak z řady diskusí, mj. i k projevu Viktora Orbána, který je skvělý, ale právě v **pojetí růstu a s tím spojených globálních politik se dopouští toho, co by spisovatel Miroslav Souček nazval "obecně oblíbeným omylem"**.

V řadě dříve publikovaných materiálů jsem upozorňoval na to, že **současný vývoj je nutné chápat prizmatem změny obdobné průmyslové revoluci, ale ještě výraznější, kdy se jako dominantní prosazuje nový ekonomický sektor, konkrétně odvětví produktivních služeb (které se stává těžištěm ekonomického růstu a tím, co určuje podobu tohoto růstu)**.²

Tato změna je na dlouhá desetiletí a jako každá výrazná změna v dějinách je a bude doprovázena řadou otřesů, zvrátů a turbulencí, které jsou výsledkem snahy prosazovat nadále setrvačné tendence v podmínkách, kdy tyto tendence narážejí na stále větší bariéry, výsledkem střetů pocházejících ze snahy udržet privilegia pocházející se stávajícího typu fungování společnosti, privilegia, která se stala neudržitelnými. – Víím, že toto pojetí současné doby je poměrně náročné na představivost, že ještě nějakou a patrně i delší dobu bude trvat, než se budou ti, kteří se trápí otázkou, co se to vlastně v současné

¹ V současné době je zpracována přibližně polovina monografie, dokončení předpokládáme říjen-listopad tohoto roku.

² Obdobnými změnami v předcházejícím vývoji společnosti byl přechod k sběračství jako dominantního odvětví k lovu, od lovu k pastevectví, od pastevectví k zemědělství, pak již od zemědělství k průmyslu.

době děje, budou vymaňovat ze stereotypů. Zde nezbývá než trpělivě vysvětlovat a hledat různé způsoby či cesty, jak podstatu současného dění co nejnázorněji a nejsrozumitelněji vyjádřit.

Jednou cestou objasnění výše uvedeného pojmu "**dynamicky se odlehčující růst nového typu**". V této souvislosti se vrátím k tomu, co považuji v Orbánovu projevu za nejslabší místo. To, když se domnívá, že jedinou perspektivní politikou je silová politika zaměřená na kontrolu surovinových zdrojů, že je to politika, která bude vždy dominovat. – Nikoli. To je politika, která dnes sice vládne světu a ještě nějakou dobu se bude držet zuby nehty z důvodů, které uvedu později, ale je to politika minulosti. Je to politika, která se přežila, která žene svět do větších a větších existenčních rizik. Politika, která ne náhodou vytvořila falešnou vizi v podobě tzv. "*trvale udržitelného rozvoje*" (spojenou s ideologií *Green Deal*), která ve skutečnosti nejenže závislost ekonomického růstu na přírodních zdrojích nesnižuje, ale naopak – zvyšuje a promítá ji do snahy ovládnout prostřednictvím ní jednotlivé země i život lidí v nich.

Nyní již k pojmu "**dynamicky se odlehčující růst nového typu**". Pokusíme se formulovat jeho charakteristiky, a to právě z hlediska odlišnosti od tzv. "*trvale udržitelného rozvoje*":

1. Jedná se o **kvalitativně neomezený růst, růst překonávající jakákoli omezení**, růst, který limitně směřuje k tomu, že (názorně řečeno) "téměř cokoli může být vyrobeno z téměř ničeho". (Příklad – využití nanotechnologií včetně nanorobotů spolupracujících s geneticky upravenými mikroorganismy schopnými dosáhnout dokonalé recyklace nejen odpadů budoucí ekonomiky, ale i současné, či vzletněji – nanorobotů "pasoucích stáda" mikroorganismů; ale to je jen jeden z mnoha příkladů cesty k produkci typu "cokoli z ničeho").

2. Jedná se o trvalé odlehčování ekonomického růstu, kterého se dosahuje mnohonásobným zvýšením **inovačního potenciálu**, a to právě na základě toho, že se jedná o **růst nového typu**, jehož cílem není konzum (hromadění statků a okázalost spotřeby), ale takové uspokojování zvyšujících se a zintenzivňujících potřeb, které vede ke svobodnému rozvoji člověka, k plnému využití potenciálu daného každému jedinci přírodou, k využívání investičních příležitostí spojených s nabýváním, uchováním a uplatněním jeho schopností podle míry jejich výnosnosti, tj. příspěvku k inovační aktivitě společnosti (a to inovační aktivitě i a především ve sféře nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností).

3. Přejdem k dynamicky se odlehčujícímu růstu nového typu končí předhistorie lidstva, končí roztržka mezi přírodou a člověkem, **je nastartován vývoj plnohodnotné civilizace, která řeší hádanku dějin a směřuje k překonání časoprostorových omezení své existence**.

Středně stručná verze vize

Vize, jakou potřebujeme/193 – středně stručná verze

Následující část je věnována středně stručné verzi vize. Není oproti předcházející jen rozšířena, ale je i jinak koncipována, díky tomu lze lépe vysledovat logiku vize jako takové.

Proč potřebujeme vizi?

Vizi potřebujeme proto, abychom v těchto turbulencích neztratili orientaci a nestali se nástroji těch, kteří krizi současné globální společnosti vyvolali:

- vizi potřebujeme jako naději, která nám dává duchovní oporu,
- vizi potřebujeme jako půdu pro sjednocování názorů,
- vizi potřebujeme jako předpoklad efektivních společných aktivit vyvedení společnosti z krize.

Proč a v čem záleží na každém?

Každý z nás vidí realitu z pozice své individuality, a tudíž každý z nás může přispět aktivní účastí na jejím pěstování, osvojování, sdílení, konkretizaci a hlavně využívání v oblasti společných aktivit. Živá vize není umístěna v hlavě jednoho člověka či napsána na papíře, ale je společným dílem všech, kteří chápou a cítí její potřebnost. Žít s vizí je způsob plnohodnotného žití v těžké době.

Jakou vizi potřebujeme?

- Vize musí být **perspektivní** v tom smyslu, že ukazuje cestu až k takovému stavu společnosti, ve kterém jsou vyřešeny hromadící se problémy vyvolávané nezvládnutím té společenské proměny, pro kterou nazrál čas. Prožíváme období srovnatelné s průmyslovou revolucí, Proměna společnosti však bude ještě výraznější. Musíme se vzdát setrvačného vidění reality a společně pěstovat představu toho, o jakou změnu se jedná.

- Vize musí být **realistická** v tom smyslu, že ti, kteří ji sdílejí, musí mít dostatečnou sílu, aby ji prosadili, tj. aby nezbytné hluboké společenské proměny provedli. Musí obsahovat představu o subjektu, který ji vytváří, ale i o subjektu, k jehož vytváření slouží, představu adresáta i realizátora vize, hegemonu a jeho spojenců.

- Vize musí být **přitažlivá a srozumitelná**, aby každému účast ne jejím pěstování přinášela uspokojení i odpověď na otázku smyslu bytí a žití, aby si její základ mohl osvojit každý a na tomto základě s vizí žil a vize žila v něm jako zdroj poznání i opora systematizace poznatků, jako základ odpovědi na otázku, co dělat.

"Změna srovnatelná s průmyslovou revolucí"? – Není to příliš velké zúžené pohledu?

Tuto otázku si je nutné položit právě na tomto místě. Zde je totiž formulováno to, co:

- Za první: Není zcela samozřejmé (lze s tím nesouhlasit, ne každý to takto vidí).
- Za druhé: Odlišuje to prezentovanou vizi od všech ostatních.
- Za třetí: Je otázkou, zda se takto koncipované vizi otevírá možnost lepšího pochopení současné reality, nebo se tímto pojetím dostává do slepé uličky.

Proto je na místě otázka, kterou si položíme v dalším odstavci.

Existuje jedna vize, či která vize je ta správná?

V každé době, v každém lokálním prostoru existovalo a existuje více vizí. Jak poznat, která je ta správná? (Otázka, která se objevila již kdysi dávno v mystické podobě "*Jak odlišit falešné proroky od skutečných?*"). I na tuto otázku, která není jednoduchá, lze dát poměrně přesnou odpověď:

1. Dobrá vize si musí být vědoma paralelní existence vizí, které vůči ní představují alternativu.
2. Musí se s alternativními vizemi poctivě teoreticky vyrovnat, což znamená:
 - Přijmout z nich to, co sama neobsahuje v dostatečně rozvinuté podobě, organicky to začlenit do své struktury (což klade značné nároky na schopnost pracovat s pojmy).
 - Ukázat, v čem je její pojetí obecnější a komplexnější, v čem konkrétně přesahuje každou z alternativních vizí.
3. To, že je daná vize přesahem (rozvinutější podobou, rozšířením, komplexnějším pojetím reality) určité alternativní vize, musí být vhodně vyjádřeno i ve stručné podobě vize, podrobně pak zdokumentováno a vyloženo v uceleném výkladu vize či jejích přílohách.

Které vize lze "zde a nyní" považovat za alternativní?

Především je nutné odlišit:

- Ty vize, které zaujaly širší veřejnost, jejichž potenciál se však již vyčerpал, ale poskytují jak cenné poznatky, tak zejména zkušenosti spojené s otázkou, co bylo příčinou, že nedostatečně ovlivnily společenský vývoj. Tj. i "mrtvé" vize mají svůj význam.

- Ty vize, které jsou živé, diskutují se ve veřejném prostoru, mají své příznivce, kteří se s nimi identifikují a prostřednictvím nich hledají otázky na odpovědi týkající se současnosti i budoucnosti.

Ve stručné verzi vize uvedeme jen nejdůležitější příklady:

1. Za "mrtvou", ale velmi přínosnou nejen ve své době, ale i nyní, lze považovat Richtovu vizi vyjádřenou zejména ve slavném díle jeho týmu *Civilizace na rozcestí* (1966).

2. Za živé vize lze považovat zejména:

- Ekologicky zaměřenou "*Novou dohodu*".
- Manažersky pojatou "*Druhou ekonomickou transformaci*".

Existuje i řada dalších živých diskusních fór, ze kterých se může zrodit vize, případně těch, na nichž dočasně došlo k útlumu, ale mohou být znovu oživeny. Přehledu, strukturaci a stručně charakteristice těchto aktivit se věnuje rozšířená verze této vize.

Lze stručně charakterizovat, v čem tato vize vidí omezení alternativních vizí?

"Nová dohoda" vidí řešení problematiky trvale udržitelného vývoje (resp. z našeho pohledu neomezenosti ekonomického růstu) nikoli ve změně jeho charakteru, ale ve "shora" určených omezování stávajícího typu růstu (aniž by dostatečně věrohodně popsala, kdo by byl subjektem, resp. realizátorem příslušných restrikcí). Podle naší vize je zaměřeno na produktivní spotřebu (rozvoj, uchování a uplatnění schopností člověka jako dominantního faktoru ekonomického růstu i faktoru určujícího charakter ekonomického růstu) reálnou cestou k nezbytným kvalitativním proměnám společnosti, které umožní plné uchování kvalit životního prostředí i neomezený ekonomický růst.

"Druhá ekonomická transformace" navrhuje většinou rozumné změny, ale jen dílčí. Neuvědomuje si, že příčinou problémů, které chce řešit, je právě to, že setrvačný vývoj je cestou do slepé uličky a příčinou mnohých se problémů. Nedoceňuje význam reformy v těch oblastech, které podmiňují nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností (v oblasti systémů sociálního investování a sociálního pojištění). Rovněž tak opomíjí složitost procesu formování subjektu změn a roli pěstování vize v tomto procesu.

O jaký střet ve společnosti jde?

Prý je společnost rozdělena. To není přesné. Společnosti je rozdělována. Kým a proč?

Kromě pochopení toho, jaký civilizační přelom prožíváme, co k němu vedlo, jak souvisí s předcházejícími proměnami společnosti, je důležité co nepřesněji odhalit a co nejjasněji vidět, v čem spočívá dominantní polarita současné společnosti, která štěpí společnost na ty, kteří současný stav reprezentují svou pozicí, či tomuto stavu slouží na jedné straně, na straně druhé, kdo reprezentuje ty síly, které, pokud se s oporou ve vizi probudí, jsou schopny současný stav změnit. V rámci toho je nutné odpovědět i na otázku, komu současný stav přináší výhody a proto se jej snaží udržet i za cenu dalšího vyhocování problémů, prohlubování krize i vlastní degenerace, a koho současný stav i jeho zhoršování nejvíce postihuje, na koho dopadá nejvíce, a kdo má tudíž objektivní zájem na vyvedení společnosti z krize.

Jsou dva zdroje, ze kterých vyvěrá to, co ohrožuje současnou společnost:

- Přeměna majetkové výhody v majetkovou výsadu, v to, co umožňuje segregovat společnost, vrhnout lidi do stavu ještě větší bezmocnosti.

- Ovládání společnosti těmi, kteří na sebe vědí něco difamujícího, kteří se tudíž vzájemně vydírají, ale i vzájemně krytí a protěžují.

Složitost naší doby spočívá především v tom, že se oba tyto zdroje nepravostí vzájemně propojily a podstatným způsobem ovládly institucionální systémy jednotlivých zemí i nadnárodních celků.

Co když jsou zdroje zla jinde, nebo i jinde?

To je velmi podstatná otázka. Pokud bychom při pěstování vize přehlédli něco podstatného, nebo naopak viděli zlo tam, kde není, nebyli bychom schopni vymanit se z pasti současné doby. Pro zásadní význam propojení struktur založených na pozičním investování a struktur založených na vzájemném krytí porušování obecně přijatých zásad svědčí následující:

- V dějinách lidstva se oba fenomény vyskytovaly od nepaměti, a pokud se rozbujely, způsobily úpadek říší.

- Oba dva procesy probíhají spontánně, nejsou nikým organizovány, ale postupně dochází k samoorganizaci subjektů, které v důsledku těchto procesů vznikají.

- Empiricky můžeme oba fenomény pozorovat všude tam, kde máme možnost podívat se pod pokličku toho, co se odehrává.

- Nabývání velkých majetků si vyžaduje porušování obecně přijatých zásad, na druhé straně získání velkých majetků umožňuje krytí porušování obecně přijatých zásad; proto mají oba procesy tendenci se propojit.

- Propojení obou procesů umožňuje ovládnutí institucionálních systémů v národním i nadnárodním měřítku, mj. i dosazování do pozic figurek reprezentujících viditelnou moc snadno manipulovatelných a vydíratelných osob.

Pokud si někdo dělá iluze, že problém je například jen v tom, že "na správných místech nejsou správní lidé", dopouští se takového zjednodušení reality, že nebude schopen nejen nic ovlivnit, ale ani nic pochopit.

Máme možnost něco změnit?

Ano. Když pochopíme, o co v současnosti jde, a budeme schopni to srozumitelně sdělit dalším lidem. Prvním krokem ke změně je obyčejná osvěta. Především se však musíme rozloučit s představou jednoduchých řešení.

Jaký je historický kontext současného dění?

Jednou z cest k pochopení zvláštností současné doby je domyšlení důsledků nebývalého technologického pokroku, který je schopen nahradit nejen fyzickou výkonnost člověka, jak to dokázala technika v období průmyslové revoluce, ale i velké množství jeho intelektuálních schopností. A podobně jako technika mnohonásobně předčila fyzické schopnosti člověka, tak je schopna překračovat hranice nahraditelných lidských duševních schopností. Tím více je naléhavá otázka, které schopnosti jsou specificky lidské, nenahraditelné, schopnosti, jejichž význam roste tím více, čím výkonnější jsou technicky nahraditelné intelektuální schopnosti člověka. Tomu je nutné podřídit vzdělání, výchovu a osvětu.

O co se může prosazování změny opřít?

Na základě toho se lze zaměřit na takovou podporu nabývání, uchování a uplatnění specificky lidských schopností, které těm, kteří je umějí využít, přinesou zásadní ekonomickou převahu nad těmi, kteří se snaží udržet neudržitelné, tj. degenerující a umírající ekonomický systém ovládaný parazitujícími institucemi. Ekonomika diktátu redistribuční moci je terminální stádium systému, který koncentrací majetku a ovládnutím celého institucionálního systému z pozic majetkových výhod potlačil a fakticky zničil svůj vlastní základ – konkurenci motivující výrobce k inovacím. Tento ekonomický systém se propadá do stavu všeobecného nedostatku produkujícího konflikty a následně jejich řešení silou.

Jak vyvést společnost z krize?

K vyvedení společnosti z krize jsou nutné koncepce pro jednotlivé oblasti ekonomiky i společenského života. Zejména je však důležité jejich propojení. Základem tohoto propojení je komplex reform, které podstatně zvýší úlohu těch společenských odvětví, která přispívají k nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností, zejména těch schopností, které nejsou nahraditelné technikou, ale naopak, jejichž roli technika (včetně tzv. umělé inteligence) zvyšuje. K řešení těchto otázek je důležité iniciovat vznik odborných týmů a vytvořit podmínky pro koordinaci jejich činnosti.

Každá dílčí myšlenka a každé dílčí řešení lze v praxi uplatnit jen jako součást prosazování postupně konkretizované vize.

Jakou silou disponuje současná globální moc a co postavit proti ní?

Tak jako ti, kteří jsou nositeli degeneračních procesů, přivádějí civilizaci na pokraj zkázy, disponují obrovskou převahou majetku posílenou možností prakticky neomezeně rozmnožovat své peníze znehodnocováním peněz a příjmu druhých (čemuž je podřízen celý globální bankovní systém), možností globálně špiclovat a vydírat kohokoli prostřednictvím zpravodajských služeb, které se vymanily z kontroly všech států včetně USA, diskreditovat kohokoli prostřednictvím globálně působícího mediálního mainstreamu, tak musí být ti, kteří jsou nositeli vyvedení z krize vybavení mnohonásobnou ideovou převahou. Funkčním základem této převahy je právě perspektivní, realistická a srozumitelná vize vypěstovávána, sdílena, rozvíjena, konkretizována a uplatňována při realizaci společných aktivit směřujících k nápravě a změně stavu. Ten, kdo místo toho nabízí jednoduchá řešení, i ten, kdo se s jednoduchými řešeními spokojuje, je nejužitečnějším spojencem (idiotem) současné globální moci.

Odkud se vzejde síla schopná postavit se současné globální moci, kdo vyvede společnost z krize?

Vize žijící v hlavách mnohých umožňuje horizontálně propojit místní aktivity v oblasti úspěšně spravovaných obcí, tvůrčích týmů, zájmových sdružení apod. Dává podnět k vytváření podmínek umožňujících, aby plně využití potenciálu každého člověka, který dostal od přírody a který je jedinečný, bylo tím, co obohacuje život ostatních a přispívá k ekonomickému růstu i jeho nové kvalitě. To vše v národním i nadnárodním měřítku.

Proč je odbornost tak důležitá a čím začít?

Odborná spolupráce při tvorbě koncepcí a jejich sladování umožňuje každodenně přicházet s promyšlenými a invenčními alternativami v jednotlivých oblastech, přitom tak, aby si každý soudně uvažující člověk, včetně těch, kteří slouží současné globální moci, uvědomil, jak hluboce se propadá intelektuální úroveň těch, kteří této moci slouží a podřídili se jí i duchovně.

Místo závěru – Čím může každý začít?

Degeneraci současné globální moci na příkladu těch, kteří ji reprezentují v našich národních poměrech, vidíme doslova v přímém přenosu. Je na těch, kteří jsou připraveni jí čelit a vyvést společnost z krize, aby našli efektivní způsob spojení aktivit a dali o sobě také vědět. Začít lze takto:

1. Vyjádřit připomínky k této stručné verzi.
2. Postupně se seznamovat s celkem.

Zkušenost ukazuje, že individuální přínos každého závisí na tom, zda se chce skutečně zapojit do práce (tak, aby mu to přinášelo uspokojení), nebo zda mu jde jen o sebeprosazení (a není schopen vnímat to, jak to vidí druzí, těžit z jejich názorů pro rozšíření vlastního pohledu na současnou realitu a cestu řešení současných problémů).

Akademická verze vize

Radim Valencík

Vize, jakou potřebujeme/222 Akademická verze vize

V článku "*Putin versus Biden na Blízkém východě*" jsem uvedl, že "**Putin nemá perspektivní, realistickou a přitažlivou vizi, která by vyvedla svět ze současné krize.**"

Viz: <https://radimvalencik.pise.cz/10406-putin-versus-biden-na-blizkam-vychode.html>

...a sklídl jsem za toto "drzé" tvrzení kritiku od řady jeho příznivců (kterých, jak se ukazuje, je u nás víc než dost).

Současně jsem byl upozorněn na článek jednoho z předních ruských intelektuálů blízkých Putinovi **Petra Akopova**, který takovou vizi nabízí. Podle mého názoru **nenabízí**. Jeho pojetí **nepracuje s invencemi**, které jsou nezbytné, pokud máme **prolomit setrvačné vidění vývoje světa**, to **setrvačné vidění, které nenabízí cestu ze současné krize**.

Dělat ze setrvačného vidění uctívanou ideovou modlu je velkým rizikem současné doby.

Akopovův článek v českém zde nalézt buď zde:

<https://www.infovojna.bz/article/vsechno-bude-jinak-kam-miri-rusko-odvazna-vize-narodni-pospolitosti-obnova-autonomni-civilizace-srdce-sveta-ve-vsech-vyznamech-novy-svaz-zalozeny-na-narodnich-hodnotach-a-suverenite-lod-prave-vyplouva>

nebo zde:

<https://protiproud.info/politika/6389-vsechno-bude-jinak-kam-miri-rusko-odvazna-vize-narodni-pospolitosti-obnova-autonomni-civilizace-srdce-sveta-ve-vsech-vyznamech-novy-svaz-zalozeny-na-narodnich-hodnotach-a-suverenite-lod-prave-vyplouva.htm>

V nejbližších dnech uveřejním podrobný rozbor uvedeného článku **Petra Akopova**, ve kterém svá "drzá" tvrzení doložím. (A dám si hodně záležet.)

Mimo jiné: V diskusi na 8. online setkání k pěstování vize, kde se probírala i tato problematika, zaznělo, že současný svět vidí "velké země" (mocní) jinak než ty, které jsou obětí hry velkých zemí (mocných). Velké země upřednostňují silové aspekty pohledu na realitu a uniká jim samotná podstata změn, které v současném světě probíhají. Možná právě proto je **z pohledu těch, kterým jde o nezávislost naší země (a o to, abychom nesloužili jako maňasci v cizí hře) lépe vidět, o co v současné době jde.**

Ještě před tím, než se pustím do podrobné analýzy článku **Petra Akopova** (ten článek za to stojí a udělám velmi podrobný rozbor) uveřejňuji (jako "předkrm") materiál, který připravuji na jednu významnou mezinárodní vědeckou konferenci, která by se měla uskutečnit v říjnu tohoto roku. Pro tuto konferenci jsem upravil výklad námi pěstované verze vize do stručné akademicko-populární formy. Čtenář z ní lépe pochopí, proč mě Akopovova vize neuspokojuje. Vybírám z textu pro mezinárodní vědeckou konferenci relevantní pasáže, odlišuji je od tohoto komentáře barvou a zveřejňuji jej rozložený do "stravitelných" částí:

K sociálně ekonomickým reformám

Pohled "do zpětného zrcátka" nejen lidských dějin, ale i vývoje přírody ukazuje, že posuny vpřed mají podobu určitých skoků, po kterých následuje dlouhé období využívání prostoru, který se otevřel. Pokud se nenabídne příležitost pro výrazný posun vpřed, začnou v systému (společenském i přírodním) narůstat problémy. Shodují se na tom vědecké kapacity ze zcela odlišných oblastí, např. egyptolog M. Bárta (2021) či evoluční biolog a parazitolog J. Flegr (2016)

Jaké to má vysvětlení? Jakmile dojde k pokroku nějaké populace (ať již v rámci přírodního nebo společenského vývoje), jakmile se populace dostane o něco výše, než byla, a nemusí usilovat o každodenní přežití, začnou v ní nezadržitelně bujet mechanismy toho, co lze nazvat parazitování na úspěchu, a to právě díky "polštáři evolučního úspěchu". Tím se zablokuje další pokrok, končí postup vpřed a populace (v případě společnosti civilizace) začne upadat. Zahubí jí právě to, co ji zrodilo, tj. onen evoluční úspěch, který vytvořil živnou půdu pro "endoparazity", tj. pro ty parazity, kteří jsou z dané populace a nikoli zvně. Právě to je příčinou problémů, se kterými se potýká a v různé míře v jednotlivých zemích vyrovnává či nedokáže vyrovnat celá globální civilizace.

Další pokrok je možný v alternativní enklávě nebo po prodělání hlubší krize, která přivede populaci na pokraj stability či přežití. Právě v takových podmínkách se může (ale nemusí) zrodit nové, následuje evoluční skok, další evoluční úspěch, populace se dostává na vyšší úroveň, "rozjede se". Proto potřebujeme znát:

1. Podstatu systému parazitování na úspěchu, tj. kdo jsou endoparazité, jak fundují a proč vedou vývoj do slepé uličky.

2. Co je základem budoucího úspěchu, který umožní poposkočit vpřed a otevře cestu dalšímu vývoji. Tomuto druhému bodu budeme v následujícím příspěvku věnovat pozornost.

K odpovědi na druhou otázku potřebujeme perspektivní, realistickou a přitažlivou vizi, která bude žít a replikovat se jako alternativa setrvačného uvažování, toho setrvačného uvažování, které brání nalezení východiska z problémů, které prožívá celý svět.

Zdroje:

M. Bárta (2021): Sedm zákonů, nakladatelství Jota.

J. Flegr (2016): Zamrzlá revoluce, nakladatelství Academia, viz též:

<https://www.youtube.com/watch?v=fVYoIB7vIHg>

Čím více se vymaníme ze zajetí setrvačného pohledu, čím více si uvědomíme příčinu a podstatu změn, do kterých jdeme, čím komplexnější vizi budeme mít a čím plněji pochopíme vzájemnou provázanost reforem v jednotlivých oblastech společenského života, tím menší rizika nás čekají, tím lépe a plněji využijeme možnosti, které se otevírají. Pochopení podstaty a obsahu změny, do které jdeme, má ještě jeden důležitý praktický i strategický význam: Čím lépe budeme znát, jaké změny a proč je třeba je provést, tím větší vůlí, odhodláním a trpělivostí při jejich prosazování se vyzbrojíme. Není důležité změny uspěchat, důležité je jednotlivé kroky správně dávkovat, získávat pro ně podporu a tím vývoj posunout co nejdále.

Možná, pokud se podaří vytvořit vztahy, za kterých je naplněním života člověka svobodný rozvoj jeho osobnosti, přičemž svobodný rozvoj každého je podmínkou rozvoje všech a současně i základem nejefektivnějšího typu ekonomiky, skončí předhistorie lidského rodu a člověk se dostane na úroveň, na které již nebude hrozit recidiva kontaminace komunity endoparazity.

Každopádně žijeme v době, která v mnohém připomíná průmyslovou revoluci. Průmysl, 4.0, digitalizace, nanotechnologie, umělá inteligence a některé další technologické výboje vedou k nebývalé intenzivnímu šíření inovačních vln zvyšujících úspory energií, materiálů, které vedou k tomu, že se ekonomika stává mnohem šetrnější k přírodnímu prostředí, které vytvářejí nové potřeby lidí. Výrazně roste poptávka po těch schopnostech člověka, které nelze nahradit umělou inteligencí.

To je pohled na současnost optimistickým prizmatem. Na druhé straně mění se realitu vnímáme příliš setrvačně, společenské poměry umožňují téměř všem více či méně parazitovat na benefitech technického pokroku, aniž by do popředí vyzdvihovaly osoby, které jsou inovátory, aniž by podporovaly vznik, rozšiřování a propojování tvůrčích týmů.

Objektivně roste role odvětví, která umožňují nabývání, uchování a uplatnění lidského kapitálu:

- Vzdělání a celoživotní vzdělání včetně systematického "upgrade" lidských schopností v návaznosti na technologické změny, generování nových potřeb lidí i změny probíhající ve společenském organismu.
- Výchovu s důrazem na mezigenerační soudržnost, zodpovědnost k tomu, co bylo vytvořeno předcházejícími generacemi, pěstování volných vlastností, osobní zodpovědnosti za společenský vývoj.
- Zdravotnictví, které umožňuje obnovovat produktivní aktivity člověka, prodloužit horizont, ale i zenit výdělečného uplatnění jeho znalostí a zkušeností.
- Lázeňství přispívající k obnově duševních a psychických sil, umožňující v období plné pracovní angažovanosti dočasně rozvolnit životní aktivity člověka, v pozdějším věku pak nasměrovat profesní trajektorii k postupnému rozvolňování profesních aktivit.

V této souvislosti je nutné zdůraznit, že funkce vytváření a udržování sociální infrastruktury má výrazné a perspektivně stále rostoucí produkční efekty, a to zejména v návaznosti na produkování i uchování lidského kapitálu a tím i pro zvyšování inovačního potenciálu země.

Paradoxem současné doby a určitým svědectvím toho, že naše civilizace stojí opět na křižovatce (Richta, 1965) je, že v některých z uvedených odvětví nejenže neshledáváme dostatečný pokrok (např. v oblasti špičkového vzdělání), ale spíše úpadek.

Nelze nepřehlédnout ani to, že místo vytvoření podmínek k tomu, se uvedená odvětví produktivních služeb postavila na vlastní nohy financování výrazných ekonomických efektů pramenících z poskytování produktivních služeb, jsou ve většině zemí tato odvětví odkázána na administrativní přerozdělování prostředků, které vede nejen k deficitu prostředků, ale i ztrátě motivací producentů produktivních služeb a otevírá prostor pro nejrůznější formy parazitování.

Důležitá není otázka, zda je srovnání současné doby s průmyslovou revolucí příliš nadnesené v tom smyslu, že by se odvětví produktivních služeb mohla změnit v dominantní sektor společnosti, tak jako se to podařilo průmyslu, či zda naopak nedoceňuje hloubku a výraznost změn, které nás čekají, pokud chceme zajistit další perspektivu pro naši civilizaci. Jak již bylo výše naznačeno, důležité je, že společným jmenovatelem reforem je podstatné zvýšení role produktivních služeb. Základním předpokladem vzrůstu jejich role je to, aby jejich financování co nejvíce vycházelo z ekonomických efektů, které jejich působením vznikají. K tomu jsou nezbytné zásadní reformy financování systémů sociálního investování a sociálního pojištění, zejména vzdělání (které je spojeno s investováním do lidského kapitálu), zdravotnictví (které je spojeno s investováním do lidského kapitálu i pojištěním lidského kapitálu), penzijním systémem (který je spojen s pojištěním lidského kapitálu). (Valeníček a kol. 2014-2022)

Praktickou otázkou je, kde a čím komplexní reformy začít. Koncem minulého století byla podniknuta řada pokusů v oblasti financování špičkového, resp. vysokoškolského vzdělání. V řadě zemí došlo ke snaze zdokonalit a převzít tzv. australský systém HECS. Velmi blízko k jeho zdokonalení a uplatnění v podmínkách naší země formou přijetí příslušného zákona byla i naše země (Zákon, 2002). Významné v této oblasti byly zejména práce E. Baara, I. Pallaciose, u nás P. Matějů. Velmi nadějný systém MyRichUncle se rodil ve Spojených státech.

V té době se však již začalo ukazovat, jak hluboce se zakořenilo administrativní ovládání ekonomiky a potlačování výkonnosti v těch oblastech, které jsou pro budoucnost klíčové. Reformy byly zvráceny v globálním měřítku a systém vzdělání v Evropě (nejen v EU) byl podřízen tzv. Boloňskému procesu, který demotivoval všechny jeho účastníky, otevřel cestu k nadvládě průměrnosti a hlubokému propadu úrovně vysokoškolského vzdělání.

Dnes se z řady důvodů zdá, že nejperspektivnější cestou je odstartovat reformy prostřednictvím zvýšení motivační role penzijního systému. Jednak proto, že je nutné řešit problém stability penzijního systému (a objevuje se i poptávka po teoretické opoře vycházející z praxe), jednak proto, že v této oblasti se zvláště dobře projevuje to, jak spolu jednotlivé oblasti poskytování produktivních služeb a vytváření podmínek pro zvýšení efektivity těchto služeb souvisejí.

Proto uvedeme, jaké efekty má zvýšení motivací k dobrovolnému prodloužení doby produktivního uplatnění člověka na profesních trzích, pokud reforma v oblasti penzijního bude podpořena navazujícími reformami v oblasti těch služeb, které přispívají k nabývání, uchování a uplatnění schopností člověka.

Základní tvrzení je, že administrativní, nucené, paušální prodloužení doby odchodu do starobního důchodu je neefektivní, kontraproduktivní, protilidské, nic neřeší, ale především by znemožnilo jít cestou vycházející z individuálních motivací a solidarity mezi těmi, kteří mohou a chtějí být produktivně činní, a těmi, kteří produktivně činní být nemohou či nechtějí.

Reforma musí být skutečně komplexní a zapojovat dle logiky přirozené návaznosti další a další faktory, které prodloužení doby produktivního uplatnění umožní.

Zdroje:

Barr, N. (2012). Economics of the Welfare State. 5th edition. Oxford: Oxford University Press.

Palacios, M. (2004). Investing in Human Capital. Cambridge: Cambridge University Press.

Valenčík, R. et al. (2014). Perspektivy a financování odvětví produktivních služeb. VŠFS-EUPRESS.

Valenčík, R. et al. (2015). Čtvrtá průmyslová revoluce, nebo ekonomika produktivních služeb? VŠFS-EUPRESS.

Valenčík, R. et al. (2017). Ekonomický základ odvětví produktivních služeb a zahájení komplexních reforem. VŠFS-SCIENCEpress.

Valenčík, R. et al. (2018). Odvětví produktivních služeb. Teorie a praxe VŠFS-SCIENCEpress.

Valenčík, R. et al. (2019). Ekonomie produktivní spotřeby. VŠFS-SCIENCEpress.

Valenčík, R. et al. (2020). Bohatství a chudoba jako problém. VŠFS-SCIENCEpress.

Valenčík, R. et al. (2022). Tvůrčí mezigenerační týmy: základ inovačního potenciálu i realizátor změn. VŠFS-SCIENCEpress.

Zákon o změně financování na vysokých školách (návrh, 2002, archiv PS).

K podnikatelské vizi

Radim Valenčík

Vize, jakou potřebujeme/199 K „Podnikatelské vizi“

V rámci procesu retro-reflexe pěstování vize mě kamarád upozornil na poměrně nový další pokus vzešlý z pera poměrně inteligentních lidí, z nichž některé znám. Přiznám se, že jsem byl trochu zklamán. Příliš nevyvážený, příliš deklaratorní, příliš "povznesené" nad reálné problémy. Jedná se o **"Podnikatelskou VIZI ČR 2050"**. Ale neuškodí, pokud se s touto vizí seznámíme i v rámci pěstování naší vize. Už proto, že některé nedostatky "podnikatelské vize" jsou poučné.

Tím nejzávažnějším nedostatkem je, že v ní naprosto chybí jádro, které dělá vizi živou, tj. triáda ZMĚNA-SUBJEKT-POLARITA:

- ZMĚNA, tj. odpověď na otázku, o jaký historický přelom jde, jakou změnu naše civilizace prožívá (to nejsou jen nové technologie typu průmyslu 4.0, digitalizace, umělé inteligence apod., mj. na **nanotechnologie** v uvedené verzi zapomněli, přestože hovoří o "cirkulární ekonomie").

- SUBJEKT, tj. odpověď, kdo změny provede (autoři to řeší tím, že apelují na všechny, na to, aby se všichni domluvili, což v některých případech vede nejen k prázdným, ale i komickým formulacím).

- POLARITA: tj. odpověď na otázku, co štěpí společnost ve vztahu ke změnám, které nazrály a které je třeba realizovat (problém toho, že některým současný stav vyhovuje, parazitují na něm a nechtějí jej měnit, autoři naprosto přehlížejí).

Přitom právě vyjádření této triády je v každé vizi, která žije a má šanci se realizovat má zásadní význam, jen tak totiž může vize reagovat na vývoj reálné situace a obohacovat se na základě interakce s názory lidí.

Druhým zásadním "konstrukčním nedostatkem" je, že velmi povrchně řeší problematiku předpokladů rozvoje a uplatnění schopností lidí jako dominantního zdroje nové kvality ekonomického růstu i jako rozhodujícího faktoru prosazení nezbytných změn (komplexních reforem apod.). Přitom k tomu, aby na tomto autoři svou vizi postavili, měli nakročeno. Na s. 35 píšou:

Každý jednotlivec, organizace, společnost i stát má nevyužitý potenciál. Budoucnost závisí na rozvoji nás všech a našeho potenciálu.

Ale z toho měli udělat ústřední myšlenku, místo toho se tato myšlenka objevuje až v hloubi textu a jejich vize s ní téměř nepracuje (jak ukáží na konkrétních příkladech).

Zde je struktura podnikatelské vize:

Obsah

Předmluva 2

Změna klimatu a výzvy energetiky 4

Mobilita bez limitů (a zplodin) 9

Sociální soudržnost jako klíč k budoucnosti 13

Reinvence ekonomiky směrem k uzavřeným cyklům 16

Finanční sektor jako katalyzátor přechodu k udržitelnosti 22

Digitálně propojená a inovativní společnost 26

Práce jako kontinuální učení 32

Potraviny s hodnotovým přesahem 36

Místa pro kvalitní život 39

Přes 50 % textu je věnováno životnímu prostředí z hlediska dekarbonizace, ale bez konkrétního rozboru toho, jak ji realizovat. Pasáže se opakují, jsou nezáživné a sugerují čtenáři určitý názor. Ale budiž. Rozmístění akcentů není tím nejdůležitějším. Ale jen pro zajímavost. Pojem "dekarbonizace" je použit v textu více než 100x (!), pojem jaderná energetika jen jednou (a to ve smyslu "prodloužit životnost"), pojem "nanotechnologie" ani jednou.

Nicméně autoři se hned v úvodu (s. 4) pochválili:

Text, který držíte v ruce, popisuje podnikatelskou vizi stavu české společnosti v roce 2050. Jde o vizi společnosti, která je globálně i regionálně odpovědná, do sebe nezahlédná, prosperující, udržitelná, klimaticky neutrální, resilientní, tolerantní, soudržná, nediskriminační, solidární, inkluzivní a sociálně spravedlivá. Její jednotlivé části a skupiny jsou schopny se vyslechnout a prostřednictvím otevřeného dialogu a inspirace dobrou zahraniční praxí se společně sebevědomě rozvíjet, posilovat a zlepšovat náš společný fyzický a kulturně-společenský prostor, civilizační a sociální hodnoty, ekonomiku a kvalitu života (TVOŘIVÁ SPOLUPRÁCE).

Proti gustu žádný dišputát, ale na mě to je až moc. Nyní budu vybírat z vize už jen to nejlepší a komentovat spíše pozitivně (jde přece o tvořivou spolupráci a vnímání různých názorů). Např. s tímto lze zcela souhlasit:

Zvládnutí sociálních důsledků přechodu k udržitelnosti je podmínkou sine qua non pro úspěch stejně jako uchování a rozvoj zdraví. Společnost si po celou dobu transformace musí uchovat soudržnost, aby si udržela schopnost spolupráce. Pouze aktivní, podnikavá a soudržná společnost, schopná spolupracovat při řešení komplexních problémů, která je schopna spravedlivým způsobem rozdělovat výnosy i zátěže, má naději pro budoucnost.

K tomu, jak to udělat na též straně autoři říkají:

*Pokud má být sociální soudržnost společnosti i přes přicházející trendy zachována, je klíčové **omezit sociální rozdíly a minimalizovat chudobu**. Je proto nezbytné, aby **se významnější část hrubého domácího produktu rozdělovala prostřednictvím mezd a platů a aby celkový regulační rámec omezoval zvyšování sociálních rozdílů**. Přejít na kalkulace skutečné ceny, které v sobě budou zahrnovat veškeré externality včetně těch sociálních.*

Takže, pokud to chápu správně, zvýšíme daňovou zátěž a budeme více přerozdělovat. Na podnikatelskou vizi se mně to zdá poněkud divné, ale budiž. V naší vizi bych tuto problematiku viděl jinak a formuloval doporučení: **Budeme odstraňovat bariéry, které brání tomu, aby investiční příležitosti spojené s nabýváním, uchováním a uplatněním lidských schopností byly využívány podle míry jejich výnosnosti**. Bylo by fajn, pokud by existovala příležitost k porovnání obou přístupů.

Na s. 25 takto formulují roli bank a finančních institucí:

Naléhavou potřebu postavit se výzvám spojeným se změnou klimatu dokládá snaha všech států světa změnu podpořit, a to i konkrétními cíli definovanými Pařížskou dohodou a Agendou OSN pro udržitelný rozvoj, které v této oblasti stanovují ambiciózní cíle. EU přijala na základě Zelené dohody pro Evropu řadu dalších závazků, zejména ten s cílem stát se do roku 2050 prvním klimaticky neutrálním kontinentem a snížit do roku 2030 emise skleníkových plynů nejméně o 55 % ve srovnání s úrovní v roce 1990. Za cíl si klade rovněž posílit svou odolnost vůči změně klimatu, zvrátit úbytek biologické rozmanitosti i všeobecné zhoršování životního prostředí a zároveň v tomto procesu nikoho neopomíjet.

Ekonomiky včetně té naší, které jsou stále více strukturovány na základě měřítek udržitelnosti, vyžadují finanční sektor, který celou tranzici umožní a podpoří. **Finanční společnosti se tak stávají nejen samotnými účastníky tranzice, ale současně jejími nenahraditelnými katalyzátory.**

Dlouhodobým cílem finančních společností se tak stává nejen naplnění globálních závazků v oblasti udržitelnosti, ale zejména dlouhodobá udržitelnost sektoru, který bude brát v potaz všechna rizika i příležitosti plynoucí ze začlenění ESG (Environmental, Social, Governance) pohledu do strategií a fungování finančních institucí. Celková strategie přitom zohlední jak rizika plynoucí ze změny klimatu či oblasti řízení, tak i prvky sociální, které mohou v čase nabývat na významně vyšší důležitosti.

Nebudu komentovat.

Na s. 30 je jedno z mála míst, kde se ukazuje, jaké přínosy může mít investování do lidských schopností a jejich uchování. Cest k tomu, jak prostřednictvím služeb poskytovaných takovými odvětvími jako je vzdělání či péče o zdraví prodloužit profesně aktivní život člověka je mnohem více.

Obecně rozšířené digitální dovednosti jsou podmínkou pro funkční společnost, která může důvěřovat digitálním produktům a on-line službám, dokáže odhalovat dezinformace a umí se chránit proti kybernetickým útokům a internetovým podvodům. **Dobrá úroveň základních digitálních dovedností širokých vrstev obyvatelstva je také předpokladem pro to, aby lidé mohli využívat nástroje a pomůcky, které jim pomohou pokračovat v aktivním profesním životě, i když zestárnou.**

K využívání přínosů inkluzivní digitální společnosti bude nutné rozšířit přístup k základním digitálním dovednostem tak, aby se **dostupné celoživotní vzdělávání v oblasti digitalizace stalo realitou** na celém území Česka, a to včetně venkovských oblastí. Pro úspěšnou digitální budoucnost Česka je ale důležitá také dostupnost špičkových odborníků v oblasti ICT. Ta bude vyžadovat reformu vzdělávacího systému a za vedení specializovaných programů vzdělávání v klíčových oblastech, jakými jsou umělá inteligence, kvantová fyzika, kybernetická bezpečnost nebo analýza dat, ale také vyšší míru začlenění digitálních předmětů do ostatních odborných disciplín a vzdělávacích programů. Tato výzva souvisí i s větší praktickou rolí univerzit popsanou níže pro oblast "BIMu a digitálních dvojčat".

A když už se mluví o tzv. umělé inteligenci, měl by se ten, kdo si touto problematikou v rámci vize zabývá, zamyslet nad tím, které lidské schopnosti jsou v dohledné perspektivě (třeba do roku 2050) umělou inteligencí nahraditelné a které ne. Odtud pak odvodit strategické závěry pro oblast vzdělání a rekvalifikací.

Vzdělání v žádné rozumné vizi chybět nemůže. I autoři této vize se k němu dostávají (na s. 36):

*Celý vzdělávací systém a systém celoživotního učení se díky technologiím stává nejenom dostupnějším a globálním, ale hlavně zajímavějším díky využití všech atraktivních forem digitálního obsahu, virtuální a rozšířené reality, gamifikace a dalších technologií. Studovat mohou odkudkoli a kdykoli, a proto lze očekávat, že se vzdělávání bude dál měnit velkou rychlostí tak, aby udrželo zájem svých zákazníků" (žáků, studentů, zaměstnanců, podnikatelů i důchodců). Do vzdělání bude plynout daleko víc soukromých peněz, což donutí k rychlejší transformaci také veřejný sektor. **Celoživotní učení se nestane politickým tématem, ale zápravou a každodenní potřebou, stejně jako jídlo.***

OD UČENÍ FAKTŮ K VLASTNÍMU UVAŽOVÁNÍ

Potřebujeme se rychle a zásadně posunout ve způsobu i obsahu výuky na všech stupních škol. Učení, memorování a zkoušení předepsaného obsahu nám neumožňuje rozvíjet žáky a studenty v plnohodnotné jednotlivce. Učení založené na **systematickém získávání informací, faktů a jejich zpracování a hodnocení z různých úhlů pohledu nám pomůžou rozvíjet mladou generaci a připravit ji na řešení všech společenských výzev**, které stojí před námi.

KRITICKÝM MYŠLENÍM K ROZVOJI ČLOVĚKA

V době digitální a informační jsme zaplavováni exponenciálně rostoucím množstvím informací z médií, sociálních sítí a internetu. S přibývajícím množstvím informací je stále složitější a časově náročnější ověřování věrohodnosti informací a rozlišování dezinformací od informací. Příliš velká závislost na sociálních sítích může znamenat díky algoritmům selektivní přístup k informacím, jelikož se nám nabízí jenom to, co neprohlubuje naše kritické myšlení, ale naopak nás utvrzuje v tom, co chceme vidět a slyšet. Nezapomínejme, že technologie nám mají pomáhat k tomu, abychom byli lepšími lidmi místo toho, aby nás ovládaly a způsobovaly závislost.

Na mnohém z tohoto se nepochybně shodneme. Problém je ale například v tom, že dezinformacemi nejsme zahlcováni jen prostřednictvím sociálních sítí.

Problém zvýšení kvality však stojí přece jen trochu jinak: **Jak vytvořit prostředí, které by motivovalo poskytovatele vzdělávacích služeb na všech úrovních k uplatnění jejich absolventů v procesu dalšího vzdělání a koneckonců i zejména na profesních trzích?** Toto je těžko řešitelný komplexní reform, o které jde. Tím by se totiž řešil tento problém (zmiňovaný na téže stránce):

I když jsou dnes mladí lidé díky snadnému přístupu k informacím a technologiím vzdělanější než kdykoli dříve, velká část populace zjišťuje, že nemá adekvátní přípravu a nenachází uplatnění na pracovním trhu. Stává se nezaměstnatelnou z důvodu absence adekvátního myšlenkového postoje, dovedností a zručnosti, které by jí pomohly uspět v pracovních pozicích, které se dnes nabízejí a které se budou objevovat v dohledné budoucnosti v ještě mnohem větší míře.

Na druhé straně **evdují zaměstnavatelé narůstající počet neobsazených pracovních pozic a nedostatek lidí, kteří jsou ochotni a schopni zastávat tyto pozice, inovovat a rozvíjet celé organizace i sami sebe.**

Tomuto nesouladu mezi dovednostmi lidí a požadavky zaměstnavatelů neboli pracovního trhu říkáme **dovednostní mezera** (skills gap). Ta vzniká z důvodu **nepropojenosti světa práce se světem vzdělávání**. Tato mezera se prohlubuje také tím, že optimálně nefunguje ani systém celoživotního učení, který by dokázal pružně reagovat na měnící se náplň stávajících pracovních pozic a vznik nových z důvodu globálních megatrendů, jako je technologický pokrok, demografické a klimatické změny, urbanizace nebo globální pandemie. Všechny tyto megatrendy ovlivňují nejen svět práce, ale i život lidí obecně.

Zanedbávání dovednostní mezery napříč generacemi by mezi lidmi mohlo vyústit v pocit beznaděje, deziluze a nemožnosti se smysluplně uplatnit na trhu práce, vedoucí k sociálnímu vyloučení a tím i k nemožnosti vést plnohodnotný osobní, pracovní i společenský život; to může nést negativní dopady také pro zaměstnavatele, komunity, společnost a stát. Neobsazené pozice navíc znamenají nevyužití ekonomického potenciálu firem a tím nevytváření dostatečného národního bohatství.

Místo nářku by to chtělo konkrétní řešení. V naší vizi je. Jenže právě proto je tak obtížné získat pro její rozpracování a realizaci potřebnou podporu. Proč? Na tuto otázku je také v naší vizi odpověď. Bezprostředně souvisí právě s triádou ZMĚNA-SUBJEKT-POLARITA zmíněnou v úvodu, s triádou, která je jádrem vize.

Ruská verze vize

Radim Valenčík

Vize, jakou potřebujeme/225 Kdo má a kdo nemá vizi (geopolitický aspekt)

Ještě před zveřejněním série, ve které rozeberu pojednání **Petra Akopova**, jež mnozí považují za "Putinovu vizi" současného Ruska, připomenu článek, který polemiku o tom, zda má Rusko (Putin) "nesetrvávací" perspektivní, realistickou a přitažlivou vizi. Zde je příslušný článek:

Další kamínek do mozaiky toho, kam vede servilita vůči současné globální moci, zasadil (kdysi docela dobrý publicista) **Alex Švamberk** v komentáři *Putinova cesta do bezvýznamnosti* napsaném pro *Právo (a Novinky)*.

V několika poznámkách k tomuto výplodu mně jde o jedno jediné: **O obranu rozumu**. Hlavní směr útoku současné globální moci totiž směřuje právě proti rozumu. Proč – protože rozum je tou neúčinnější zbraní, kterou se lidé mohou bránit lžím, dezinformacím, manipulaci, klacku dvojího metru.

Aby čtenář neměl pocit, že z článku účelově něco vybírám, uveřejňuji jej celý, odlišuji barvou, přímo v textu v něm tučně vyznačuji to nejdůležitější. Zde je zmíněný komentář:

Vypadalo to velkolepě. Ruský prezident Vladimir Putin vystoupil z vládního čtyřmotorového Iljušinu Il-96 a šel k opancerované limuzíně po červeném koberci. Rusy nemající možnost sledovat zahraniční média mohla návštěva ruského prezidenta v Teheránu ubezpečit o významu kremelského vládce, ale ve skutečnosti ukázala, jak slabou má ruský prezident pozici.

Jasně patrné to bylo, když ho před schůzkou nechal ponížene čekat turecký prezident Recep Tayyip Erdogan. Na přešlapujícím Putinovi bylo vidět, jak je mu to nepříjemné, obvykle totiž nechával politiky čekat on. Nyní však Rusko potřebuje Turecko. Jeho prezident je jedním z mála, kteří jsou se šéfem Kremlu ochotní jednat.

Mluví se hlavně o otázce vývozu ukrajinského obilí, které by Erdogan rád dojednal, Putinovi však šlo především o to, aby turecké jednotky nepronikly hlouběji do Sýrie, protože turecký prezident předem avizoval, že by rád bezpečnostní koridor na hranicích se Sýrií rozšířil ze stávajících deseti na třicet kilometrů, což by bylo velkou ranou pro hlavního blízkovýchodního spojence Moskvy.

První Putinova návštěva zahraniční země mimo bývalé postsovětské satelitní republiky po zahájení invaze na Ukrajinu vzbudila pozornost, zvláště když zamířil do Teheránu jen **krátce po návštěvě amerického prezidenta Joea Bidena v Izraeli a Saúdské Arábii**. To jistě nebyla náhoda. Rusko potřebovalo ukázat, že je v oblasti stále aktivní.

Ovšem Moskvě samotné mnoho návštěva nepřinesla, i když zbrzdila turecké plány v Sýrii, které nejdou pod nos ani Teheránu. Důležitá byla víc pro Írán, neboť režimu ajatolláhů dochází, že se nepodaří obnovit dohodu o íránském jaderném programu, tudíž bude dál pod sankcemi. Naděje, které se objevily po nástupu Joea Bidena, opadly, i on požaduje zpřísnění podmínek dohody.

Vzhledem k vylepšení vztahů mezi Rijádem a Washingtonem, který je hlavním dodavatelem zbraní do Saúdské Arábie, by se Teheránu hodily i nějaké ruské zbraně, stále má americké ze 70. let. **Moskva však dosud ctí embargo na jejich vývoz. Pokud by ho porušila, zařadila by se po bok těchto zemí, označovaných často jako darebácké.**

Že to není vyloučené, naznačují vyjádření ruského velvyslance v Pchjongjangu Aleksandra Macegory. Ten blouznil o možné vzájemné pomoci mezi Severní Koreou a samozvanými lidovými republikami na Donbasu. Rusko by tím umožnilo Severní Koreji obejít sankce uvalené Radou bezpečnosti OSN, s nimiž sama Moskva souhlasila. Macegora ale uvedl, že Rusko zvažuje, jak proti nim bojovat.

Mezinárodně neuznané a sankcemi nepostižitelné pseudostátní útvary by mohly pomáhat různým zemím obcházet sankce, které dopadají i na Rusko. Ovšem **Rusko by se tím zařadilo mezi párie mezinárodní politiky**. Režimy ve všech těchto zemích spojuje nechuť k USA, jakou dává najevo i Sýrie nebo Venezuela, ale **rozhodně nepředstavují reálnou protiváhu USA a Západu, o jejímž vytvoření Putin sní**.

Tu dneska představuje Čína, která sice má s Ruskem nadstandardní vztahy, ovšem v praxi to od invaze moc vidět není. A tak Putin nezamířil do Pekingu nebo Dillí, ale do Teheránu, kde byl vítán, ovšem na misi, kterou by dříve obstaral náměstek ministra zahraničí, jen by Turkům dal jasně najevo, kde je jejich místo, a **Putin by se nemusel na stará kolena ponížovat**. Oficiální fotografie ovšem na ruského čtenáře působí dobře.

Pár poznámek k tomu ode mne:

Nemůžu se ubránit dojmu, že **Alex Švamberk** napsal uvedený komentář na objednávku a pod tlakem. Pokud si to sám neuvědomoval, tak už je to s ním hodně špatné.

1. Den před tím uveřejnil totiž **Alex Švamberk** záznam rozhovoru s bezpečnostním analytikem **Milanem Mikuleckým**, který ho kulantně poučil o tom, že kromě určitých nevýznamných symbolických prvků **Bidenova návštěva skončila fiaskem**, v porovnání s tím, co se podařilo dosáhnout Putinovi (dohoda o Sýrii a o vývozu obilí z Ukrajiny při naprostém ignorování současného vedení Ukrajiny – co víc si mohl Putin přát?). Viz:

https://www.novinky.cz/zahranicni/blizky-a-stredni-vychod/clanek/biden-i-putin-na-ponizujici-navsteve-blizkeho-vychodu-40403493#utm_content=ribbonnews&utm_term=biden%20n%C3%A1v%C5%A1t%C4%9Bva%20saudsk%C3%A1%20ar%C3%A1bie%C2%A7&utm_medium=hint&utm_source=search.seznam.cz

(Mj. Mikulecký zde od 12. minuty skvěle o tom, jaká to byla chyba, že jsme (kdo je to "my"?) rozvrátili režimy v Sýrii, Libyi atd.

2. To, že se v případě Bidena jednalo o debakl, potvrdila s odvoláním na hlavní světová media třeba i ČT. Viz:

*"Čtyřdenní cesta amerického prezidenta Joea Bidena na Blízký východ z minulého týdne měla posílit vliv Spojených států v tomto regionu, pro Bidena ale skončila bez jediného diplomatického úspěchu, což podle některých analytiků není překvapení. Tématy Bidenovy návštěvy v Izraeli a Saúdské Arábii byly zejména energetická a potravinová krize a role Izraele v regionu. A i když se americký prezident snažil apelovat i na dodržování lidských práv, dosáhl jen malých, pokud vůbec nějakých úspěchů, míní server The Times of Israel. **Deník The Washington Post označil cestu za kontroverzní a Bidenovo setkání se saúdskoarabským korunním princem za "ostudné".**"*

Viz: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/3516205-izrael-a-saudska-arabie-dostaly-co-chtely-biden-na-blizkem-vychode-neuspel-hodnoti>

Tuto skutečnost v citovaném komentáři **Alex Švamberk** zcela opominul, přitom to svědčí o tom, že **cestou do bezvýznamnosti se vydal spíše americký než ruský prezident** a že role zemí jako Čína, Indie (v další vlně pak Brazílie, Turecko, Íránu apod.) poroste. A tyto země si nenechají už tak snadno od nikoho diktovat. Ani pokud jde o jejich vztah k Rusku.

3. Mj. to, že prezident Turecka Erdogan chvíli čekání naznačil Putinovi, že se jedná o vztah "já pán, ty pán", je sympatické. I my bychom měli dělat politiku všech azimutů, demonstrovat pozici "já pán, ty pán", ale to lze od "maňáskové vlády" stěží očekávat.

4. Tento bod se týká spíše toho, co jsem měl uvést jako P. S.: Nejsem "putinovec", což je těm, kteří mě znají, dostatečně známo. A to z prostého a doložitelného důvodu: **Putin nemá perspektivní, realistickou a přitažlivou vizi, která by vyvedla svět ze současné krize.**

Mnozí mí přátelé se mnou v tomto směru vedou polemiku. Argumentují jeho schopností manévrovat v oblasti geopolitiky lépe než administrativa USA, resp. přesněji ti, kteří ji ovládají (což asi americký prezident není). Argumentují tím, že je schopen se orientovat i v globálních finančních vztazích, které směřují do velkých turbulencí. – Ale to vše nestačí. Svět prochází mnohem hlubší změnou, **změnou (jak s oblibou říkám) srovnatelnou s průmyslovou revolucí, ale ještě výraznější.** Rodí se ekonomický systém založený na hlubokých strukturálních proměnách a spojený s prosazováním **dominance sektorů přímo zaměřených na rozvoj, uchování a uplatnění schopností člověka.** Putin je představitelem starého myšlení, myšlení těch, kteří vidí svět prizmatem zápolení o suroviny. Jeho vize je příliš setrvačná a exodus ze současných problémů nenabízí. Z toho může do budoucna vyrůst problém, dnes to znamená "jen" řadu nevyužitých příležitostí.

Ale věci se poznávají ve srovnáních. Administrativa USA, resp. přesněji ti, kteří ji ovládají a vůči ní historicky bezprecedentně servilní země EU ovládané dosazenými maňásky jsou na tom z tohoto hlediska ještě mnohem hůře.

K tomu stručná verze vize, o kterou jde:

<https://radimvalencik.pise.cz/10363-vize-jakou-potrebujeme-202.html>

A ještě poznámky **Martina Hofera** k ní, které jsou aktuální z hlediska globálního kontextu:

<https://radimvalencik.pise.cz/10364-vize-jakou-potrebujeme-203.html>

<https://radimvalencik.pise.cz/10368-vize-jakou-potrebujeme-205.html>

P. S.: Tím, že jsem ušetřil předcházející P. S., tak si mohu ještě jedno dovolit. **Alexe Švamberka** neodepisuji. Snad se ještě vzpomene a vymaní z pasti slouhovství přihlouplého používání dvojího metru. Naše země potřebuje každého člověka, který je schopen vnímat, o co jde.

Nyní již k Ruské vizi

Byl jsem upozorněn na článek jednoho z předních ruských intelektuálů blízkých Putinovi **Petra Akopova**, který takovou vizi nabízí. Podle mého názoru **nenabízí**. Jeho pojetí **nepracuje s invencemi**, které jsou nezbytné, pokud máme **prolomit setrvačné vidění vývoje světa**, to **setrvačné vidění, které nenabízí cestu ze současné krize**.

Akopovův článek v českém jazyce lze nalézt buď zde:

<https://www.infovojna.cz/article/vsechno-bude-jinak-kam-miri-rusko-odvazna-vize-narodni-pospolitosti-obnova-autonomni-civilizace-srdce-sveta-ve-vsech-vyznamech-novy-svaz-zalozeny-na-narodnich-hodnotach-a-suverenite-lod-prave-vyplouva>

nebo zde:

<https://protiproud.info/politika/6389-vsechno-bude-jinak-kam-miri-rusko-odvazna-vize-narodni-pospolitosti-obnova-autonomni-civilizace-srdce-sveta-ve-vsech-vyznamech-novy-svaz-zalozeny-na-narodnich-hodnotach-a-suverenite-lod-prave-vyplouva.htm>

Uvěřuji na pokračování rozbor článku **Petra Akopova**, jeho text odlišuji barvou. Dílčí poznámky vkládám přímo do textu (černě) a na závěr provedu shrnutí. Ještě před tím poprosím čtenáře, aby respektoval terminologii a východiska vize, o kterou se podle mě jedná:

1. Vize, o kterou jde, musí být PERSPEKTIVNÍ (v tom smyslu, že jde až za horizont překonání současných problémů), REALISTICKÁ (v tom smyslu, že za ní stojí síly schopné ji prosadit) a PŘITAŽLIVÁ (v tom smyslu, že nejen výsledek její realizace, ale i samotný proces jejího prosazení či probíjení je spojen s naplněním reálného bohatství života člověka).

2. Vize, o kterou jde (aby byla "živá") musí obsahovat stále plnější a přesnější chápání triády ZMĚNA, SUBJEKT, POLARITA (tj. o jakou historickou změnu jde, resp. jakou "hádanku dějin" v současné době lidstvo řeší, kdo je nositelem probíjení této změny, resp. subjektem, který se ke své roli uschopňuje v přímé vazbě na pěstování vize, co realizaci vize brání, resp. proti komu se musí subjekt změny postavit).

Nyní již článek **Petra Akopova** (uvedený perexem údajů o autorovi) s dílčími poznámkami.

Petr Akopov se z pohledu tradičního ruského intelektuála a vlastence zamýšlí nad budoucností Ruska, k němuž směřuje veškerý současný boj za obrodu národa a znovuzrození největší země světa.

Po skončení speciální operace na Ukrajině přestane existovat nejen bývalá Ukrajina, ale i současné Rusko. Naše země se již změnila, **jen si zatím neuvědomujeme, jak hluboké změny nás čekají**, protože proces teprve začal. A skončila i postsovětská přechodná etapa: éra dvojsmyslnosti, dvojí víry, nejasnosti a rozpolcenosti.

Budeme opět žít ve "Svazu", ale ne v tom, kterého se bojí antisovětské vrstvy, nebo o kterém ní komunisté. Ne, začínáme budovat **spravedlivé, solidární a suverénní Rusko**. Ožívujeme to nejlepší, co je zakotveno v našem národním kodexu, posilujeme a budujeme to, co nám umožní žít v souladu s naším svědomím a umem.

Nemáme jinou možnost: žádné jiné Rusko neobstojí ve zkoušce globálních bouří a tlaků. Nové Rusko se však neobjeví jako mávnutím kouzelného proutku. **Jeho vybudování bude mnohem obtížnější než vítězství na dnešním bojišti**. Tento proces bude vyžadovat mobilizaci ducha a vůle, síly a víry, bude trvat déle než rok, déle než desetiletí. Ale už jsme na této cestě, i když si to sami neuvědomujeme.

K tomu ode mne:

Dobrý úvod. Tady není co namítnout. Teď půjde o to ukázat, jak to udělat. Uvidíme, jak **Petr Akopov** vidí horizont proměn, jak se vyrovná s triádou ZMĚNA, SUBJEKT, POLARITA.

A ještě něco – připomeňte si to, až budete číst další části této série. To, co píšu, není ani proti Petru Akopovi, ani proti Putinovi (to přenechávám jiným), tím spíše ne proti Rusku. Celý svět je v pohybu a hledá cestu ze slepé uličky. A z té se nedostaneme polovičatými setrvačnými postupy. Proto kladu takový důraz na pochopení podstaty změny, o kterou jde, viz další pokračování série.

P. S.: S ruskou odbornou sférou zabývající se problematikou související s vizí mám dobré pracovní kontakty, v posledních letech jsem se zúčastnil několika online vědeckých konferencí a publikoval (i s ruskými spoluautory) články v odborných časopisech (mj. i v prestižním časopisu "Upravlenie", tj. "Řízení"). Tím chci říci, že to, co píšu, není mentorování, ale výsledek živého dialogu.

Znovuzrození

Duch ruských dějin, duch našich předků nám dává šanci nejen odčinit rozpad Sovětského svazu. Dává nám šanci vše napravit cestou tvůrčí práce, znovuzrozením skutečného Ruska. Pokud toho nevyužijeme, pokud se budeme držet troskek starého světa, pokud se budeme snažit omezit na simulakry a napodobeniny, budeme rozdrčení, a to nikoli našimi nepřáteli. Budeme rozdrčení na kluzišti světových dějin, zabiti vlastní bezmocí a lží. Proto jednoduše nemáme právo ani pochybovat o naší schopnosti dosáhnout tohoto cíle.

V čem spočíval hlavní důvod zranitelnosti minulého Ruska? V jeho závislosti na vnějším světě, v mentálním ztrocení nemalé části našich "elit"? Ne, to byl pouze důsledek vnitřní slabosti našeho způsobu života – přechodného, který však mnohým "novým elitám" vyhovoval. Postsovětský státní kapitalismus nesl **prvotní hřích zlodějské privatizace státního majetku, když se noví zbohatlíci a dočasní papaláši rozhodli, že od nynějška jsou oni pány a vládci našeho života.** Jejich **ideologická závislost na Západě, jejich mentální otroctví vůči zbyznělé západní civilizaci bylo jen důsledkem jejich pohrdání vlastním národem – lidem, jehož lze podvést a okrást.** Protože jsou to neotesanci, hloupí a zaostalí lidé, na rozdíl od těch chytrých a šikovných, kteří se stali úspěšnými v 90. letech.

Později Vladimir Putin zbavil oligarchii moci, ale značná část naší "dumající vrstvy" žila (a vychovávala budoucí generace) podle tohoto schématu dál. **Podle ní existují "lepší lidé", kteří vědí, jaké jsou ty pravé moderní hodnoty, a ti by měli mít moc a peníze. A pak jsou tu stáda plebsu, která je třeba správně pást a oblbovat. Tato "elita", včetně části intelektuální elity, se zaměřila na Západ jako na vzor, který je třeba napodobit a přebudovat podle něj "barbarské Rusko".**

K tomu ode mne:

Tady začíná první velký problém, který má původ v **nepochopení ZMĚNY**, tj. toho o jakou historickou změnu jde. Právě to nazývám "setrvačným pojetím". Autor v podstatě říká (i když trochu skrytě): Socialistická revoluce znárodnila majetek, ale jen tak, že mohl být později rozkraden. Rozkradení majetku bylo doprovázeno převzetím bezperspektivní ideologie a bezperspektivních hodnot Západu. A teď je potřeba takto vzniklou oligarchickou strukturu zlikvidovat (k čemuž nám současný vývoj i kroky Západu napomáhají), udělat zespolečenštění (ponechávající určitý prostor soukromým aktivitám) lépe, formou vycházející z ruských tradic (obščin apod.), vytvořit efektivní, solidární společnost. Tímto prizmatem lze číst například následující řádky (které vybírám z příslušné pasáže):

Postsovětský státní kapitalismus nesl prvotní hřích zlodějské privatizace státního majetku, když se noví zbohatlíci a dočasní papaláši rozhodli, že od nynějška jsou oni pány a vládci našeho života. Jejich ideologická závislost na Západě, jejich mentální otroctví vůči zbyznělé západní civilizaci bylo jen důsledkem jejich pohrdání vlastním národem – lidem, jehož lze podvést a okrást. Protože jsou to neotesanci, hloupí a zaostalí lidé, na rozdíl od těch chytrých a šikovných, kteří se stali úspěšnými v 90. letech.

Vždyť ano! Právě tak by to mělo být! – řekne řada čtenářů. Jenže právě takto to nejde. Rozklad postátněného vlastnictví, jeho eroze, probíhaly od počátku a pokusy čelit tomuto procesu represemi i kompromisy byly neúspěšné. Znovu a znovu budu připomínat Djilasovu "Novou třídu" napsanou v 50. letech a vydanou tehdy (a dnes znovu) i u nás. Postátněovací aktivity budou znovu a znovu vytvářet ekonomický základ jejího vzniku. Perspektivní vize nemůže mít podobu **marného snění, že by tomu mohlo být jinak.**

Vyšší míra zespolečenštění (jako ekonomický základ solidární společnosti) musí vyrůstat s proměn srovnatelných s průmyslovou revolucí, musí být spojena se zrodem nového sektoru, sektoru produktivních služeb, tj. služeb zaměřených na nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností.

Právě na tomto základě lze vytvořit solidární a ekonomicky se současným stavem nesrovnatelně efektivnější společnost, ve které bude SVOBODNÝ ROZVOJ KAŽDÉHO PODMÍNKOU ROZVOJE VŠECH. Mj. – všimněte si, že v dalších pasážích Petr Akopov doložitelně přehlíží dynamický aspekt

solidarity, tj. obrovský potenciál, který dříme v každém z nás a v celé společnosti, potenciál, který je spojen s všestranným rozvojem schopností člověka, tj. s plným využitím investičních příležitostí zaměřených na nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností.

To, že jde o tuto změnu, Petr Akopov nepochopil, jeho myšlení zůstává uzavřeno v rámci setrvačných tradicionalistických představ blízkých vzdělanějším a osvícenějším *narodníkům*.³[1]

To v současné době opravdu nestačí.

Nacionalizace elit

Vladimír Putin v posledním desetiletí vyvinul opravdu velké úsilí o nacionalizaci odnárodněných elit, ale **majetková a hodnotová propast mezi lidem a "elitami" se stále zvětšuje**. Jistěže nemluvíme o všech elitách: je zde dost poctivých, vlastenecky smýšlejících lidí mezi úředníky a podnikateli, a také mezi skvělými tvůrci, zejména pokud se prodereme skrze "hvězdný prach". Nebyli však vidět, a to jak u nás, tak i na Západě.

Když se však Západ rozhodl "zlikvidovat" Rusko tím, že sáhl na peníze a majetek několika bohatým a slavným, stala se (ne)překvapivá věc: mnoho příslušníků této "elity" jednoduše uteklo ze země. Banálně uprchlo. Někteří ze strachu, jiní pro neochotu "dýchat stejný vzduch jako lúza". Tím naplnili nejen zradu na vlastním národě, ale přirozeně také to, co Putin správně nazval **přirozeným a nutným procesem sebeočisty naší společnosti**. Všichni uviděli, co a pro koho znamená pojem vlast v této těžké době.

A není cesty zpět – ne v tom smyslu, že by se nevrátili (mnozí se vracejí, další se vrátí). Nyní už není cesty zpět pro nás ostatní: dřívější přístup k emigrantům se už opakovat nebude. A to ani tak ne proto, že bychom jimi pohrdali nebo je připravili o práci; prostě zůstanou na břehu. Loď vyplouvá bez nich.

Vytvoření nové elity je nejdůležitějším národním úkolem, ale není to možné uskutečnit pouze na základě starých preferencí - od úředníků až po televizní divy. **Vytvoření nové elity závisí mnohem více na cílech, které budou sledovat: jen proto za nimi budou autenticky přicházet lidé a začnou se vytvářet týmy. Cíle jsou jasné, není třeba je vymýšlet. Naším "vzorem" pro vytvoření nového systému jsou konečně opět naše tradiční hodnoty.**

K tomu ode mne:

Zde lze souhlasit se dvěma momenty:

- Protože ve vidění současné reality jsou ti ideologové a tvůrci vizí, kteří působí ve službách současné globální moci, uzavření do pasti tuposti, nechťně Rusku nahráli k tomu, aby se očistilo od balastu. Zabavování jachet oligarchů a podobné pitomosti změnilo uvnitř Ruska mocenské poměry způsobem, kterým by to Rusko možná ani samo nezvládlo. Je to jedna z významných příležitostí, která se Rusku nabízí.

- Petr Akopov zcela správně apeluje na tvorbu **nové elity**, která by zaplnila prostor po zprofanované staré elitě. A správně klade důraz na **týmovost**, bez které to nepůjde.

Horší je to s apelem na **tradiční hodnoty**. Ty si každý může vykládat podle svého, protože Rusko prošlo mnoha změnami i v této oblasti. Tradiční hodnoty mohou také vést k pasti setrvačného vidění reality.

Především však chybí následující: **I zrod či generování nových elit musí mít svou ekonomickou základnu**. Zde má stát nezastupitelnou roli. Pokud má být "velká politika" úspěšná, **musí formou vhodných reforem vytvářet živnou půdu pro generování týmově fungujících nových elit**. Obávám se (skutečně se obávám, tj. není to jen řečnický obrat), že Petr Akopov i lidé kolem něj či nad ním **nemají dostatečnou představu toho, o jaký komplex reforem jde**.

Zde jen stručně napovím, jak je třeba uvedený problém nahlížet: **Jde o takové reformy, které by řešily ZÁKLADNÍ OTÁZKU FINANČNÍCH TRHŮ – umožnit, aby investiční příležitosti spojené s nabýváním, uchováním a uplatněním lidského kapitálu byly využívány podle míry jejich výnosnosti** (resp. identifikovat příčiny, které tomu za současného stavu brání). Ten, kdo se pokusí řešit současné problémy, aniž by právě toto domyslel, má jen na polovičaté řešení, které zase může vést k velkému zklamání.

Spravedlivý řád

Spravedlnost je takový způsob života, který především podporuje vytváření hodnot: od zaměstnance, podnikatele, výrobce, inženýra či vynálezce až po všechny typy uměleckých osobností. Prostě ty, kdo něco vytvářejí, a ne pouze přebalují a přeprodávají. Nemluvím o popření významu marketingu a obchodu, ale **o jinak postavenou hierarchii hodnot, jinou pyramidu na trhu práce.** A samozřejmě trhu jako takového, i když s podstatným vlivem státu, protože nechceme návrat k sovětskému socialismu, ale dnes už víme, že všemocnost "neviditelné ruky trhu" byla rovněž iluzí.

Spravedlnost není nikdy abstraktní, je vždy konkrétní, a dokonce národní, tradiční. Učitel, lékař, voják – to nejsou pouze rozpočtoví zaměstnanci a strážci zákona, to jsou profese, kterých si naši lidé váží a kterých si stát cení. Pouze **spravedlivý způsob života bude našimi lidmi přijat a podporován, stane se základem společenského řádu** – a pak ho nikdo nebude moci zničit. Protože spravedlnost znamená svědomí a je hlavním kritériem, podle kterého naši lidé přistupují ke všemu, k jakémukoli problému nebo činu. Co se děje v souladu se svědomím, to je poctivé, a proto pevné. **Systém, který odpovídá národním představám o dobru a zlu, pravdě a spravedlnosti, má obrovskou vnitřní stabilitu.**

Solidarita a pospolitost. Jde o různé pojmy, ale jsou si blízké. "Pospolitost" znamená vše společné, sdílené a zahrnující všechny lidi: od bohatých po je chudé, od starých po mladé. Společné rozhodování, společná věc, a především společné ideály a chápání hodnot. Společné krédo. **V sovětských letech byl pojem pospolitosti a občiny nahrazen kolektivismem, což byl ovšem pojem technokratický se zničující pachutí jednomyslnosti.**

K tomu ode mne:

Právě v otázce interpretace tak významného pojmu jako je SPRAVEDLNOST se nejvíce projevuje omezenost přístupu Petra Akopova. Má zde dobré postřehy, např. stručnou, ale přesnou kritiku kolektivismu. Ale to hlavní chybí. Pokud má být společnost efektivní, musí být dynamická. A jediné **dynamické pojetí efektivnosti** (ve kterém se rozvoj schopností každého člověka jakožto zvyšování inovačního potenciálu společnosti stává tím, co určuje dynamiku a kvalitu ekonomického růstu) umožňuje dát nesetrváchnou odpověď na otázku, co je to spravedlnost, taková spravedlnost, která by respektovala nezaměnitelnou individualitu každého člověka. Proto je nutno nejen znovu a znovu připomínat, ale neustále mít před očima, že **jde o společnost, ve které bude SVOBODNÝ ROZVOJ KAŽDÉHO JEDNOTLIVCE PODMÍNKOU ROZVOJE VŠECH.** Jak jsem avizoval již ve 2. části, Petr Akopov doložitelně přehlíží dynamický aspekt solidarity, tj. obrovský potenciál, který dříme v každém z nás a v celé společnosti, potenciál, který je spojen s všestranným rozvojem schopností člověka, tj. s plným využitím investičních příležitostí spojených s nabýváním, uchováním a uplatněním lidských schopností.

Mj. v závěru zde citované části Petr Akopov potvrzuje svou afinitu k tradicionalistickým představám blízkým vzdělanějším a osvícenějším *narodníkům*.⁴[1]

To v současné době opravdu nestačí.

Síla pravé nezávislosti

Pospolitost je naším principem uspořádání státu, a to na všech úrovních od samosprávy až po nejvyšší moc. Nikoli diktatura, nikoli uniformita a popírání rozmanitosti, nikoli vnucená jednomyslnost, naopak. **Jde o formu hledání společného dobra, dopracování se ke společnému názoru prostřednictvím toho, čemu se říká konsensus. Odtud teprve plyne autentická solidarita, pocit odpovědnosti za celé společenství.** Taková pospolitost je opakem atomizace a rozdrobenosti na nekonečné menšiny, které žijí pospolu jako vskutku jeden národ.

Odtud je pak možné čerpat sálu ke skutečné suverenitě, nezávislosti. A to nejen na světové aréně nebo v ekonomice. Nezaměňujme ji za nějakou úplnou ekonomickou soběstačnost, ta je v dnešním světě pro jakoukoli zemi na nedosažitelná (pokud ovšem nežije v izolaci jako Severní Korea). **Pravá nezávislost**

⁴[1]<https://cs.wikipedia.org/wiki/Narodnictv%C3%AD>

Zdroj: <https://radimvalencik.pise.cz/10417-vize-jakou-potrebuje-229.html>

spočívá především v hlavách, v myšlení. Skutečně suverénní může být pouze národně smýšlející mocnost.

K tomu ode mne:

Toto vypadá na první pohled docela dobře: **"pospolitost = dopracování se ke společnému názoru prostřednictvím toho, čemu se říká konsensus. Odtud teprve plyne autentická solidarita, pocit odpovědnosti za celé společenství"**. Ale je to mnohem slabší než podstatně přesnější princip "svobodný rozvoj každého jednotlivce jako podmínka rozvoje všech jednotlivců" (hledání konsenzu je jen dílčím prvkem). Princip "svobodný rozvoj každého jako podmínka rozvoje všech" je důležitý mj. i proto, že se jedná o **evolučně stabilní strategii** v rámci komunit, které se sestávají z bytostí schopných používat rozum a jejichž prožitkový (motivační a rozhodovací) systém je založen na přenosu prožitků z finálního uspokojení potřeby na činnosti, prostředky a situace, které k uspokojení potřeb vedou. K tomu se vrátím ještě v celkovém shrnutí.

A asi se nám (jako občanům naší země) nebude líbit ani tato formulace: **"Skutečně suverénní může být pouze národně smýšlející mocnost."** – Malá země, resp. země, která není "mocností" nemá právo na to být suverénní?! Ono to vypadá jen jako maličkost či přeházení, ale není to tak. Intelektuálové ve velkých zemích mají tendenci nahlížet na vývoj z pozice silových řešení a přehlížet podstatu změn, o které jde. Možná právě z pozice země jako je naše, lze vidět obrysy perspektivní, realistické a přitažlivé vize lépe, než z pozice "mocností".

Srdce světa

Mluvím tady o **národě, který se spoléhá na své vlastní ideje a zásady, které vznikly na základě všech našich historických a duchovních zkušeností.** Na základě všech našich vzestupů a pádů, výkonů a experimentů (a těch jsme měli jen za poslední století tolik, kolik mnohé národy neměly za celou dobu své existence). A zde narážím na to hlavní, co nám chybí. **Jediné, co se opravdu potřebujeme naučit od cizinců: představa Ruska jako srdce světa.**

(Tak ostatně nazývá Rusko slavný britský vědec Sir Halford Mackinder, autor pojmu "geopolitika", jehož teorií o Srdci světa a Světovém ostrově se již více než sto let dodnes řídí britská a posléze i americká strategie zahraniční politiky, pozn. PP)

To není pýcha, domýšlivost nebo dokonce velmocenský šovinismus. Naše myšlení (a to nejen geopolitické, to je pouze odvozené) se musí stát rusocentrickým. Tak myslí Číňané, kteří vnímají zbytek světa jako periferii Podnebesí – Říše středu.

Pokud získáme podobný pohled na svět, jen to posílí vzájemné porozumění s naším jižním sousedem a spojenectví těchto dvou velkých civilizací bude mnohem silnější než v sovětských dobách.

Teprve pak tento "Nový Svaz" - spravedlivé, solidární a suverénní Rusko – bude stát na nejspolehlivějším možném základě.

K tomu ode mne:

Nic proti troše ruského sebevědomí. Tato země to ve složitě době potřebuje. Každá země podobně jako i každý člověk si vytváří určitou představu o své výjimečnosti z pozice globálního vývoje a dějin. A podle mého názoru každá země i jeden každý človíček má od přírody daný potenciál něčím neopakovatelným k dějinám lidstva přispět. Přesto se mně osobně finesa **"Srdce světa"** nelíbí. Rusko mnohem **více než srdce dnes potřebuje mozek**, důsledné domyšlení, o co jde a v čem spočívá cesta k lepší budoucnosti. Mj. i proto, že Rusové mají určitý sklon k mysticismu i tvorbě iluzí o sobě. Proto za sebe Rusku a Rusům (a to i ze "sobeckých" důvodů) přeji, aby si i ve složitých situacích uchovali co největší míru racionality a dopracovali se k funkční perspektivní, realistické a globálně i individuálně přitažlivé vizi.

Dovětek:

Autor: Petr Akopov - historik a žurnalista. Vystudoval Moskevský institut archivů a historie. Pracoval pro Ústřední vojenský archiv a poté pro řadu předních ruských médií. Šéfredaktor novin "Politický žurnál".

Ad Petr Akopov – shrnutí

Pojednání Petra Akopova, které je pokusem o zformulování základů vize Ruska v dnešním světě má řadu pozitivních momentů, ale ještě nedorostlo do toho, co by splňovalo následující požadavky:

1. Vize, o kterou jde, musí být PERSPEKTIVNÍ (v tom smyslu, že jde až za horizont překonání současných problémů), REALISTICKÁ (v tom smyslu, že za ní stojí síly schopné ji prosadit) a PŘITAŽLIVÁ (v tom smyslu, že nejen výsledek její realizace, ale i samotný proces jejího prosazení či probíjení je spojen s naplněním reálného bohatství života člověka).

2. Vize, o kterou jde (aby byla "živá") musí obsahovat stále plnější a přesnější chápání triády ZMĚNA, SUBJEKT, POLARITA (tj. o jakou historickou změnu jde, resp. jakou "hádanku dějin" v současné době lidstvo řeší, kdo je nositelem probíjení této změny, resp. subjektem, který se ke své roli uschopňuje v přímé vazbě na pěstování vize, co realizaci vize brání, resp. proti komu se musí subjekt změny postavit).

V mnoha směrech je Akopovovo pojednání inspirující. Mj. i ve směru reflexe toho, co (kromě výše uvedeného a tučně zvýrazněného) musí skutečná vize obsahovat. V návaznosti na předešlé se pokusím vypíchnout to nejdůležitější:

1. Představa cíle jako **společnosti, v níž je svobodný rozvoj každého jednotlivce podmínkou svobodného rozvoje všech**. Nezkoušejme to ničím nehradit, protože jinak se k ničemu rozumnému nepropracujeme. I z toho důvodu, že se jedná o **evolučně stabilní strategii** v rámci komunit, které se sestávají z bytostí schopných používat rozum a jejichž prožitkový (motivační a rozhodovací) systém je založen na přenosu prožitků z finálního uspokojení potřeby na činnosti, prostředky a situace, které k uspokojení potřeb vedou (a homo sapiens sapiens bytostí tohoto typu je). Návazně pak proto, že toto vidění finality je důležité:

- Pro správné chápání rovnosti jako **rovnosti příležitostí**.

- Jako směřování společnosti, ve kterém **roste význam odvětví produktivních služeb** orientovaných na podporu svobodného rozvoje každého.

2. Pochopení toho, o co z hlediska globálního a historického vývoje jde, tj. jako **změny srovnatelné s průmyslovou revolucí** (ale ještě výraznější, hlubší a převratnější), a to zejména v tom smyslu, že se **dominantním sektorem stává odvětví produktivních služeb**, služeb orientovaných na nabývání, uchování a uplatnění lidských schopností (lidského kapitálu), které podstatně zvýší nárůst inovačního potenciálu společnosti, toho potenciálu, který je klíčovým ekonomickým faktorem nejen trvale udržitelného, ale i neomezeného růstu založeného na tom, že "téměř cokoli lze vyprodukovat z téměř ničeho". Kdo nemá dostatek fantazie k tomu, aby si problémy současnosti představil v rámci této změny, ten se k žádné skutečné vizi nepropracuje. K tomu ještě následující:

- **Pokrok v oblasti zespolečnění z hlediska vývoje vlastnických vztahů** je podmíněn nikoli dalšími postátňovacími aktivitami (které mohou být použity jen k řešení dílčích problémů a vždy budou mít i negativní efekty), ale především prosazením odvětví produktivních služeb jako dominantního ekonomického sektoru.

- A je to i **cesta od konzumní společnosti, ve které se vytrácí smysl žití, ke společnosti, v níž je naplněno reálné bohatství života člověka založené na svobodném rozvoji a uplatnění schopností člověka**.

3. Nejobtížnější částí rozšířené verze vize je dostatečně konkrétní koncept či nastínění **komplexu reformy systémů orientovaných na vytváření sociální infrastruktury (systémů sociálního investování a sociálního pojištění** – vzdělání, péče o zdraví, důchodového systému a některých dalších navazujících složek). Při koncipování těchto reform je nutné vyjít ze **základní otázky finančních trhů**: Co brání tomu, aby investiční příležitosti spojené s nabýváním, uchováním a uplatněním lidského kapitálu byly využívány podle míry jejich výnosnosti? Resp. jak omezení v dané oblasti překonat příslušnými reformami. K tomu ještě následující:

- Jedná se hlavní směr **řešení problémů spojených s polarizací společnosti na bohaté a chudé**.

Úplně na závěr: Perspektivní, realistickou a přitažlivou vizi není jednoduché ani vytvářet, ani si ji individuálně osvojit. Svým způsobem jde o celoživotní program. Ale jiná cesta není. Kdo hledá

jednodušší řešení, k ničemu se nedopracuje. Neuvidí cestu ze současné globální krize, nenajde svoji parketu, která by mu umožnila efektivně se na řešení současných problémů podílet.

K tomu Radek Novotný:

Chtěl bych navázat na autorovu myšlenku, že "Putin nemá perspektivní, realistickou a přitažlivou vizi, která by vyvedla svět ze současné krize".

Pokud se na problém podíváme pod tímto úhlem pohledu: Západní svět je v krizi (předlužený, dolar ztrácí pozici jako rezervní měna a petrodolar, nemá suroviny, průmyslově je závislý na Číně, surovinově na státech třetího světa a Ruska), tak vize BRICS+ založená na měně vycházející z koše měn členských zemí opřených o reálnou produkci, suroviny, zlato usilující o vzájemné vztahy "win-win" a ne "The winner takes it all. The Looser standing small" SKUTEČNĚ NENÍ SCHOPNA VYVÉST SOUČASNÝ ZÁPADNÍ SVĚT Z KRIZE.

A ano vize Ruska rozvíjí / udržuje minulý svět.

A můžeme si vsadit ve Fortuně, který systém v rámci multipolárního světa vyhraje.

Dále k tomuto: "Svět prochází mnohem hlubší změnou, změnou (jak s oblibou říkám) srovnatelnou s průmyslovou revolucí, ale ještě výraznější. Rodí se ekonomický systém založený na hlubokých strukturálních proměnách a spojený s prosazováním dominance sektorů přímo zaměřených na rozvoj, uchování a uplatnění schopností člověka. Putin je představitelem starého myšlení, myšlení těch, kteří vidí svět prizmatem zápolení o suroviny. Jeho vize je příliš setrvačná a exodus ze současných problémů nenabízí. Z toho může do budoucna vyrůst problém, dnes to znamená "jen" řadu nevyužitých příležitostí."

A ano, pokud přijmeme rozhodnutí, že naše budoucnost je v digitalizaci, v robotizaci, ve významném využití umělé inteligence v našem každodenním životě a že lidská práce bude vycházet z možností, které nám umožní Průmysl 4.0 (tedy žít ve Společnosti 5.0), TAK JE PRO NÁS, JAKO PŘÍSLUŠNÍKY ZÁPADU POTŘEBNÁ ÚPLNĚ JINÁ VIZE.

Ale ruku na srdce, kolik lidí rozvíjí své unikátní lidské dovednosti a schopnosti? A budou spokojeni ti ostatní, kteří si každodenním způsobem života vybírají pověstnou "modrou pilulku", takže jim nezbyde než pracovat v režimu – levné práce, založené na rutinních pracovních úkolech, kde jejich kvalitu/výsledky práce/odměnu bude hlídat "digitální, inteligentní dráb" aby lidský faktor (a vlašný přístup k práci) nezpůsoboval zmetky v do dokonalosti vyladěné výrobě?

K Orbánově vizi

Radim Valenčík

Vize, jakou potřebujeme/237 Orbánova vize

Projev V. Orbána je velmi silný, konzistentní a zaslouží si podrobné prostudování i rozbor. Je jedním z nejlepších projevů státníků za dlouhou dobu (předčí i vystoupení M. Zemana z jeho "lepších dob"). Přesto se k němu vyjádřím kriticky jako k projevu nabízejícímu jen "setrvačnou vizi", která **je schopna čelit současné iracionalitě, ale ještě není tak dobrá, aby ukazovala, jak vyvést společnost (určitou zemi nacházející se v současném globálním kontextu) z globální krize.**

Celý projev je zde:

<https://vlkovobloguje.wordpress.com/2022/07/30/projev-premiera-viktora-orbana-na-31-letni-univerzite-a-studentskem-tabore-balvanyos/>

Shrnutí je nejdůležitějších bodů z pera M. Neudorflové je zde:

<https://radimvalencik.pise.cz/10424-marie-neudorflova-k-projevu-orbana-a-stavu-eu.html>

Rozbor projevu premiéra Viktora Orbána na 31. letní univerzitě a studentském táboře Bálványos z 23. července 2022 – část 1.

Hlavní problém Orbánova projevu je, že z hlediska triády ZMĚNA, SUBJEKT, POLARITA nedostatečně chápe to, o jakou změnu v současné době jde, do jakých rámců je nutné realistickou, perspektivní a přitažlivou vizi zařadit. Proto se následně dopouští určitých nepřesností při vymezení subjektu (toho, kdo vizi s pomocí vize může uskutečnit) i polaritu současné doby (proti komu se bude nutné postavit, aby byly překonány bariéry bránící prosazení vize).

Vzhledem k rozsahu projevu (14 stran) vybírám jen to nejdůležitější a zkracuji citované pasáže na 1/3.

Nejdříve začnu pozitivními stránkami vize (zachovávám pořadí jejich uvedení v projevu):

Nastínění drsné reality oproti optimistickým očekáváním: *"Mysleli jsme si, že v Evropě už nikdy nemůže být válka, ale teď je válka v zemi sousedící s Maďarskem. A mysleli jsme si, že studená válka se už nikdy nemůže vrátit, ale nyní mnozí světoví vůdci pracují na přeorganizování našeho života do světa mocenských bloků... panuje všeobecný pocit, že se svět neustále zhoršuje. Zprávy, jejich tón, jsou stále temnější. Stále více se prosazuje názor, že budoucnost je zkáza. Otázka zní takto: Je možné, že miliony lidí prostě jen špatně chápou, co se s nimi děje? Moje odpověď na tento fenomén zní, že tato zima naší nespokojenosti je v podstatě západním postojem k životu, který pramení z toho, že **"západní civilizace ztrácí svou sílu, výkonnost, autoritu, schopnost jednat.** To je argument, kterému se západníci – tedy rození západníci – obvykle vysmívají: říkají, že je to nuda, že Spengler napsal, že Západ je v úpadku, a přesto tu stále je, a že kdykoli můžeme, posíláme své děti na univerzity na Západě, nikoli na Východě. "Takže tady žádný velký problém není." Skutečnost je však taková, že když se před sto lety mluvilo o úpadku Západu, mluvilo se o úpadku duchovním a demografickým. To, co vidíme dnes, je však **úpadek moci a materiálních zdrojů západního světa...** Vstoupili jsme tedy do věku nebezpečí a pilíře západní civilizace, kdysi považované za neotřesitelné, dostávají trhliny."*

Otázka zní: Proč **"západní civilizace ztrácí svou sílu, výkonnost, autoritu, schopnost jednat"**? Proč **"pilíře západní civilizace, kdysi považované za neotřesitelné, dostávají trhliny"**? Tuto otázku mějme neustále před očima, protože adekvátní odpověď na ni nedostaneme.

Konstatování faktu: *"Je důležité, abychom pochopili, že i jiné civilizace – čínská, indická, řekněme pravoslavný svět, a dokonce i islám – **prošly procesem modernizace.** A vidíme, že konkurenční civilizace přijaly západní technologie a osvojily si západní finanční systém, ale **nepřijaly západní hodnoty – a rozhodně nemají v úmyslu je přijmout. Přesto chce Západ šířit své vlastní hodnoty, což zbytek světa pocituje jako ponižující... Chápeme tedy tento odpor zbytku světa vůči šíření hodnot Západem, vůči jeho vývozu demokracie. Ve skutečnosti mám podezření, že si zbytek světa uvědomil, že se musí modernizovat právě proto, že je to jediný způsob, jak se bránit vývozu západních hodnot, které jsou mu cizí. Nejbolestivější na této ztrátě území, na této ztrátě moci a materiálního území je to, že my na Západě jsme ztratili kontrolu nad nosiči energie... Západ prohrává bitvu o suroviny. Chceme-li pochopit stav světa, chceme-li pochopit stav Západu ve světě, musíme vycházet z toho, že velká část světových nosičů energie a energetických zdrojů leží mimo západní civilizaci."***

Otázka navazující na předcházející: Proč západní hodnoty ztratily přitažlivost, co se s nimi stalo, jsou to ještě ty hodnoty, které Západu kdysi zajistili pozici ve světě a ochotu přijímat je velkou většinou ostatních zemí?

Poslední věty v dané části Orbánova projevu, které nebylo možné oddělit od předcházejících, jsem odlišil červeně, protože ty už patří k **nedostatkům** Orbánova projevu. Budu se jí věnovat v daném kontextu později.

I toto patří k přednostem Orbánova projevu, protože poměrně přesně popisuje, jak se chovají USA: *"Amerika se netajila tím, že bude energii používat jako zahraničně politickou zbraň. Skutečnost, že jsou z toho obviňováni jiní, by nás neměla mást. Z toho vyplývá, že Američané provádějí odvážnější politiku sankcí, jak vidíme ve stínu současné rusko-ukrajinské války; a pustili se do důrazného povzbuzování svých spojenců – jinými slovy nás – aby od nich nakupovali dodávky. A funguje to: **Američané jsou schopni prosadit svou vůli, protože nejsou závislí na energiích od jiných; jsou schopni vyvíjet nepřátelský tlak, protože ovládají finanční sítě – říkejme jim pro zjednodušení swift – pro politiku sankcí; a jsou také schopni vyvíjet přátelský tlak, což znamená, že mohou přesvědčit své spojence, aby od nich nakupovali."***

Přesto v návaznosti na tuto přínosnou pasáž je potřeba doplnit určitou poznámkou předznamenávající to, co v čem se V. Orbán mýlí. To, že se USA chovají daným způsobem (vidí svět jako kolbiště boje o suroviny), ještě neznamená, že sledují racionální strategii, že ve světě jde o to, co USA považují za prioritu. Pokud se USA chovají neracionálně, neznamená to ještě, že zbytek světa se musí strategicky podle této iracionality orientovat. Podrobněji se k tomu dostanu v kritické části. A ještě jedna drobnost – USA disponují nejen obrovskou vojenskou silou, ale také globálně rozprostřenými zpravodajskými a vlivovými sítěmi, které v některých zemích nemají protiváhu a které umožnily dosazení vydíratelných politických reprezentací v příslušných zemích, návazně pak i klíčových osob v dalších institucionálních strukturách těchto zemí (výkonné a právní moci, zpravodajských strukturách, mainstreamových médiích, akademických institucích, neziskových organizacích apod.) a plně si tyto země podřídily.

Návazně říká V. Orbán A: "*První a nejdůležitější výzvou, milí přátelé, zůstává populace neboli demografie. Faktem je, že pohřbů je stále mnohem více než křtů.*"

Ale neříká už B. To je druhý vážný nedostatek jeho projevu. Také se k němu dostanu. Projeví se i v dalších pasážích. Víte, o kterém nedostatku hovořím?

I v této části říká V. Orbán jen A: "*Druhým problémem je migrace, kterou můžeme nazvat nahrazováním populace nebo zaplavováním... Migrace rozdělila Evropu na dvě části – nebo bych mohl říci, že **rozdělila Západ na dvě části. Jednu polovinu tvoří svět, kde spolu žijí evropské a neevropské národy. Tyto země již nejsou národy: nejsou ničím jiným než konglomerátem národů. Mohl bych také říci, že už to není západní svět, ale svět postzápadní. A kolem roku 2050 dojde podle zákonů matematiky ke konečnému demografickému posunu: ve městech v té či oné části kontinentu vzroste podíl obyvatel neevropského původu na více než 50 % z celkového počtu. A jsme ve střední Evropě – v druhé polovině Evropy, respektive Západu. Kdyby to nebylo poněkud matoucí, mohl bych říci, že Západ – řekněme Západ v duchovním smyslu – se přestěhoval do střední Evropy: Západ je zde, a to, co tam zůstalo, je pouze postzápad. Mezi oběma polovinami Evropy probíhá boj. Postzápadu jsme učinili nabídku, která spočívala v toleranci neboli ve vzájemném ponechání se v míru a v tom, aby se každý sám rozhodl, vedle koho chce žít; oni to však odmítají a pokračují v boji proti střední Evropě s cílem, abychom se jim podobali.***"

Ale také neříká B. Přitom v důsledku podobného omylu, jakého se dopustil, když hovořil o vývoji populace. Už vám dochází, na co V. Orbán zapomněl? Mj. v důsledku toho mohla být **dezinterpretace** těchto pasáží zneužita proti němu.

Za velmi pozitivní tvrzení lze považovat to, že se **těžiště EU přesouvá do střední Evropy a že za budoucí vývoj neseme velkou zodpovědnost**.

Následující pasáž byla nejvíce dezinterpretována a nejvíce zneužita proti V. Orbánovi. Zčásti si to zavínil sám právě v souvislosti s výše zmíněným nevyčleněním "B": "*Existuje svět, v němž se mísí evropské národy s těmi, které přicházejí z mimoevropských zemí. To je svět rasově smíšený. A pak je tu náš svět, kde se lidé pocházející z Evropy mísí mezi sebou, stěhují se, pracují a přesídlují. Takže například v Karpatské kotlině nejsme míšenci: jsme prostě směsicí národů žijících v naší vlastní evropské domovině. A při příznivém uspořádání hvězd a následném větru se tyto národy spojují v jakési hungaropanonské omáče a vytvářejí vlastní novou evropskou kulturu. Proto jsme vždy bojovali: **jsme ochotni se navzájem mísit, ale nechceme se stát národy smíšenými.***"

V návaznosti na tuto pasáž podrobně rozeberu v kritické části (část 5.) druhý Orbánův omyl.

Tato pasáž Orbánova projevu si zaslouží jedničku s hvězdičkou, je přesná a vtipná: "***Jak se můžeme bránit? Za prvé tím, že budeme odhodlaní. Pak hledáním spojenců. To je to, co dalo V4 její význam. Tedy to, co v poslední době dodalo Visegrádské čtyřce velký význam, je to, že jsme v těchto otázkách dokázali mluvit jedním hlasem. Není totiž náhodou, že se polistopadoví představitelé snažili Visegrádskou čtyřku rozbít.*** Navíc do toho zasáhla válka, která otrásla polsko-maďarskou spoluprací, jež byla osou spolupráce V4. Pokud jde o válku, Poláci a Maďari mají stejný strategický zájem: nechťejí, aby se Rusové přiblížili, chtějí, aby byla zachována suverenita Ukrajiny, a chtějí, aby Ukrajina byla demokratická. Oba chceme přesně totéž, a přesto tato válka ztěžuje vztahy s našimi přáteli. Je to proto, že pokud jde o záležitosti hlavy, zájmy, o nichž jsem mluvil, jsou jasné

shodné; problémem jsou však záležitosti srdce. Problém v maďarsko-polských vztazích je problémem srdce. My Maďaři vnímáme tuto válku jako válku mezi dvěma slovanskými národy, do které se nechceme míchat. Poláci ji však vnímají jako válku, do níž jsou také zapojeni: je to jejich válka a oni v ní téměř bojují. A protože jde o srdeční záležitost, nemůžeme se v ní vzájemně dohodnout, ale musíme použít svůj rozum, abychom z polsko-maďarského přátelství a strategického spojení pro poválečné období zachránili vše, co se dá. **Samozřejmě máme stále své slovenské a české přátele, ale v těchto zemích došlo ke změnám vlád, kdy v současné době dávají přednost polistopadovému světu a nechtějí se pouštět do konfliktů s Bruselem – od kterého dostávají dobré známky. Podle mého názoru je to jako svázet koně do hořící stáje. Hodně štěstí!"**

K otázce války na Ukrajině vybírám jen to nejdůležitější: "Jak budeme o této válce přemýšlet v budoucnu? Budeme zastávat názor, že to není naše válka. Maďarsko je členem NATO a vycházíme z toho, že NATO je mnohem silnější než Rusko, a proto Rusko nikdy nezaútočí na NATO. **Prohlášení, že se Rusko nezastaví před Ukrajinou, je slabý – ale pochopitelný – propagandistický výrok, který používá Ukrajina. Chápu to, protože jejich cílem je zatáhnout nás, zatáhnout do této války na svou stranu co nejvíce zemí; ale postrádá to jakýkoli reálný základ... tato válka by nikdy nevypukla, kdybychom měli trochu více štěstí a v tuto rozhodující hodinu se prezidentem Spojených států amerických jmenoval Donald Trump a kdyby se nám předtím podařilo přesvědčit Angelu Merkelovou, aby neodcházela z funkce: kdyby Donald Trump byl prezidentem USA a Angela Merkelová kancléřkou Německa. Ale neměli jsme štěstí, a tak jsme teď v této válce...my Evropané jsme promarnili svou šanci ovlivnit události. Promarnili jsme ji po roce 2014, kdy jsme z první minské dohody vytvořené během krymského konfliktu vynechali Američany a místo toho jsme formulovali minskou dohodu s francouzsko-německou zárukou. Tak měla být realizována, ale bohužel jsme ji my Evropané – nebo Němci a Francouzi, kteří nás zastupovali – nedokázali prosadit. Proto nyní Rusové nechtějí jednat s námi, ale s těmi, kteří mohou Ukrajinu donutit, aby udělala to, k čemu se zavázala. Situace se tedy podobá té po druhé světové válce: Evropa se opět ocitla v situaci, kdy nebude mít možnost rozhodovat o své nejdůležitější bezpečnostní otázce, o níž budou opět rozhodovat Američané a Rusové."**

Lze souhlasit i s tímto hodnocením globálního rozložení sil: "Historicky měli Američané schopnost vybírat to, co označují za říši zla, a vyzývat svět, aby se postavil na správnou stranu dějin – což je věta, která nám trochu vadí, protože to vždycky říkali komunisté. Tato schopnost, kterou Američané mívali, postavit všechny na správnou stranu světa a dějin, a svět je pak poslouchal, je něco, co nyní zmizelo. Většina světa na této straně prokazatelně není: **ani Číňané, ani Indové, ani Brazilci, ani Jihoafrická republika, ani arabský svět, ani Afrika. Velká část světa se prostě odmítá této války účastnit, ne proto, že by se domnívala, že Západ stojí na špatné straně, ale proto, že pro ně je svět něčím víc než touto válkou a mají své vlastní problémy, s nimiž se potýkají a které chtějí řešit. Může se stát, že právě tato válka bude tou, která prokazatelně ukončí onu formu západní nadvlády, která dokázala využít různých prostředků k vytvoření světové jednoty proti určitým aktérům v konkrétní vybrané otázce. Tato éra se chýlí ke konci a, jak se říká v bombastickém jazyce politiky, multipolární světový řád nám nyní klepe na dveře."**

Ale pozor! Žádná ze zemí, které se vymaňují z tenat unipolárního světa, zatím nemá perspektivní, realistickou a přitažlivou národní vizi. To je velké riziko pro současný svět.

V obecné rovině lze tyto deklarace považovat za pozitivum: **"Z ekonomického hlediska se tedy Maďarsku podaří udržet si úspěch pouze tehdy, pokud zůstaneme mimo válku, pokud zůstaneme mimo migraci, pokud zůstaneme mimo genderověšlenství, pokud zůstaneme mimo globální daň – nebudu se jí pro nedostatek času dlouze zabývat, ale chtějí nám ji vnutit – a pokud zůstaneme mimo všeobecnou recesi v Evropě."**

Ale jsou to jen deklarace...

Pro normálního člověka je politika všech azimutů normální, politika lezení do jednoho zadku je politikou vlezdoprdelků, která odsuzuje národ k velkým útrapám. Proto lze ocenit i tuto Orbánovu pasáž: *"Myslím, že pro úspěch je důležité, abychom dokázali uzavřít nové dohody se všemi klíčovými hráči přizpůsobené nové situaci – nejen z politického, ale i ekonomického hlediska. Je třeba uzavřít novou dohodu s Evropskou unií. Tato finanční jednání probíhají a my dohody dosáhneme. Nyní jdeme společně k propasti, držíme se za ruce, ale zastavíme se, otočíme se k sobě, obejmeme se a dosáhneme dohody. S Rusy je třeba dosáhnout nové dohody. Maďarsko musí uzavřít novou dohodu s Rusy; Maďarsko musí uzavřít novou dohodu s Čínou; a pak také musíme uzavřít novou dohodu se Spojenými státy – s republikány to může být snazší než se současnými demokraty. A pokud se nám to podaří, pokud se dokážeme dohodnout se všemi tak, jak to vyžadují naše národní zájmy, pak se v roce 2024 můžeme vrátit na staré koleje růstu a rozvoje."*

Nyní k tomu nejdůležitějšímu v Orbánově projevu. V čem je nedotažený, v čem neprolamuje setrvačné vidění světa? Proč nabízí jen obranu před nejhoršími dopady zla, ale nenabízí cestu z krize, cestu k překonání současných problémů a jejich příčin?

Na začátku první části jsem uvedl, že hlavním nedostatkem je následující: **"z hlediska triády ZMĚNA, SUBJEKT, POLARITA nedostatečně chápe to, o jakou změnu v současné době jde, do jakých rámců je nutné realistickou, perspektivní a přitažlivou vizi zařadit"**.

Nyní to budu konkretizovat a doložím to, návazně se pokusím ukázat, jak překonání těchto nedostatků by mohlo posílit nositele vize toho typu, který Viktor Orbán předkládá.

Nejdříve připomenu které rámce, do nich je nutné vložit vizi:

Pokud se podaří vytvořit vztahy, za kterých je naplněním života člověka svobodný rozvoj jeho osobnosti, přičemž **svobodný rozvoj každého je podmínkou rozvoje všech a současně i základem nejefektivnějšího typu ekonomiky**, skončí předhistorie lidského rodu.

Žijeme v době, která v mnohém připomíná průmyslovou revoluci. Průmysl, 4.0, digitalizace, nanotechnologie, umělá inteligence a některé další technologické výboje vedou k nebyvale intenzivnímu šíření inovačních vln zvyšujících úspory energií, materiálů, ekonomika se stává mnohem šetrnější k přírodnímu prostředí. Výrazně vzroste poptávka po těch schopnostech člověka, které nelze nahradit umělou inteligencí.

Objektivně **roste role odvětví, která umožňují nabývání, uchování a uplatnění lidského kapitálu**, zejména:

- **Vzdělání** a celoživotní vzdělání včetně systematického "upgrade" lidských schopností v návaznosti na technologické změny, generování nových potřeb lidí i změny probíhající ve společenském organismu.
- **Výchovy** s důrazem na mezigenerační soudržnost, zodpovědnost k tomu, co bylo vytvořeno předcházejícími generacemi, pěstování volných vlastností, osobní zodpovědnosti za společenský vývoj.
- **Zdravotnictví**, které umožňuje obnovovat produktivní aktivity člověka, prodloužit horizont, ale i zenit výdělečného uplatnění jeho znalostí a zkušeností.

Tato odvětví budou **dominantním sektorem**, přičemž jejich podoba projde takovou proměnou, jakou prošla řemesla měnící se v průmysl. Osvobození těchto odvětví z diktátu administrativního přerozdělování (jako v případě řemesel kdysi z cechovních pout) a jejich prosazení jako dominantního sektoru je právě onou změnou srovnatelnou s průmyslovou revolucí, ale ještě výraznější, o kterou jde.

K tomu poznámka:

Tento moment je pro tvorbu perspektivní, realistické a přitažlivé vize naprosto zásadní. Poměrně často se setkávám s tím, že ti, kteří si nedají práci, aby pochopili, o co jde, uvažují ve slepé uličce stereotypů a někdy i nedokážou strávit, že se daří pěstovat vizi (jako trvalý proces) na poměrně širokém základě.

K tomu doporučuji pro vytvoření alepoň laické představy následující díl:

<https://radimvalencik.pise.cz/10232-vize-jakou-potrebujeme-141.html>

Ale zpět k Viktoru Orbánovi. Hlavním (a v podstatě jediným velkým) nedostatkem jeho vidění současných problémů, tak jak je prezentoval v analyzovaném projevu, je, že **nevidí (nemá dostatečnou představu toho) jakou roli mohou (a, pokud máme vyjít z krize, musí) sehrát výše zmíněná odvětví ve dvou oblastech:**

1. **V odlehčení ekonomiky** tak, aby se tato stala v podstatě nezávislou na surovinách, včetně energetických, aby byla schopna téměř cokoli vyprodukovat téměř z ničeho (např. recyklací odpadů s využitím nanotechnologií apod.). (V dalším budu konkrétnější.) Zde prostě Orbán zůstal v pasti starého vidění světa jako boje národních ekonomik a suroviny (resp. zdroje obecně).

2. **V uchování národní identity**, a to nejen při zvládnání migračních vln (tak, abychom se nedostali do situace, ve které se nachází západní část EU), ale i při odstraňování vnitřní segregace uvnitř jednotlivých zemí, která pochází ze ztráty vize a neřešení sociálních problémů (stojíme před naléhavým a vpravdě historickým úkolem reintegrovat společnost).

Čtenáře tímto poprosím, aby si znovu přečetl dříve citované pasáže z Orbánova projevu (přidám k nim ještě další) a použitím vlastního rozumu identifikoval obě "vady na kráse". Také čtenáře prosím, aby si povšimnul, jak obě tyto vady spolu souvisejí. Každé z nich budu v následujících dvou pokračováních věnovat samostatnou pozornost.

A když bude mít čtenář chuť, může se ještě pokusit udělat si představu toho, jak by mohl Viktor Orbán posílit nejen svou domácí, ale i mezinárodní pozici, pokud by se s oběma "vadami na kráse" vyrovnal.

K první "vadě na kráse" Orbánova projevu – problém ODLEHČENÍ EKONOMIKY

Nejdříve ocituji pasáže, ve kterých se projevuje omezenost Orbánova vidění:

- *"negativní pocity Západu ve světě jsou způsobeny tím, že rozhodující energie a suroviny potřebné pro hospodářský rozvoj již nejsou v rukou Západu. To, co má, je vojenská síla a kapitál. Otázkou je, čeho s nimi může za současných okolností dosáhnout."*

- *"Pátou příležitostí je využít technologický posun. Pokud budeme dostatečně rychlí, můžeme při technologických změnách vždy vyhrát. Zde máme příklad elektromobilů. V Maďarsku investujeme obrovské prostředky do baterií a za chvíli budeme třetím největším výrobcem baterií na světě – třetím největším výrobcem baterií v absolutních číslech, nikoli v procentech – a pátým největším vývozcem na světě. Existují tedy tyto mezery, do kterých můžeme vstoupit."*

"Negativní pocity Západu" (pokud mám použít Orbánova slova) pocházejí hlavně a především z toho, že chybí pozitivní a přitažlivá vize, představa lepší budoucnosti. Tu žádný Green Deal a jeho odvary nenabídnou. Jakkoli je dnes problém energetických surovin aktuální, je jeho eskalování právě a jen projevem setrvačného vidění. A Jakkoli je pozitivní využít konjunkturní poptávky po elektromobilech (vytvořit pracovní příležitosti), nemělo by to být na úkor dlouhodobé perspektivy.

Budu velmi konkrétní. Trápí (a patrně nás hodně potrápí) zemní plyn jako významný energetický zdroj? Pokud bychom napnuli síly, již v topné sezóně 2023-2024 (tedy příští zimu) bychom jeho potřebu mohli snížit na polovinu a další rok na desetinu. Jak? S využitím **malých modulárních reaktorů jako zdroje vytápění** (každý pro vytápění cca 20 tisíc domácností). Perspektivně jsou tyto zdroje schopny řešit problematiku vytápění domácností prakticky ve všech zemích světa na neomezenou dobu (počítá se s recyklací paliva, vzhledem ke stávajícím zásobám zdrojů jaderného paliva, možnosti recyklace a předpokladům technologického pokroku (využití thoria apod.) A to i v Maďarsku. Z hlediska nákladů bude cena jednotky tepla vyráběného těmito zdroji 3-7x nižší než cena získaná využitím zemního plynu před začátkem energetické krize. ČR disponuje dostatečným výrobním, technologickým i odborným potenciálem k tomu, aby vyvinula a představila prototyp (v Plzni), otestovala jej a vychytala mouchy (v Řeži), prověřila v poloprovozu (přímo v areálu JE Temelín) a zajistila sériovou výrobu. Na čem to závisí? Na byrokratických překážkách uměle vytvářených těmi, kteří chtějí vidět svět jako místo bojů o suroviny. (Jak by se nám hodila dobrá a odvážná vláda u nás, návazně pak spolupráci například právě s Maďarskem!)

Výše uvedené je jen jedním z mnoha příkladů, jak trvale "odlehčit" ekonomiku, ("pokud by se chtělo").

Ale ta **největší úspora zdrojů při zvýšení míry uspokojení potřeb člověka** (bezprostředně spojená s ekonomikou založenou na produktivních službách) je spojena se **zásadním zvýšením role a podílu uspokojování (energeticky a surovinově nenáročných) přirozených lidských potřeb spojených s rozvojem a realizací schopností člověka** (které se současně mění v součást inovačního potenciálu společnosti a základ **reintegrace společnosti**).

Přechod k ekonomice založené na produktivních službách tak nejen řeší příčiny stávajících problémů, ale je i cestou k naplnění bohatství lidského života, návratem člověka ke své vlastní podstatě, "řešením hádanky dějin" (jak říkali moudří mužové).

Tím se dostáváme k "druhé vadě na kráse" Orbánova projevu, nepochopení **role odvětví produktivních služeb v uchování a posílení národní identity, v reintegraci společnosti.**

K druhé "vadě na kráse" Orbánova projevu – problém NÁRODNÍ IDENTITY

Opět nejdříve ocituji pasáže, ve kterých se projevuje omezenost Orbánova vidění:

- *"nyní se původ nájezdníků nenachází na východě, ale na jihu, odkud obsazují a zaplavují západ. Pro nás to možná ještě není příliš důležitý úkol, ale bude to úkol pro naše děti, které se budou muset bránit nejen před Jihem, ale i před Západem. Přejde doba, kdy budeme muset nějak přijmout křesťany, kteří k nám odtamtud přicházejí, a začlenit je do našeho života. To už se stalo dříve; a ty, které nechceme pustit dovnitř, budeme muset zastavit na našich západních hranicích – ať už je to Schengen, nebo ne. Ale to není úkol pro tuto chvíli a není to ani úkol pro náš život. Naším úkolem je výhradně připravit naše děti, aby toho byly schopny... musíme se postarat o to, aby dobré časy nevytvářely slabé muže a aby tito slabí muži nepřivolávali na náš lid těžké časy."*

- *"Devátým klíčem k úspěšné strategii místní výjimečnosti jsou naše intelektuální a duchovní základy. Maďarsko má stále svou národní koncepci, sféru národního cítění, kulturu a jazyk schopný popsat ucelený maďarský svět."*

Chápu, co chce Viktor Orbán říci: Každý národ je výsledkem mnoha vlivů, důležité je, aby byl schopen neustále uchovávat svou integritu a kontinuitu, jinak hrozí nestabilita, vražedné boje, plundrování apod.

Západ EU podle něj překročil hranice *"Wir schaffen das"* ("zvládneme to" ve smyslu výroku Merkelové). Tím **se stal konglomerátem segregujících se a divergujících skupin obyvatelstva, což v některých zemích akutně hrozí ztrátou identity a nestabilitou.** Zvláště když Západu EU chybí vize (alespoň na úrovni té Orbánovy) a opouští své vlastní hodnoty, na kterých bylo založeno jeho úspěšné období. Stačí jen připomenout:

SMLOUVA O EVROPSKÉ UNII

HLAVA I

SPOLEČNÁ USTANOVENÍ

Článek 1

Tato smlouva představuje novou etapu v procesu vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy, v němž jsou rozhodnutí přijímána co nejméně a co nejlépe občanům.

Viz: <https://www.google.com/search?client=firefox-b-d&q=Tato+smlouva+p%C5%99edstavuje+novou+etapu+v+procesu+vytv%C3%A1r%C3%ADn%C5%99en%C3%AD+st%C3%A1le+u%C5%BE%C5%A1%C3%ADho+svazku+mezi+n%C3%A1rody+Evropy%2C+v+n%C4%9Bm%C5%BE+jsou+rozhodnut%C3%AD+p%C5%99ij%C3%ADm%C3%A1na+co+nejteve%C5%99en%C4%9Bji+a+co+nejbl%C3%AD%C5%BE+ob%C4%8Dan%C5%AFm>

Dnes lídři EU usilují o pravý opak a zpronevřující se základním evropským hodnotám. Nejen v této oblasti.

Proti těmto krajně nepříznivým a nebezpečným tendencím (jejichž původ spočívá koneckonců ve ztrátě pozitivní vize globálního vývoje) je nutné postavit nejen apel na demografii ("množte se!"), výchovu a tradice, ale zejména znásobení síly produktivních služeb, zejména vzdělání. Možnosti v této oblasti jsou obrovské. Jak už jsem uvedl, jde o to, aby se odvětví produktivních služeb posunula tak podstatným a výrazným způsobem, jako se posunula řemesla do podoby průmyslu s jeho dynamicky se rozvíjejícími technologiemi.

To, jak velké jsou rezervy v oblasti produktivních služeb, si většina lidí dovede představit jen velmi obtížně. Těm, kteří si to představit chtějí a dokážou pro to obětovat určité intelektuální úsilí, dávám následující návod: Položte si otázku – **jak dosáhnout toho, aby investiční příležitosti spojené s nabýváním, uchováním a uplatněním lidských schopností (lidského kapitálu) byly využívány podle míry jejich výnosnosti?** Jaké reformy jsou k tomu nutné? (Například v oblasti financování vzdělání či v oblasti penzijního systému tak, aby motivoval člověka k racionálnímu projektování dráhy celoživotního profesního uplatnění apod.)

Jedná se o jednu z nejnáročnějších oblastí pěstování perspektivní, realistické a přitažlivé vize, oblast odborného zpracování návrhu komplexních reforem, které jsou k tomu nezbytné. A co hůř – je nutné ho realizovat v podmínkách, kdy kritéria hodnocení výsledků vědeckého zkoumání působí jako dokonalý cenzurní mechanismus, který do odborných časopisů práce na dané téma nepřipustí, aby místo toho mohly být za zády veřejnosti připravovány a podstrkovány falešné reformy.

Konkrétnější rozbor této problematiky by si vyžádal samostatné zpracování. V návaznosti na Orbánův projev lze jen zdůraznit, že se jedná o oblast, která si zaslouží velkou pozornost, a to zejména těch, kteří v této oblasti odborně působí.

Výše uvedené je bezprostředně spojené s **projektem reintegrace společnosti** (národních pospolitostí). Invazivní migrace a ekonomická segregace (vyloučené enklávy na jedné straně, včetně velkých neprůchodných městských zón, rezidenční čtvrti a komplexy rezidenčních čtvrtí na straně druhé), fenomén dynastické nezaměstnanosti a nezaměstnatelnosti jsou bezprostředním produktem divné politiky. Pokud mají evropské země a zejména země EU, které jsou tímto nejvíce ohroženy, přežít, musejí obnovit svou sociální a duchovní identitu, vrátit všem stupňům vzdělání jejich funkci a návazně na projekt reintegrace společnosti zaměřit komplex produktivních služeb, které tímto získají významné podněty a prostor pro svoji expanzi. Jako je všechno zlé k něčemu dobré, tak i realizace projektu reintegrace národních pospolitostí přispěje k vzestupu produktivních služeb a jejich přeměně v dominantní ekonomický sektor. Podíl na reintegraci a desegregaci společnosti a zvýšení inovačního potenciálu společnosti jsou dvě vzájemně propojené oblasti uplatnění produktivních služeb.

Návazně na rozbor Orbánova projevu stojí otázka: **Jak co nejvíce podpořit řadu vzájemně propojených nosných myšlenek, které jsou v něm obsaženy a které jsou (nejen s nadsázkou a nejen v přeneseném smyslu) slovem do prance, která nás čeká a které se nevyhneme?**

Odpověď z mé strany:

Posunout Orbánovo vidění o kus dál, překonat nedostatky, které obsahuje a dopěstovat jej do podoby perspektivní, realistické a přitažlivé národní vize respektující globální kontext.

Jak toho dosáhnout?

Odpověď z mé strany:

1. Otevřeně diskutovat o nedostacích tohoto projevu či (což je totéž, ale přesněji) o nevyužitých možnostech, které odvážně Orbánovo vidění reality nabízí. Pokud diskuse na toto téma bude plodná, vytěsni z veřejného komunikačního prostoru hlas těch, kteří se snaží nabízet falešná řešení současných problémů a Orbána podlým způsobem difamovat.

2. V odborné sféře pokračovat v propracování komplexu reforem, které zefektivní produktivní služby (vzdělání, výchovu, péči o zdraví) a posílí jejich pozici v ekonomice i ve společnosti; komplexních reforem, které umožní, aby se tyto služby ekonomicky "postavily na vlastní nohy", tj. aby byly financovány především a převážně z ekonomických efektů, které přinášejí.

Významná příležitost, která se přímo nabízí:

A ještě využití jedné možnosti by mohlo prospět, aby se postupně rodilo to, co by bylo možné nazvat **"politickou verzí vize", tj. verzí, která by byla určitým způsobem (určitými osobnostmi a určitými politickými silami) personifikována a reprezentována v politické oblasti.**

U nás k tomu máme ještě poměrně daleko, Viktor Orbán má ještě kus cesty k dostatečně komplexní a funkční perspektivní, realistické a přitažlivé vizi. Souvisí to s příležitostí, o které jsem psal ve 4. části. S **využitím malých modulárních reaktorů jako zdroje vytápění.** Perspektivně jsou tyto zdroje schopny řešit problematiku vytápění domácností prakticky ve všech zemích světa na neomezenou dobu, přičemž cena jednotky tepla vyráběného těmito zdroji je 3-7x nižší než cena získaná využitím zemního plynu před začátkem energetické krize. ČR disponuje dostatečným výrobním, technologickým i odborným potenciálem k tomu, aby vyvinula a představila prototyp (v Plzni), otestovala jej a vychytala mouchy (v Řeži), prověřila v poloprovozu (přímo v areálu JE Temelín) a zajistila sériovou výrobu. Podívejme se konkrétněji, na čem to zázne, resp. jaké zájmy působí proti:

1. Na **zájmu těch, kteří disponují velkými zásobami zemního plynu**, na čemž jednak vydělávají obrovské prostředky, jednak mohou distribuci plynu využívat jako geopolitický klacek prosazování svého vlivu. – To by působilo ve prospěch realizace projektu v našich podmínkách (je to "proti Putinovi"), na což někteří naivní fandové projektu u nás spoléhají. Působí však ještě další zájmy.

2. Obyčejná **konkurence v oblasti produkce příslušných zařízení a výrobních kapacit pro výrobu zařízení**. Protože jde o hodně velké zisky, budou v této konkurenci využívány nástroje podpásové politiky.

3. Snaha **udržet naši zemi v plné závislosti na mocnějších a nejmocnějších ochráncích (protektorech)**, přičemž realizace projektu u nás by velmi podstatným způsobem naši stále rostoucí závislosti omezila a výrazně posílila naši pozici. To někteří nebudou chtít připustit a najdou k tomu dostatek slouhů u nás.

4. (A to je patrně největší překážka:) Ve světě vládnu síly vázané na jádro současné globální moci, které **vidí vývoj globální společnosti setrvačně (po staru), tj. jako zápolení velmocí v boji o suroviny s využitím silových prostředků**. (Mj. připomeňme si, že i Viktor Orbán částečně tomuto vidění světa podléhá, resp. přejímá hry, které se v této souvislosti hrají, i když – což se oprávněně mnohým líbí – hledá alternativu vůči tomu, jak jsou v současné době tyto hry rozehrány, tj. oslabení a zbídačení EU přes důsledky konfliktu vyprovokovaného na Ukrajině a další aktivity tohoto typu.) Projekt malých modulárních reaktorů jako zdroje vytápění by vedl k výrazné změně uvažování nejen u nás, ale i ve světě (i Gréta si uvědomuje perspektivy jaderné energetiky a v této podobě jsou na dosah!). Postupně by se začal prosazovat jiný pohled na to, jak zajistit trvalou udržitelnost, resp. neomezenou perspektivu vývoje lidstva. Proto bude snaha z pozice nositelů SILOVÉ POLITIKY BOJE O SUROVINOVÉ ZDROJE zadupat projekt do země.

Pokud jde o chování naší současné reprezentace, tak si o ní nelze dělat žádné iluze. Není schopna a ani nechce hájit zájmy naší země a velmi rychle se podřídí tlakům prezentovaných v bodech 2 až 4. – *"Potřebovali bychom našeho Orbána"*, jak někteří říkají. Ale prosazování osobností a politických reprezentací, které budou mít blíže k obraně a podpoře našich národních zájmů, není jednoduché. Srozumitelné a zřetelné prezentování projektu malých modulárních reaktorů jako zdroje vytápění by mohlo generování takových elit podpořit, pokud by si ho vzaly jako program. A pokud by si uvedenou možnost zařadil Viktor Orbán do svého vidění, včetně možnosti spolupráce s naší zemí (nejlépe by se projekt uskutečňoval v rámci V4 a přispěl by k větší funkčnosti tohoto uskupení), znamenalo by to zásadní změnu oproti dosavadnímu procesu "odnárodňování elit", resp. pseudoelit.

Vize šitá na míru ČR

Radek Novotný

[Vize, jakou potřebujeme/244 Radek Novotný – vize šitá Česku na míru](#)

K vizi z hlediska současných trendů a českých možností

V jakých oblastech by pro Čechy mohlo být efektivní naplňovat vizi "produktivních služeb" ve světle 4. průmyslové revoluce a dalších megatrendů (zelený průmysl, individualizace výroby a služeb)?

V neděli během online diskuse jsme rozebírali, jak moc má Česká republika šanci uspět v novém měnicím se světě (v rámci EU, či mimo něj) a co je pro Čechy z historického hlediska typické chování.

Ruku na srdce, šance českého lidského kapitálu, že přijdeme na špičkové vynálezy a dokážeme je i dotáhnout do průmyslového využití a vydělat na tom, je i historicky minimální.

Co se týče výzkumu a vývoje, tak historicky má ČR pouze několik světových patentů, které jsme dokázali sami rozvinout do konkurenčních výrobků a prodávat je do světa. Většinu světových patentů jsme prodali (výroba kontaktních čoček), spolupracovali jsme se západními partnery, kteří na tom vydělali či jsme špatnou politikou ochrany duševního vlastnictví o ně přišli (samonabíjecí systém pistole CZ-75).

Za ty typicky české světové patenty dotažené až do výroby a prodeje po celém světě můžeme vzpomenout systém bezvřetenového (rotorového) předení kolektivu ing. Svatého a v textilním strojírenství jsme se skutečně stali světovou špičkou.

Navzdory ohromným investicím do CENTER EXCELENCE z programu VaVpI v dotačním období 2007-2013, návratu mladých českých vědců ze zahraničí se bohužel špičkový materiálový a technologický výzkum realizuje úplně někde jinde.

V kontextu rozhovoru Jana Campbella 4.8, že díky grantovému systému podpory výzkumu a vývoje (viz Zákon o podpoře VaV – 130/2002Sb.) nejsme v ČR schopni vyvinout unikátní technologie světové třídy, a přitom se je podařilo utajit.

Můžeme se sice uklidňovat, že soukromé investice firem do vlastní VaV jsou cca trojnásobné oproti položce ze státního rozpočtu do VVI.

Nicméně nemáme samostatné české firmy, které jsou navíc finančně silné, mají silnou pozici na světovém trhu, aby dokázaly roky vynález testovat a poté prosadit inovativní výrobek mezi konkurenčními a přesvědčit zákazníky je nakupovat. Navíc i systém daňových úlev na podporu vývoje a výzkumu podpoří únik informací, na co se firma orientuje.

Možná by toho byl schopen ČEZ, ale díky vlastnickým podílům finančních skupin Blackrock, Vanguard by se informace o špičkovém výzkumu snadno dostaly ke konkurenci.

V jakých oblastech by pro Čechy mohlo být efektivní naplňovat vizi "produktivních služeb" ve světle 4. průmyslové revoluce a dalších megatrendů (zelený průmysl, individualizace výroby a služeb)?

CO TEDY ZBÝVÁ PRO ČECHY?

Aneb znovu a lépe.

Myslím, že české povaze je blízké rozvíjení nových aplikací, vylepšování funkcí již stávajících technologií a high-tech zařízení, takže proč i díky výše uvedenému neorientovat rozvoj produktivních služeb tímto směrem?

Tedy využít vzdělávání a výchovu k rozvoji Čechům přirozené kreativity, ale též empatie, včetně schopnosti nekonfliktní Egem ("Já") nezatížené komunikace.

A tyto dovednosti využít pro jednání se zákazníkem, aby již šetrná, výkonná, 100% recyklovatelná zařízení zahraniční výroby upravovali přesně na míru konkrétním koncovým zákazníkům. Vytvářet k těmto high-tech udělátkám doplňky (na principu virtuální a augmented reality), či rozšiřovat za pomoci technologie 3D tisku jejich speciální funkce, apod.

Ale nejen to. V rámci individualizace výroby a služeb je člověk za pomoci robotů, 3D tisku a umělé inteligence schopen vytvořit jakýkoliv výrobek přesně podle potřeb a přání zákazníka, a přitom za stejné ceny jako v dnešní automatizované výrobě.

Jak řekl (myslím) M. Veličko z týmu autorů knihy "*Mrtvá voda*", koncepce všeobecné bezpečnosti a Dostatečně všeobecné teorie řízení, "Naplnění člověka není ve spotřebě, v zábavě a honění se za zážitky.

Smysl jeho práce je v zajištění základních funkcí pro život (jídlo, oblečení, domov) a ve zbytku času se rozvíjet duchovně.

Že je to banální? Omyl, když se na tyto funkce pro smysluplný život podíváme znovu a lépe, tak máme co dělat.

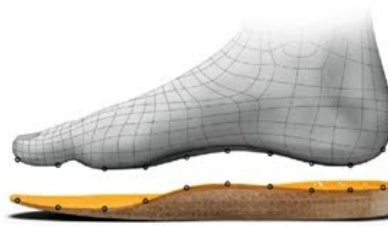
Uvedu několik příkladů:

Většina lidí má povědomí o tom, že chodidla obsahují velké množství akupresurních bodů, za pomoci kterých je možné léčit člověka. Přitom díky Baťovu systému generalizace lidských nohou podle velikosti "osekáváme nohy do bot" a neřešíme, jak moc si tím ubližujeme.

Ale vytvořením digitálního dvojčete našich nohou, jsme schopni velice levně a rychle vyrobit jakékoliv boty zákazníkům přesně na míru, včetně zohlednění dynamických (jak individuálně šmajdáme, chodíme), tak fyziologických vlastností (každému se jinak potí nohy, otékají apod.).

Digitální dvojče nohou

Ontologická mapa

3D tisk

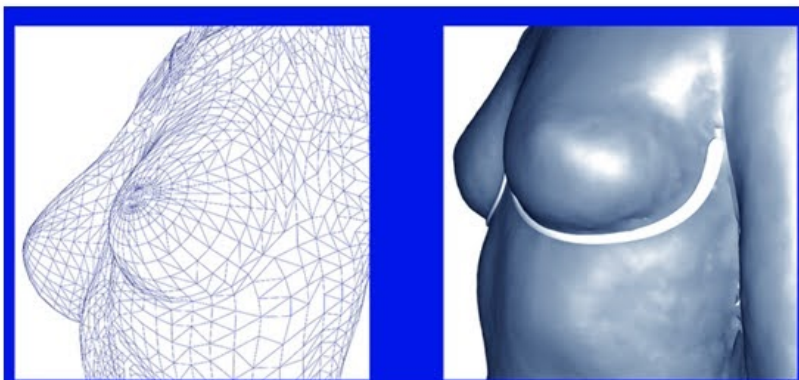
Ano, odpadne uspokojování mánie některých žen (a dnes už i mužů) mít 10, 20 párů bot, ale těch několik kusů na běžné chození, sport, kulturu, které budou 100% recyklovatelné a opětovně vyhotovitelné do 24 hodin, může uspokojit většinu normálních lidí s rozšířeným vědomým.

A k tomu vytvořené firmy produktivních služeb budou zaměstnávat pracovníky s rozvinutými lidskými vlastnostmi (kreativita, empatie, nekonfliktní komunikace).

Stejný princip bude fungovat v oděvním průmyslu s inteligentními textiliemi.

Již vznikají firmy, které se zaměřují na výrobu individuálních podprsenek.

A sdílet informace o intimních věcech ženina těla nelze s pracovníkem dnešního nastavení a vztahu k práci, protože v neosobní atmosféře a přístupu se klientka prostě neotevře a zásadní informace nesdělí. Tím finální výrobek nezahrne skutečná (i skrytá) přání klientky a logicky neuspokojí její potřeby a přání.

Digitální dvojče ňader

3D tisk

Tvorba individualizovaných pokrmů.

Když odhlédneme od faktu v jakých "nelidských" podmínkách jsou produkovány živočišné zdroje potravin (nejde hovořit o chovu hospodářských zvířat), jen aby se zajistili "levné" kalorické přídělky pokrmů (za současného vyhazování 20% potravin jen v EU), tak je třeba se zamyslet nad smyslem stávajícího způsobu stravování s ohledem na původní smysl příjmu potravy. Tím byl příjem vyvážený stravy pro zajištění zdravého vývoje a fungování těla.

Tedy jak znovu a lépe.

Např. tisíce let fungující Aurvéda rozlišuje lidi do několika typů (váta, pita, khapha), které ovlivňují naši nerovnováhu dosha. Ta je příčinou nerovnováhy životních funkcí, které mohou vyvolat choroby mentálního a fyzického těla. Přitom tyto odlišnosti / nerovnováhy je možné správnou životosprávou vybalancovat a to INDIVIDUÁLNĚ.

Přitom náš systém stravování, a to ani v rodině, nic takového neumožňuje.

Za pomoci robotů, 3D tisku a umělé inteligence jsme schopni v reálném čase vytvořit jakýkoliv pokrm přesně podle potřeb a přání zákazníka.

Dnes existují robotické stroje ovládané umělou inteligencí na výrobu hamburgerů, kde senzory kontrolují množství masa a vzájemný poměr přísad v porci podle přání zákazníka. Za pomoci umělé inteligence a tepelných senzorů je pro každý karbanátek s ohledem na okamžitou situaci zvolen unikátní

smažící proces. Robot má stříkáací hlavu s patnácti chuťovými přísadami, nanášející pochutinu přesně v rámci Kartesiánských souřadnic.

Zdroj: How They Made: World's First Cheeseburger Robot
<https://makezine.com/2020/01/08/how-two-california-kids-overcame-doubters-to-automate-the-freshest-burger-ever-served/>

Čili technologie existuje, takže stačí ji aplikovat na přípravu pokrmů v souladu se zdravým životním stylem a zásadami udržování individuální rovnováhy podle např. Aurvédy, včetně zohledňování již rozvinutých nemocí každého vědomého jedince.

To je z mého pohledu "typicky česká střední cesta", která by se mohla díky vizi úspěšně rozvíjet.

Duchovní rozvoj člověka v době volna (mimo zajišťování životních potřeb) můžeme diskutovat jindy.

Co čeká naši vivilizaci?

Stanislava Kučerová

[Vize, jakou potřebujeme/248 – Vize Stanislavy Kučerové](#)

Původně jsem chtěl jako pokračování příspěvku, který je věnován ekonomickému růstu nového typu⁵[1], dát sérii článků o perspektivním přínosu malých modulárních reaktorů. Začtl jsem se však do podnětné studie **Stanislavy Kučerové** "*MARGINÁLIE o civilizačním pokroku / Co čeká naši civilizaci?*" a rozhodl se jí dát přednost. Hovoří totiž také o nutnosti změny spotřeby a směřování ekonomických procesů. Upozorňuje na neuralgická místa naší civilizace a s velmi dobrým nadhledem rekapituluje dějiny lidstva, včetně těch velmi nedávných.

MARGINÁLIE o civilizačním pokroku / Co čeká naši civilizaci?

⁵ Velmi se přimlouvám za to, aby ten, kdo bude číst následující text, ještě před tím – pokud to ještě neudělal – přečetl a promyslel následující text (považuji jej za velmi důležitý):

<https://radimvalencik.pise.cz/10465-o-ekonomickem-rustu-noveho-typu.html>

Zdroj: <https://radimvalencik.pise.cz/10447-vize-jakou-potrebujeme-248.html>

Úvod

Nejeden autor úvah o budoucnosti lidstva vzpomíná na zkázu lodi "Titanic" (1912). Při spoustě pohrom, které dnes hrozí světu, současná elita pěstuje bezstarostný způsob života. Má hesla, jako: "Konkurenceschopnost, zisk, maximalizace zisku. Růst růstu. Konzum. Co nejvíce konzumu. Nešetřit, vyhazovat, rozhazovat!"

Jako vybraná společnost na "Titanicu" si hoví v luxusu, dopřává si požitků a rozkoší. A ta společnost na "Titanicu" i osudný večer tančila po skvělé večeři v přepychovém sále s kvalitním hudebním orchestrem, libovala si ve vybraných toaletách a bavila se společenskou konverzací. Nic netušila o tom, že loď právě narazila na ledovec, že to byl zničující náraz, a že to znamená brzký konec. Jak se zdá, vládnoucí elity světa dnes si počínají jako ti prominentní cestující na "Titanicu". Užívají si a ani je nenapadne pomyslet na hrozící katastrofu. Ale je tady jeden rozdíl. Zatímco lid v podpalubí "Titanicu" neměl tehdy o hrozícím nebezpečí ani tušení, lid našeho světa a jeho mluvčí o tom současném nebezpečí vědí. Zopakujme si, co se o tom vykládá a píše.

Po únoru 1948 se u nás zdálo velice nevědecké uvažovat o smyslu dějin. Historikům nešlo přece o nic jiného, než o objasnění příčinných souvislostí minulých událostí a dějů na základě platných zákonitostí dějinného pohybu. Události a děje byly vykládány jako důsledky ekonomického dění. Určující byl rozvoj výrobních sil a jejich vliv na výrobní vztahy, na strukturu společnosti, na politické zájmy společenských skupin. Sledoval se i odraz ekonomické skutečnosti ve sféře idejí. Socialistická ideologie se pokládala za vědu. Vycházelo se z učení historického materialismu a o

tom, jak po sobě následují společenské řády. Od prvobytně pospolného přes otrokářský, feudální a kapitalistický směřuje vývoj údajně k revoluci a k socialismu. Budování socialismu bylo tudíž společenskohistorickou nutností, zákonem a úlohou. A tak vláda s neomezenou mocí, vedena svou představou o socialismu, určovala a plánovala výrobu, obchod, spotřebu, celý život společnosti a podrobovala jej svému centralizačnímu a unifikačnímu modelu i donucováním a násilím. Svou moc a vliv se snažila uplatňovat nejen na veřejnosti, ale i v detailech každodenního života jedinců. Svoboda byla z hodnotové orientace lidí vyřazena. Nehodila se. Žádala se jen disciplína a plnění stanovených úkolů.

Po listopadu 1989 se u nás situace změnila. Ekonomie jako základ života společnosti i jedince zůstává. Ale místo dřívějšího sociocentrismu a normocentrismu dostává určující postavení egocentrismus a neoliberalismus. Neoliberalismus se v západních zemích intenzivně začal

prosazovat v 70. letech. U nás o 20 let později. Přinesl ideál svobody jedince, svobody podnikání, privatizaci všeho dříve společného národního vlastnictví. Místo plánování zavládla trhomanie. Neviditelná ruka trhu prý vyřeší vše.

Skutečnost je ovšem jiná. Zatímco někteří jedinci prosazují a uskutečňují své zájmy a bohatnou, jiní chudnou. Už se nepředkládá lineární ekonomicky podložený historický příčinný vývoj, který je objektivně a zákonitě daný a pro organizaci beztrždní společnosti určující. Dějiny jsou chápány jako různosměrný pohyb mnoha subjektů, jako skládání rozmanitých, často i protikladných sil, uplatnění mnoha rozmanitých, i protikladných zájmů. Ty nalézají svůj výraz v různých programech, požadavcích a návrzích, v různých skupinách. Údiv vyvolá, že se někdy dává prostor i deklaracím a požadavkům pochybného významu, které společnost jen zbytečně a malicherně štěpí a dělí a odvádějí pozornost od věcí podstatných. Dřívější zaměření na pravici (zaměstnavatele) a levici (zaměstnance) ztrácí, jak se zdá, zastánce. Všude rozhodují peníze, majetek, vliv a moc.

K uplatnění moci patří i masmédiá, která v zájmu mocných přispívají k atomizaci společnosti, k dezorientaci občanů, k občanské pasivitě a falešnému uspokojení, k celkové mravní a kulturní nedospělosti, k faktické bezmoci.

Octli jsme se v období tzv. globalizace. Informovaní lidé vidí, že vládne globální politika.

Situace je komplikovaná a přináší neočekávané důsledky v životě jedinců, společenských skupin, národů. Různé subjekty v různých patrech společnosti mají různé intence a různě je formulují.

Myslím, že pro řadu otázek, týkajících se různých obrátů společenského vývoje není zbytečné prolistovat alespoň letmo dosavadní historii. Tím spíše, že představitelé globalizace nedávno triumfálně oznámili, že s vítězstvím neoliberalismu dějiny skončily. A tak se ptáme: Člověk už nemá cíle pro další

pokrok a vývoj? Už nemá, k čemu by hledal jiné cesty? Je odsouzen k fatalismu? Už se na světě nedá nic změnit, nic zlepšit?

Myslím, že s globalizací je zapotřebí znovu promyslet podstatné znaky člověka. Jen tak bude možno stanovit, co globalizace přináší dobrého, co zlého, co je zapotřebí z dosavadních dějin zachovat a s čím je zapotřebí bojovat.

Člověk a příroda

Od počátku své existence na Zemi člověk prožíval svůj život jako součást přírody. Jeho vztah k přírodě je nezrušitelný. Člověk je zakotven v přírodě, v přírodním prostředí. Příroda mu poskytuje přirozený způsob života a obživy. Sběrač, lovec, pastevec, zemědělec, řemeslník – všichni nalézali svou obživu jen díky tomu, co jim příroda poskytla. Přitom shromažďovali zkušenosti o tom, co dělat, aby jejich součinnost s přírodou byla úspěšná. Svou elementární činností (technikou) z přírody vycházeli a zase se do ní vraceli. Neopouštěli ji.

Příroda prvotních mýtů je světem lidské fantazie, ožívování a perzonifikování jevů podle lidských požiteků a ve shodě s nimi. Všude působí bytosti, jimž se člověk podobá, ale které ho předčí po všech stránkách. Jsou bozi Olympští, suchozemští i vodní, jsou nymfy, dryády a oreády. Podivuhodný svět obklopuje člověka, plný záhad, dobra i protiventství. A on si jej postupně stále více osvojuje.

Civilizační pokrok, jako obdělávání půdy, kácení lesa, zavlažování, chov dobytka, kutání a zpracovávání rud - působí v přírodním prostředí určité změny, ale rovnováha přírodních sil tím na tomto stupni není ohrožena.

I mýtus překonávající formování světového názoru u starých Řeků začíná přírodní filozofií. Člověka zajímá to, co jej obklopuje, touží poznat, jakou to má příčinu, počátek, podstatu.

A jsou to přírodní živly: voda, vzduch, oheň, půda a "semena všech věcí". Ohled na přírodu, antický naturalismus, se prosazuje i v poznávání věcí lidských. Pro lidské chování platí dva principy: žít ve shodě s přírodou (fysei) nebo žít ve shodě se zákonem (nomó, thesei).

V řecké obci se z filozofie časem oddělují některé vědy, orientované na teoretické poznání. Nejsou ještě nesené poznávacím zájmem praktické činnosti. Až na aritmetiku a geometrii v architektuře, technika spočívá většinou na otrocké práci a obejde se bez vědecké teorie. Ani antika, ale ani středověk nemá žádnou "vědotekniku".

Středověk zná 7 rytířských ctností pro vládce a jeho družiny, pro ozbrojené držitele moci, a 7 svobodných umění pro učení kleriky v církevních řádech a školách. Zdělili je z antiky. Jsou to: logika, rétorika, dialektika, aritmetika, geometrie, astronomie a muzika. Obživu obstarává pracující člověk tradičně přímou součinností s přírodou.

Změnu ohlašuje renesance. Zámořské plavby vedou k objevům nových světů. Přinášejí podněty pro nové poznání i jednání. Ukazuje se, že vědění o přírodě lze pěstovat nejen pro uspokojení ducha, ale i pro zvelebení lodí, plavby, mechanismu strojů, domácí výroby i polního hospodářství. Cení se poznání povahy různých užitečných látek. Objevuje se utilitární význam teorie – sloužit potřebám praxe. Poznatky mají směřovat k praktické, nejčastěji technické aplikaci. Příroda se jeví jako učitelka. Tento vývoj k zasvěcení vědy potřebám praxe pokračuje i v době osvícenství. Novodobé přírodní vědy se těší velké úctě. Cení se stále více v zájmu praktického využití. Přichází stadium manufaktur, pak zavádění strojů, zrychluje se intenzifikace výroby, objevují se nové energetické zdroje.

Novodobé přírodní vědy, astronomie (Koperník), fyzika, mechanika, optika, chemie, geografie ... mají obohatit praktický život. Povinnou školní docházku zavedla u nás Marie Terezie r.1774 mimo jiné pro "sílu poznání" v zájmu "všeobecného blahobytu".

Vztah k přírodě, kult přírody a přirozenosti ovlivnil romantismus. J. J. Rousseau (1712 – 1778) hlásal návrat k přírodě, odvrát od neuspokojivé kultury. Poznání má vést k zdokonalování lidského života. Rousseauovský romantismus ovlivnil na dlouho část odborné i laické veřejnosti. Městský člověk objevuje půvab výletů do přírody. K. H. Mácha (1810 – 1836) putuje pěšky po vlasti a kreslí si české hrady do skicáře.

V 1. třetině 19. století vznikají spolky nejen na ochranu kulturních památek, ale i na ochranu přírodních památek (Národní parky, Chráněné oblasti). Jde o ochranu přírodních jednotlivin i celků (staré stromy, skály, vzácné rostliny, vzácné živočichové) před vandalským ničením, kterého se někteří lidé dopouštějí v přírodě, vědomě i nevědomě.

Souběžně probíhá další zvýšení zájmu o vědecké poznání vlivem industrializace a urbanizace.

Roku 1806 je v Praze založeno Vysoké učení technické. Pokračuje celosvětová strojová výroba v průmyslu, ale i v zemědělství, enormní se stává těžba nerostného bohatství, energetika, moderní doprava a komunikace. Život se člověku stále více odcizuje. Přicházejí větší i menší krize, dvě ničivé světové války. Žádá se stále více páry, elektřiny, ropy, atomu. To všechno se bez vědeckého poznání neobejde a to tvoří základy současné evropské civilizace. Dává jí i specifickou podobu, podmiňuje určité cílové zaměření, hodnotovou orientaci, životní styl. Technické využití vědeckého poznání se šíří dnes už globálně a podílí se na vzniku nových, tentokrát globálních problémů. Konfliktů, které se stávají mezikontinentálními.

Od konce 60. let 20. století přibývá varovných hlasů, poukazuje se na nutnost omezit růst a nebezpečí, plynoucí z překročení mezí přiměřenosti. Mizí dosavadní všeobecná euforie z bezbřehého produktivismu. (Meze růstu, 1968, Trvale udržitelný život, 1992.)

S postupující industrializací postupuje i devastace přírody a ta vyžaduje ochranu životního prostředí širokého celospolečenského zaměření. Problémy ochrany životního prostředí vystupují jako důsledek současného stupně civilizačního vývoje velmi naléhavě. Formulují se ekologické principy. Přihlíží se k ekosystémům, k ekologickým vztahům organismů (včetně lidského) k okolí a jeho vlivům. Zjišťuje se komplexní ohrožení existence živočišných i rostlinných druhů vlivem masové exploatace přírody s vedlejšími doprovodnými jevy, které ji znehodnocují. Současnou vědeckotechnickou civilizací je bezpochyby ohrožen nejen člověk, ale i život na planetě Země

vůbec. Možnému kataklysmatu se věnuje mnoho autorů.

"Hospodářský růst, který v mnohém učinil náš život příjemnějším, může jej učinit nesnesitelným", napsal E.Eppler. Dodejme, že působením heterogonie účelů dospěl člověk svou vědeckotechnickou civilizací nikoli do stavu zamýšleného většího bezpečí, blahobytu a humanity, ale naopak do stavu globální krize a mnohostranného ohrožení celé biosféry, včetně zdraví a života člověka. Globální krize je naléhavou výzvou k jinému způsobu života, k jiným hodnotovým orientacím.

Neboť pochybuje se o tom, zda je pro lidi dobré:

- stále širší ulice pro stále více automobilů
- stále větší podniky se stále větší spotřebou energie
- stále dražší balení pro stále spornější spotřební statky
- stále větší letiště pro stále rychlejší letadla
- stále více pesticidů pro stále větší úrody
- stále více lidí pro stále těsnější svět
- stále horší vzduch, odpornější hromady odpadků, nesnesitelnější hluk
- stále méně čisté vody, stále podrážděnější lidé, stále více jedovatých látek v organismech a stále více mrtvých na silnicích ...

"Budoucnost je v našich rukou", napsal A. Peccei. *"Po průmyslových a politických revolucích musí přijít revoluce LIDSKOSTI."*

Vyžaduje se změna civilizačního PARADIGMATU. Změna myšlení, hodnotové orientace, životního stylu, étosu společnosti. Naše civilizace je antropocentrická, člověkostředná, ale na určitém stupni vývoje přestala sloužit rozumnému hospodaření a všeobecnému blahobytu (uspokojování oprávněných životních potřeb člověka). Stala se zdrojem hromadění majetku a moci světové oligarchie. Jestliže ona redukuje smysl existence obyvatel planety na provozní záležitosti slepého hektického produktivismu, jestliže cílem se má stát nadspotřeba zbytečností, je třeba usilovat – i ekologickou výchovou – o novou životní hodnotovou orientaci a motivaci. Vědotechnika by měla napříště sloužit přírodě (člověk je její součástí), nikoli zisku a bezbřehému konzumu. A každý člověk by se měl stát dobrým hospodářem "na svém kousku planety."

V 90. letech se vlivem globalizace trhů stává civilizační krize krizí globální. Celoplanetární. Už nebude kam se ukryt, kam se schovat. Hrozí zánik lidského života – a možná života vůbec.

Nemá smysl bádát o tom, kdo zavinil cestu vědeckotechnického vývoje od antiky, od Prométhea k dnešku.

Je nejvyšší čas změnit cíle, orientaci, směřování civilizace. Obživa, pohodlný život, bezpečí? Ano. Ale ne za cenu zničení životního prostředí. Uspokojovat potřeby? Jistě. Ale hospodárně a skromně. Soustředit se na péči o přírodu, respektovat, pěstovat a chránit její bytí a její krásu. Šetřit se vším, co člověk k životu potřebuje.

Půda již nemůže být redukována na pouhý výrobní prostředek. Je obdělávána, ale není jen zdrojem obživy pro člověka. Je obalovou vrstvou planety Země a životodárným podlažím, na kterém od věků

spočívá existence rostlin i živočichů. Je podlažím a základnou krajiny, v které žily a pracovaly celé generace lidí, které si tu vytvářely domov plný pohody a krásy. Malířství má o tom mnoho dokladů. I krásu krajiny je nutno respektovat.

Potřebujeme nový způsob života. Příroda není sídlo antických bohů, není ani sama bohyní, které někteří její současní ctitelé říkají Gaia. Ale je to sídlo, zdroj a ochránkyně života, životních sil, sil ducha i těla. Sama sebou a od sebe. Ne za peníze. Naopak. Nekonečné dobývání peněz na její úkor ji ničí a odsuzuje k zániku.

Závěr

Historie učí, že i lidská společenství mají svůj vznik, vývoj a zánik. Procházejí procesy evoluce a involuce, progresu a regresu. Nemůžeme si zastírat, že na náš život od konce minulého století dopadly temné stíny. Pocítili jsme, jak se uplatňují důsledky zákona nechtěných důsledků, zákona heterogonie účelů. **Současný člověk svou vrcholnou vědotechnikou nedospěl do zamýšleného stavu většího bezpečí, blahobytu a humanity, ale naopak do stavu globální krize a mnohonásobného ohrožení celé biosféry, včetně života a zdraví člověka. Je teď na něm, aby jako součást a ochránce přírody, jako součást, tvůrce a ochránce kultury účinně reagoval na krizi euroatlantické civilizace, ke které patříme.**

Denně jsme svědky zpráv o tom, jak se množí dezintegrativní procesy. Jsou to zprávy varovné a výstražné. Naše civilizace nemusí přežít. Problémy ekologické, ekonomické a etické jsou na světě stále propletenější. Stejnou hrozbou jako devastace přírody je ztráta jistého nepsaného konsensu o pravidlech ohleduplného vzájemného soužití mezi lidmi. Jestliže většina obyvatel určitého území přestane morální konsensus sdílet, je marná všechna snaha vyhlášovat etické kodexy, charty,

deklarace, zákony a novely zákonů. Nestanou-li se žádoucí principy chování pro většinu lidí hodnotou, normou, ideálem, osobním vyznáním a svědomím, jsou všechna ustanovení "shora" zcela neúčinná.

A přece je zapotřebí čelit šířícímu se bezpráví, v kterém vládou ti, kteří mají nepředstavitelné globální bohatství, moc a vliv a korumpují ve vlastním zájmu vlády, způsoby řízení a politické praktiky stejně jako působení masmédií, zvláště televize a tisku i kulturních a uměleckých institucí. Všechno je koupitelné. Všechno je za peníze. **Humanisté si představovali sjednocený svět jako kulturní domov pro všechny. Dnes působí zespolečenštění světového teritoria pocitů úzkosti a strachu. Je to jen ekonomicko-spotřebitelský prostor, zbařený kulturního dědictví lidstva a ohromuje jen šířícím se kvantem nerozumu, nevědomosti, hrubosti, sprostoty a krutosti.**

Jak se bránit krizi civilizace a úpadkovým jevům, které vyvolává?

Především - nedat si vzít svou lidskou identitu. Lidství může bránit jen člověk, který neztratil odpovědnost za stav světa, který neztratil lásku a úctu ke kulturnímu dědictví po předcích.

Slovo identita vyjadřuje jednak totožnost, shodnost, jednotu, harmonii, nezaměnitelnost a stálost osobnosti (člověk je identický sám se sebou), jednak přijetí motivů, aspirací, hodnot a ideálů od jiných a ztotožnění se s nimi. Člověk se identifikuje s hodnotami skupin, ke kterým patří, od rodiny- která je bránou jeho vstupu do života, až po národ, "skupinu poutníků dějinami". Identita se vytváří jednak z faktů, uchovávaných v paměti, jednak z projektování budoucnosti. Stabilita identity je určena tím, co setrvává v paměti.

Každý národní program předpokládá identitu národa, vědění o vlastní orientaci, o specifické cestě mezi dějinnými cestami jiných národů, vůli ke kontinuitě generací, reflexi národního vědomí v čase, spojení tradice s inovací.

My jsme r. 2004 vstoupili do Evropské unie. A stali jsme se údajně evropskými občany. Získali jsme novou, nadnárodní identitu. Vymycování vlastenectví z českých hlav se stalo každodenní náplní veřejného prostoru. Lásky k vlasti byla prohlášena za zločinný nacionalismus. Národní citění mělo být vystřídáno evropským. Sama hlava státu odsoudila lásku k národu jako inferiorní touhu příslušet k stádu či smečce, vlast označila za dvorek, noru, nevětraný pelech, semenišť šovinismu, provincialismu, skupinového egoismu, xenofobie a rasismu a – speciálně v našich podmínkách – projev krátkozrakého sebeničivého "čecháčkovství". A národ sám? Prý je to příčina neštěstí, nepřátelství, nesnášenlivosti a násilí. Tak tedy máme být podle vlivné skupiny vládců Evropy - bez národní příslušnosti.

Ale vize budoucnosti u evropských elit šly dále. S neobyčejnou vstřícností se otevřely hranice ke vstupu migrantům z Asie a Afriky do Evropy. Přicházejí v mnohaciferných počtech a státy, které je nevítají, byly konfrontovány s povinností přijímat utečence – podle předem stanovených kvót. Důvody se uváděly morální, pomoc lidem, kteří jsou ohroženi válkou a bídou s nouzí.

Poukazovalo se i na nedostatek pracovních sil v Evropě. **Ale přes zavedené "korektní" mlžení oficiálního zpravodajství jsme se dověděli, oč ve skutečnosti jde. O neuvěřitelný program mísit obyvatelstvo kontinentů a vytvořit tak novou rasu, nahnědlé barvy pleti, zcela homogenní, beznárodnostní. Vznikne prý zcela nový evropský občan. Bez tradic, bez historie, bez národní filozofie a kultury, bez vize a perspektiv. Dokonale ovladatelný předmět manipulace pro uspokojování potřeb vládnoucí elity.**

Poznali jsme, že v současné Evropské unii je míra rovnoprávnosti a suverenity jejích členů problematická. Že v soustavě evropských států se prosazují velmocenské ambice velkých států a nerespektují se zájmy těch malých. Ale nejstrašnější je že je cíl masové imigrace. Je to Kalergiho plán rasy míšenců a likvidace evropských národů. Není tu válka, a přece nám jde o holé bytí a nebytí.

Víme, že lidské dějiny neprobíhají bez vlivu lidských účelů a plánů, programů a hnutí. Pochopili jsme, že máme jinou představu o smyslu naší cesty dějinami, než nám chtějí vnutit prominentní vůdci europeizace a globalizace. Chceme zůstat sami sebou. Chceme zůstat věrni své identitě a s ní reflektovat spolubytí s jinými národy. Nechceme být obětí "multikulturního" programu, který proměňuje zúčastněné národy "v bez tvarou beznárodní kaši".

Nechceme multikulturalitu s tavícím kotlem. Chceme interkulturalitu. Spolubytí různých kultur, jejich vzájemný respekt, komunikaci, dialog, spojení lidí přes hranice prostoru i času, s respektem k jejich etnické nebo národní rozdílnosti. Na základě společně sdílené a spojující humanity. Není pravda, že národní identita překáží hlásit se k nadnárodním celkům. Naopak. Uvedu malý příklad.

V osmdesátých letech 19. stol. se projevila v procitnuvším českém národním životě mocná snaha po rozšíření kulturního obzoru. Naši předkové chtěli tehdy poznat a dohonit kulturně vyspělejší západní Evropu. Od r. 1882 působila v Praze česká universita. Universitní učenci seznamovali posluchače a veřejnost s pokroky věd v cizině a přímo na něj navazovali. O rok později bylo otevřeno v Praze Národní divadlo, které zase usilovalo rozšířit obzory ve sféře umění. I v literatuře se projevil hlad po evropské vědě a umění. Tehdejší básníci otevřeli svými překlady brány do velkého bohatství evropské a světové tvorby a vedle svých vlastních děl předkládali čtenářům i překlady z cizích literatur. A nejednou zpracovávali umělecky látky a náměty nejen české, ale i cizí. Cítili se Čechy. Ale to jim nebránilo cítit se zároveň občany celého světa, být světoobčany. Český kosmopolitismus se nezříkal národa. Národ a svět mu patřily k sobě.

V zájmu euroatlantické civilizace je chránit, nikoli ničit národní identitu. Ta je základem veškerého evropského kulturního dědictví. A bez uvědomělé vůle a statečnosti nelze národní identitu udržet.

Prožíváme krizi národní identity. Bez uvědomělé vůle a statečnosti nelze identitu chránit. Jak se zdá, po převratu 1989 se u nás přijaly a rozšířily bez odporu a bezmyšlenkovitě postoje, které protirečí našemu dosavadnímu kulturnímu vývoji a naší národní filozofii. Neschopnost cítit souvztažnost svobody a odpovědnosti, svébytnosti a vzájemnosti, odpor k identifikaci jedince s hodnotami skupiny, k níž patří, to jsou jen další alarmující příznaky krize současného vědomí.

Tuto krizi je možno osvětovým působením překonat.

Už T. G. Masaryk ještě před válkou uveřejnil několik úvah o demokracii. Upozornil na její obtíže, na potřebu vědy a mravnosti v politice, na potřebu zapojit každého do smysluplné práce a do efektivní dělby práce. **Masaryk právem razil heslo: "Tolik svobody, kolik je možno a tolik řádu, kolik je nutno". Je to zásada, která řeší i konflikt jednostranně pojatého kolektivismu a individualismu našich nedávných dějin. A je to i příspěvek k boji za naši nadnárodní civilizaci v současnosti.**

Je cesta k záchraně naší civilizace? Ano. Tou cestou je nefalšovaná demokracie jako opravdová vláda lidu. A demokracie humanitní, ne liberální, která dává svobodu i špatnosti.

Ke struční verzi vize

Martin Hofer

[Vize, jakou potřebujeme/203 Martin Hofer ke stručné verzi vize](#)

Uveřejňuji vynikající poznámky **Martina Hofera** k materiálu *Vize – stručná, jasná, motivující*. Původně jsem příspěvek chtěl zařadit jen do série k retro-reflexi vize, ale jednak jej považuji za aktuální a jednak obsahuje důležitý aspekt globálního kontextu vize.

Provedl jsem drobné technické úpravy: Svůj text jsem dal do uvozovek a proloženě, text M. Hofera od svého odlišuji jako vždy fialovou barvou. Vše jsem rozdělil kvůli "stravitelnosti" (vím, kolik je v průměru schopen člověk vnímat na jedno soustředění) jsem rozdělil na dvě části (druhou uveřejním zítra).

Zde je můj původní text:

<https://radimvalencik.pise.cz/10373-7-online-setkani-k-pestovani-vize.html>

Nyní již reflexe stručné verze vize z pera Martina Hofera:

"Tato vize je určena těm, kteří za přirozené naplnění svého života považují rozvíjení a uplatňování svých schopností (nabývání vědomostí, získávání zkušeností, plnější chápání toho o co jde, a využití tohoto ve svém profesním, rodinném i společenském životě). Bez ohledu na to, ke které generaci patří, neuzavírají se vůči alternativním názorům a ve vzájemném sdílení nového vidí i cestu ke vzájemné sounáležitosti.

Základem této vize je uvědomění si skutečnosti, že žijeme na prahu změny srovnatelné s průmyslovou revolucí, změny ještě výraznější, při které se dominantním ekonomickým sektorem stávají odvětví přispívající k nabývání, uchování a uplatnění schopností. Jakkoli je tato změna bolestivá a přináší značná civilizační rizika, bude jejím výsledkem pozvednutí společnosti na úroveň, kdy lidstvo pochopí své místo ve vývoji přírody a každý člověk své místo ve vývoji společnosti."

K tomu M. H.:

Průmyslovou revoluci provázela otrocká práce v manufakturách, dvanáctihodinová pracovní doba, otrocká práce dětí, pracujících za pár lžiček ovesné kaše a dokonce hladomory. Přechod k industriální společnosti byl velmi bolestný, ale nakonec přinesl snazší život i širokým masám, které si dokázaly vyvzдорovat sociální i ekonomické jistoty.

Srovnání přeměny s průmyslovou revolucí sedí v kontextu širší změny, ale bude spíše skokové a ne tak bolestné. Zatímco Anglii trvala industrializace téměř století a SSSR dvě desetiletí, rychlost této změny bude o řád vyšší.

Bolest dočasně nepřinese až tak tato společenská změna, jako spíše přechodová fáze civilizační výměny mezi koloniálními centry a koloniálními periferiemi. Přinese ji zánik řady privilegií zlaté miliardy plynoucích ze světa podvodu, válek, genocidy, loupeže, otrokářství, nekonečného "tisku" falešných peněz, úroku a zavlečení celých zemí do dluhové pasti. Země bývalého východního bloku se nacházejí v kolonce kolonie a nejsou tak zasaženy stoletím debilizace, které byl vystaven Západ od Kulturního marxismu přes Franfurtskou školu, úpadkovou umění po rozsáhlé PSYOPs prostřednictvím rockové hudby, temnotu a násilí šířené hollywoodskou produkcí po všechny dnešní známé progresivistické úchytky postmoderny. To pro nás znamená určitou výhodu, **budeme-li schopni přizpůsobit se novým vnějším podmínkám, neopakovat chyby minulé a rozvíjet vlastní cestu, jak se zapojit do nového světového pořádku. Primárním úkolem je chápat a umět vysvětlit tento objektivní proces.** Proces, který odstraní řadu

elementárních problémů v globálním měřítku včetně ukončení Central Banking Warfare Modelu a prosazování dolaru jako světové rezervní měny.

"Jako vždy v dějinách, každé nové vzniká překonáváním bariér, které mají svůj původ v privilegiích výchozí stavu a které bezprostředně souvisejí se snahou využít majetkovou výhodu k diskriminaci těch, kteří chtějí svůj život založit na rozvoji a uplatňování svých schopností. Situace je o to dramatictější že přerostla v globální fenomén zrychlujícího se bohatnutí bohatých a chudnutí chudých, přičemž dochází k propojování moci pocházející ze zneužívání majetku s mocí pocházející ze spolčování těch, kteří porušují obecně přijaté zásady (zákony i morální pravidla).

Globální moc má téměř vše: Může si neomezeně tisknout, resp. elektronicky vyrábět dolar a za takto vyrobené nic si kupovat všechno. Může globálně špiclovat, vydírat a vydíratelné dosazovat do jakýchkoli pozic v politickém systému, v soudnictví, v médiích, ve zpravodajských službách. Jediné, co nemá, je vize řešení současných problémů. A tak se svoji vyprázdňenost a bezradnost snaží překrýt vyvoláváním konfliktů, které nabývají stále nebezpečnější podobu."

K tomu M. H.:

Není úplně pravdou, že by globální moc (bylo by dobré pracovat na všeobecně přijatelné definici a kategorizaci, neboť svět je polycentrický, oligarchický systém a my se většinou orientujeme jen na část napojenou na USA, která právě prochází docela slušnou čistkou) neměla vizi. Stejně jako V. I. Lenin napsal, že základním motivem byrokracie je zachování byrokracie, **základním motivem oligarchií je zachování oligarchií...** Z toho plyne **"oligarchický princip," který je charakterizován malthusiánstvím maskovaným různými Green Dealy, posedlost přepopulzací planety a strach z toho, že "plebs" spotřebovává jejich zdroje. Stávající problémy zejména likvidace střední třídy coby konkurenta jim vyhovují.**

Zachoval se útržek svitku z Antiky, známý jako dopis neznámého oligarchy, který si stěžuje na rozvoj athénské obchodní lodětnictví, které přineslo nebývalé bohatství a rozvoj střednímu stavu coby konkurenci. Dále vítá válku, coby nástroj regulace populace. Krásně to popsal americký historik a ekonom Webster Griffin Tarpley v sérii přednášek a esejí Against Oligarchy, jakkoliv s řadou věcí nesouhlasím. Také vidí historii možná více konspirativně, než je zdravé, ale je mi rozhodně milejší, než kdejaký establishmentový historik. (<https://tarpley.net/online-books/against-oligarchy/>)

Naopak si dovoluji tvrdit, že **čelíme velmi ucelené koncepci, řízení a dlouholetému plánování z jejich strany.** A stále platí, že **co se jedné skupině může jevit jako chyba řízení, vyprázdnění, bezradnost a degenerace globální moci respektive její dnes odstraňované části vedoucí lidstvo mimo řečiště "božího dopuštění," může být pro jinou skupinu cílem řízení v mnoho variantně plánované budoucnosti.** - Opět nám v této chvíli chybí kategorizace jednotlivých skupin tvořících vrchol skutečné pyramidy, kterou nemá ani Dr. Tarpley, věnující se víceméně benátským oligarchiím a jejich angloamerickým derivátům, které stvořily Deep State. Je definována v Koncepci Společné Bezpečnosti a Dostatečně všeobecné teorii řízení. Problém, který s tím mám je ten, že KSB a DVTR jsou spíše nepřijímány stávajícím intelektuálním establishmentem. S tím také souvisí široká škála západní filosofie a vědy, která nás uceleně formovala ke stereotypům škodícím nám a vyhovujícím parazitovi. **Otázka je, KAM V DEFINOVÁNÍ A KATEGORIZACI "NEPŘÍTELE" JÍT, ABY TO BYLO OBECNĚ PŘIJÍMÁNO A ZÁROVEŇ TO NEBYLO ZKRESLUJÍCÍ.**

"V důsledku toho v ekonomickém systému převládá diktát přerozdělování (pochybné dotace a předražené zakázky) nad inovační aktivitou, pozičně silnější se snaží o co největší omezení nezávislosti slabších, jeho vývoj směřuje od ekonomiky přebytku k ekonomice všeobecného nedostatku."

K tomu M. H.:

Opět to vychází z oligarchického principu s tím, že **bylo třeba motivovat loutky v obslužných elitách, které neoprávněně bohatnou ve vztahu ke svým (ne)schopnostem.** Někteří jsou věci znalí oportunisté řídicí se heslem Madame de Pompadour po nás potopa a mají určitý přeběhlický potenciál. Ostatní jsou užiteční idioté.

"Perspektivní (vidící za horizont řešení problémů), realistická (schopna opřít se o dostačující společenské síly), přitažlivá (bezprostředně spojená s orientací na reálné naplnění života) vize obsahující projekt komplexních reforem je nezbytná k získání spojenců z řad těch, kteří pociťují fatální důsledky snahy udržet moc založenou na privilegiích i za cenu rozkladu společnosti, ohrožení její existence a degeneraci globální moci samotné.

Vize, kterou nabízíme, slibuje velmi málo: Orientaci v současné turbulentní době, odolnost vůči manipulaci, možnost najít společnou řeč a sjednotit se na akčním postupu.

Tato vize však požaduje velmi mnoho:

1. Poctivé a důsledné promyšlení každého z jejích základních prvků obsažených ve výše uvedeném.
2. Individuální kritickou reflexi vize (s čím souhlasím, s čím, ne, čemu dostatečně nerozumím) a na základě toho dosažení dostatečné míry jejího sdílení (včetně případného dopracování základních prvků vize).
3. Využití možností doplňování vzdělání jak pokud jde o pochopení vývoje společnosti a společenského kontextu oblasti profesní angažovanosti, tak i o oblast mezilidských vztahů, včetně mezigeneračních.
4. Průběžné seznamování se s tím, jak probíhá rozpracování širší verze vize – komplexních reforem, resortních průmětů, teoretické nadstavby apod.
5. Aktivní účast na rozšiřování této vize do povědomí co největšího množství lidí (přispět k tomu, aby se vize stala fungujícím a vlivným memplexem).
6. Zapojení do konkrétních aktivit zaměřených na nápravu stavu, soustředění se na odhalení toho, na co a proč pozitivní aktivity narážejí a co je potřeba k tomu, aby byly úspěšné, propojit vyhodnocení zkušeností s plnějším chápáním vize."

K tomu M. H.:

Životaschopnost vize bude spočívat také ve schopnosti **nezastarat a přizpůsobit se za pochodu dynamice vnějších globálních změn**. Může se ale stát, že **budeme po relativně dlouhou dobu nuceni k přechodné fázi (i.e. svět rozdělený do dvou bloků díky tvrdohlavosti unipolárních hochů)**, kdy by **VIZE MĚLA UMĚT NABÍDNOUT ALTERNATIVU PŘINÁŠEJÍCÍ SNESITELNOST TĚTO FÁZE A ZÁROVEŇ BYLA SCHOPNA PŘIPRAVIT SE NA PŘECHOD K NOVÉMU SYSTÉMU**. To znamená také vyčlenit témata a řešení, která budou fungovat universálně za jakýchkoli podmínek. Zatím takto krátce, více poznámek k dlouhé verzi až ji dočtu. Řada příspěvků se mi sakra líbí.

"V důsledku toho v ekonomickém systému převládá diktát přerozdělování (pochybné dotace a předražené zakázky) nad inovační aktivitou, pozicně silnější se snaží o co největší omezení nezávislosti slabších, jeho vývoj směřuje od ekonomiky přebytku k ekonomice všeobecného nedostatku."

K tomu M. H.:

Opět to vychází z oligarchického principu s tím, že **bylo třeba motivovat loutky v oblužných elitách, které neoprávněně bohatnou ve vztahu ke svým (ne)schopnostem**. Někteří jsou věci znalí oportunisté řídicí se heslem Madame de Pompadour po nás potopa a mají určitý přeběhlický potenciál. Ostatní jsou užiteční idioté.

"Perspektivní (vidící za horizont řešení problémů), realistická (schopna opřít se o dostačující společenské síly), přitažlivá (bezprostředně spojená s reálné naplnění života) vize obsahující projekt komplexních reforem je nezbytná k získání spojenců z řad těch, kteří pociťují fatální důsledky snahy udržet moc založenou na privilegiích i za cenu rozkladu společnosti, ohrožení její existence a degeneraci globální moci samotné.

Vize, kterou nabízíme, slibuje velmi málo: Orientaci v současné turbulentní době, odolnost vůči manipulaci, možnost najít společnou řeč a sjednotit se na akčním postupu.

Tato vize však požaduje velmi mnoho:

1. Poctivé a důsledné promyšlení každého z jejích základních prvků obsažených ve výše uvedeném.
2. Individuální kritickou reflexi vize (s čím souhlasím, s čím, ne, čemu dostatečně nerozumím) a na základě toho dosažení dostatečné míry jejího sdílení (včetně případného dopracování základních prvků vize).
3. Využití možností doplňování vzdělání jak pokud jde o pochopení vývoje společnosti a společenského kontextu oblasti profesní angažovanosti, tak i o oblast mezilidských vztahů, včetně mezigeneračních.
4. Průběžné seznamování se s tím, jak probíhá rozpracování širší verze vize – komplexních reforem, resortních průmětů, teoretické nadstavby apod.
5. Aktivní účast na rozšiřování této vize do povědomí co největšího množství lidí (přispět k tomu, aby se vize stala fungujícím a vlivným memplexem).
6. Zapojení do konkrétních aktivit zaměřených na nápravu stavu, soustředění se na odhalení toho, na co a proč pozitivní aktivity narážejí a co je potřeba k tomu, aby byly úspěšné, propojit vyhodnocení zkušeností s plnějším chápáním vize."

K tomu M. H.:

Životaschopnost vize bude spočívat také ve schopnosti **nezastarat a přizpůsobit se za pochodu dynamice vnějších globálních změn**. Může se ale stát, že **budeme po relativně dlouhou dobu nuceni k přechodné fázi (i.e. svět rozdělený do dvou bloků díky tvrdohlavosti unipolárních hochů)**, kdy by **VIZE MĚLA UMĚT NABÍDNOUT ALTERNATIVU PŘINÁŠEJÍCÍ SNESITELNOST TĚTO FÁZE A ZÁROVEŇ BYLA SCHOPNA PŘIPRAVIT SE NA PŘECHOD K NOVÉMU SYSTÉMU**.

To znamená také vyčlenit témata a řešení, která budou fungovat universálně za jakýchkoli podmínek.

Zatím takto krátce, více poznámek k dlouhé verzi až ji dočtu. Řada příspěvků se mi sakra líbí.

Retro-reflexe vize (Jan Zeman)

Jan Zeman

Vize, jakou potřebujeme/198 Retro-reflexe od Jana Zemana

Další retro-reflexi vize (v její stručné podobě) mně zaslal **Jan Zeman** (dlouhodobě známý svou angažovaností při řešení ekologické problematiky):

Přečetl jsem si úvodní stránku tezí Vize.

Je jistě správně jmenovat základní problémy, které svého času Marx nazval základním ekonomickým zákonem kapitalismu – **zákon maximalizace zisku, a systémovým zákonem kapitalismu – zákonem přirozené akumulace kapitálu - na jednom pólu společnosti se hromadí bohatství, na druhém bída – relativní a nejednou i absolutní. Objektivní působení zákona hodnoty přitom není zpochybněno. Jistě, dnes je toto Marxovo učení ještě mnohem naléhavější, než bylo za Jeho života.**

O ekonomických zákonech, zejména kapitalismu a socialismu, mám celou kapitolu, byla i v odkazu minulého emailu. Reálný socialismus dokázal potlačit zákon maximalizace zisku a přirozené akumulace kapitálu, ale nedokázal dostatečně efektivně využívat zákon hodnoty a nezvládal, stejně jako všechny předchozí společensko-ekonomické formace, zákon růstu pravých lidských potřeb. Otázkou je, co z toho dalšího odvodit.

Jistě, **smyslem musí být co nejvšestrannější rozvoj člověka, mělo by tomu tak být vždy, ale má to jednak objektivní stránku, jednak subjektivní**. Z té objektivní zřejmě na prvním místě jsou působení zákonů maximalizace zisku a přirozené akumulace kapitálu. Otázkou je, **jak toho dosáhnout podstatně lépe, než činil někdejší reálný socialismus**. Kromě čínské cesty asi nic dalšího zajímavého neznáme. Ovšem co je čínská cesta k socialismu, tady bych byl hodně opatrný, jistě i k přihlídnutím ke svým zjevně nedostatečným znalostem o současné Číně.

S tím souvisí čtyři další otázky:

1) Školství a vzdělanost – **současný vzdělávací systém je jedna velká katastrofa a společnost výrazně retarduje**.

2) Mimořádně naléhavým a relativně novým úkolem je prosadit **trvale udržitelný rozvoj a trvale udržitelný způsob života**, což ale v rámci stávajícího kapitalismu není možné už na první pohled a stávající strategie udržitelného rozvoje jsou fraškou.

3) Západní svět a v jeho rámci zejména EU se v důsledku prohrané války na Ukrajině a zejména nesmyslného embargování Ruska potápí. Z dominantního se mění na závislé území, protektorát nejen USA. **ČR jako ekonomická polokolonie Německa je na tom ještě mnohem hůř – klíčové sektory ekonomiky neovládá, strukturálně je velice negativně zdeformována, o mimořádně nebezpečné vládě nemluvě**.

4) Při stávající vysoké produktivitě práce a potřebě potlačovat nepravé falešné potřeby se ožehavým problémem stává otázka, **jak zaměstnat všechno práce schopné obyvatelstvo a jak mu dát smysluplnou životní náplň**. Nejde jen o široce rozšířené sebepoškození až sebezabíjení konzumací

drog, cigaret, alkoholu, otylosti ad. Jde také o destrukci lidí všudypřítomnou reklamou, masovými manipulacemi (obvykle se zlými cíli, resp. cíl zvýšit komerční prodej toho či onoho druhu zboží či služeb nebývá tím nejhorším), ubohou antihumánní úrovní mainstreamu atd.

Jinak řečeno, uspokojit základní hmotné potřeby všech občanů na Zemi dnes při dané vysoké úrovni výrobních (produkčních) sil a při rozumném uspořádání společnosti není zásadní problém. Brání mu ale vládnoucí kapitálový vztah, zvláště pak ovládnání společnosti oligarchy a jejich ziskuchtivost, dosahovatelná mnoha podivnými způsoby, včetně nových zruďných teorií, povyšovaných v EU na zákon. Snad by to pro tuto chvíli mohlo stačit.

K tomu od Radima Valenčíka:

Na chvíli by to mohlo stačit, ale je nutné jít. Dál. K tomu několik poznámek:

1. Velmi vítám pojem "**trvale udržitelný způsob života**", ale chtělo by ho to přesně definovat.

2. J. Zeman napsal řadu studií, kterými vytváří svou vlastní vizi, viz:

Základní vztahy mezi ekonomickým a ekologickým, I.

Marathon 2/2006, <https://valencik.cz/marathon/doc/Mar0602.pdf>

Systém ekonomických zákonů, I. Marathon 3/2013,

<https://valencik.cz/marathon/doc/Mar1303.pdf>

Sociální pilíř udržitelného vývoje, I. Marathon 4/2014,

<https://valencik.cz/marathon/doc/Mar1404.pdf>

Sociální pilíř udržitelného rozvoje, Alternativy č. 4/2018, s. 161-212,

<https://www.kscm.cz/cs/nasi-lide/csts/alternativy-c-4>

Ekonomický pilíř udržitelného rozvoje, Alternativy č. 5/2019, s. 72-135,

https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/alternativy_casopis_csts_05_2018.pdf

Úvod do problematiky systému ekonomických zákonů, Alternativy 6/2019, s. 121-146

https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/alternativy_casopis_csts_06_2021.pdf

Zákon růstu pravých lidských potřeb, Alternativy 7 / 2020

https://www.kscm.cz/sites/default/files/soubory/alternativy_casopis_csts_07_2021.pdf

V první reakci na moji prosbu o retro-reflexi vize mě také na tyto materiály odkázal. Jsem rád, že na základě další výměny názorů pochopil, jak důležité je začít **pěstovat společnou vizi**. Když budeme mít každý svou vlastní, těžko může v takové podobě plnit sjednocující roli. **Jakmile v důsledku aktuálního společenského dění vyvstane požadavek na změnu, hrozí nebezpečí, že společnost uvrhnou do žabomyších, ale sverepých konfliktů ti, kteří budou nabízet jednoduchá řešení.** A mezi nimi bude i spousta k tomu připravených a vyškolených provokatérů. Jedinou rozumnou odpovědí je začít pěstovat vizi, protože největším problémem je, že **současná globální moc má vše k dispozici, vše, kromě vize, která by vyvedla současnou civilizaci z krize.**

3. S pojmy "*maximalizace zisku*" a "*působení zákona hodnoty*" nevystačíme. Lpění na nich nás může dokonce v úvahách zavést do slepé uličky. **Musíme jít dál.** A teď prosím o nastavení uší a spuštění rozumu: Zásadní otázka je, **jaký je další osud prostředků, které různým způsobem získává ten, kdo** bohatne na úkor druhého. Největší nebezpečí není, když je reinvestuje do vytváření pracovních příležitostí, zdokonalení výroby, výroby statků, které přinášejí lidem větší užitek. Největší nebezpečí je, když **takto získanými prostředky omezuje "trvale udržitelný způsob života" druhého, když mu brání v rozvoji a realizaci jeho schopností, když ho diskriminuje.** Tento fenomén nazýváme "investováním do společenské pozice", resp. "**poziční investování**". Ekonomickou teorií není dostatečně popsán, ale právě o něj jde, pokud chceme pochopit, z čeho pocházejí současné problémy, mj. i to, jak se zrodila a proč degeneruje současná globální moc.

4. Těším se na další příspěvek od J. Zemana.

Podnět od Petra Hampla

Petr Hampl

Vize, jakou potřebujeme/196 Retro-reflexe od Petra Hampla

K dosavadnímu pěstování vize poslal Petr Hampl následující poznámky:

Vize je obraz budoucnosti, jaké chceme dosáhnout.

U jednotlivce je to jasné. Za 10 let chci dál pracovat v současném oboru, chci mít splacený dům, nové auto, žít se současnou manželkou a mít s ní bezproblémový vztah.

U národa je to obtížnější, protože nedokážeme plně odhadnout technologický vývoj ani vývoj společenský (jak bude vypadat manželství za čtyři generace?), takže to musíme vycházet ze současného stavu.

Vize tedy může říkat, jaké budou v zemi podniky, komu budou patřit, jak velké nebo malé budou sociální rozdíly, na co bude kladen důraz ve školství, jestli budou všichni praktikujícími katolíky atd. Občas to předvádí Viktor Orbán, když vystoupí třeba s tím, že chce, aby 80% potravin bylo zpracovááno ve firmách v maďarském vlastnictví.

Taková vize slouží dvěma účelům:

1) Pokud nevíme, kam se chceme dostat, nemůžeme diskutovat o správných cestách a prostředcích. V textu je třeba kritizována privatizace. Ale pokud je naší vizí taková země, kde veškeré bohatství patří cizincům, jedno procento manažerů žije v pohádkovém luxusu a zbytek v šílené bídě, potom nebyla privatizace problémem, nýbrž něčím, co nás přibližuje k

naplnění vize. Známe například muže, jehož vizí je stav, kdy nezaměstnanost převyšuje 20% a lidé si ohromně váží práce.

2) Taková vize může fungovat i jako prostředek politického zápasu. Můžeme ukazovat "teď se bojíte zdražení jídla, ale v našem státu bychom byli soběstační a zdražení by nehrozilo."

Taková vize jako cílový stav je v dosavadním dokumentu mnohokrát zmíněna, ale jsou to rozptýlené a izolované zmínky. Opakovaně čteme o tom, že by měly být mnohem nižší sociální rozdíly. Jinde jsou zmínky pana Haise o sociálních komunách. Je součástí národní vize, že by většina lidí měla pracovat v takových komunách? O tom má být debata.

Doporučuji zredukovat odbočky, nářky a stížnosti a soustředit práci na BUDOUCÍ vizi. Nebo možná to rozdělit. Je tam spousta velmi cenných postřehů, které ještě budeme potřebovat, ale vizi to nevytvoří.

K tomu Radim Valenčík:

Především toto je velmi a velmi zjednodušené a zavádějící: ***"vize je obraz budoucnosti, jaké chceme dosáhnout"***.

Konkrétní obraz toho, co chceme dosáhnout, se odvíjí:

- od možností a prostředků, které má určitý subjekt k dispozici,
- od toho, o jaký subjekt se jedná (zda aktuálně existuje, zda je v procesu zrodu, jakou roli v procesu jeho zrodu má samotná vize),
- od vymezení toho, jaké bariéry je nutné při její realizaci překonávat, kdo brání realizaci vize.

Protože v odpovědi na tyto otázky se ne všichni shodnou (spíše naopak, někteří mají tendenci uchovávat a bránit svůj stereotyp, nevnímají odlišné pohledy), je vytváření vize složitý proces, pro jehož označení považuji za vhodný termín pěstování.

Proto vždy zdůrazňuji (znovu a znovu (a znovu a znovu budu zdůrazňovat)), že jádrem vize musí být triáda ZMĚNA-SUBJEKT-POLARITA (o jakou historickou změnu jde, kdo je jejím nositelem, jak a proč se ve vztahu k této změně společnost polarizuje).

Ale začněme otázkou: Jak vykreslit obraz budoucnosti? Tady jsou různé alternativy – "všichni budeme mít stejně", "všechno bude patřit všem", "nebude žádná diskriminace" apod. Do této skupiny patří i Tvoje: *"Vize tedy může říkat, jaké budou v zemi podniky, komu budou patřit, jak velké nebo malé budou sociální rozdíly, na co bude kladen důraz ve školství, jestli budou všichni praktikujícími katolíky atd. Občas to předvádí Viktor Orbán, když vystoupí třeba s tím, že chce, aby 80 % potravin bylo zpracovááno ve firmách v maďarském vlastnictví."* Tady hrozí velké riziko, že budeme představu budoucnosti nepřipustně a předčasně konkretizovat, takže

cestu k jejímu uskutečnění prostě nenajdeme (a nezbude nám než marně čekat na Godota, tedy na někoho, kdo až se zjeví, tak příslušnou představu zrealizuje).

Doporučuji na to jít od nejobecnějšího: Jde o **společnost, ve které každý může dle přírodou daných dispozic plně rozvíjet a uplatňovat své schopnosti, přitom tak, že tím prospívá ostatním**. Zkrátka jde o společnost, ve které je **svobodný rozvoj každého podmínkou rozvoje všech a současně i nejvýznamnějším faktorem ekonomického a společenského vývoje**. Proti tomu je obtížné něco namítnout (pokud ano, tak je tím potřeba začít, protože kdo si nezapne dobře první knoflík, tak už se dobře neobleče).

Mj. souvisí to s další částí Tvého vyjádření: *"U jednotlivce je to jasné. Za 10 let chci dál pracovat v současném oboru, chci mít splacený dům, nové auto, žít se současnou manželkou a mít s ní bezproblémový vztah."* – Aby si člověk naplnil tuto konkrétní individuální vizi, musí něco umět (nabýt určité schopnosti a uplatnit je v daných podmínkách příslušným způsobem).

A teď se prostřednictvím toho, co píšeš, dostáváme k tomu nejdůležitějšímu: *"U národa je to obtížnější, protože nedokážeme plně odhadnout technologický vývoj ani vývoj společenský (jak bude vypadat manželství za čtyři generace?), takže to musíme vycházet ze současného stavu."*

Nebyl bych takový skeptik. Přece jen se zásluhou řady velikánů dějin lidského myšlení trochu poodhalil logiku dějin a zvládnout umění projektovat minulost do **nesetrvačné** představy budoucnosti. A tady to chce ten správný nápad, uhodit hřebík na hlavičku. Podle mě to, o co jde, jaká hádanka dějin se řeší, je následující:

Jsme na počátku změny srovnatelné s průmyslovou revolucí, ale ještě výraznější. Podobně jako průmyslová revoluce zrodila nový dominantní sektor – průmysl, **vzniká v současné době nový dominantní sektor – sektor produktivních služeb, tj. služeb orientovaných na rozvoj uchování a uplatnění lidských schopností**. Konkrétně služeb v oblasti vzdělání, výchovy, péče o zdraví apod., přičemž současná podoba zárodků těchto služeb má k tomu, o jakou budoucí podobu těchto služeb jde stejně tak daleko, jako měla řemesla uvězněná v cechovních poutech k průmyslové výrobě,

Toto je asi nejvíce sporný moment té verze vize, kterou se snažím pěstovat. Ale to je OK. Můžeme se přit, zda je tato představa přehnaná, nepřesná, zda dá někdo představu lepší. Ale je potřeba se začít přit, začít předkládat argumenty, alternativu, přijít se zdrcující kritikou. Nejhorší je zůstat u svého stereotypu. Jenže jak se pach chceme sjednocovat? A má smysl se sjednocovat na vyčichlých představách?!

Pokračuji v reakci na Tvůj text: *"Dokud nevíme, kam se chceme dostat, nemůžeme diskutovat o správných cestách a prostředcích. V textu je třeba kritizována privatizace. Ale pokud je naší vizí taková země, kde veškeré bohatství patří cizincům, jedno procento manažerů žije v pohádkovém luxusu a zbytek v šílené bídě, potom nebyla privatizace problémem, nýbrž něčím, co nás přibližuje k naplnění vize. – Známe například muže, jehož vizi je stav, kdy nezaměstnanost převyšuje 20 % a lidé si ohromně váží práce."*

Při pěstování vize nelze oddělit konkretizaci cílové představy od konkretizace cest (ale i prostředků a subjektů, možností i bariér). Proto je nutné chápat **pěstování vize jako proces**.

K další pasáži: *"Taková vize může fungovat i jako prostředek politického zápasu. Můžeme ukazovat "teď se bojíte zdražení jídla, ale v našem státu bychom byli soběstační a zdražení by nehrozilo."* – Slibovat dokáže i úplný hlupák. Vize může fungovat jako **prostředek politického zápasu** jen a jen tehdy, pokud **sjednocuje ke kvalifikované politické angažovanosti**. Proto je tak důležité, aby se co nejvíce lidí aktivně začlenilo či včlenilo do procesu jejího pěstování.

K další pasáži: *"Taková vize jako cílový stav je v dosavadním dokumentu mnohokrát zmíněna, ale jsou to rozptýlené a izolované zmínky. Opakovaně čteme o tom, že by měly být mnohem nižší sociální rozdíly. Jinde jsou zmínky pana Haise o sociálních komunách. Je součástí národní vize, že by většina lidí měla pracovat v takových komunách? O tom má být debata."*

Velmi dobrý postřeh. Ano. Zatím jsou hlavní komponenty vize formulovány příliš rozptýleně, nejednotně a v alternativách. Proto je nyní logickou etapou to, co nazývám etapou **retro-reflexe**, tj. zaměřit se na to, na čem lze stavět. Prázdninové období je k tomu to nejvhodnější.

Závěr připomínek: **"Doporučuji zredukovat odbočky, nářky a stížnosti a soustředit práci na BUDOUCÍ vizi. Nebo možná to rozdělit. Je tam spousta velmi cenných postřehů, které ještě budeme potřebovat, ale vizi to nevytvoří."**

Souhlas. Proto jsem se ve **193. až 195. pokračování pokusil o koncentrovaný výklad jádra vize**. Alternativní pohledy uvítám.

Dejme tomu, že máš ve všem pravdu. Co z toho ale vyplývá pro konkrétní postup práce?